

บทเรียน

การทำงานเด็กเยาวชน
หลักสูตรนักถักทอชุมชน

65

บทเรียน

การทำงานเด็กเยาวชน
หลักสูตรนักกักตอชุมชน

คำนำ

หนังสือ “65 บทเรียน การทำงานกับเด็กเยาวชน หลักสูตรนักกักตอชุมชน อปท.” เล่มนี้ เป็นการถอดบทเรียนตัวอย่างความสำเร็จ (Best Practices) ผู้บริหารและบุคลากรท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) 26 ตำบลในจังหวัดสุรินทร์ และภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น 4 ภาค ระยะที่ 3 และโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ สนับสนุนโดย มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ร่วมกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) คณะกรรมการการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ สมาชิกการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดและวิธีการทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของนักกักตอชุมชน และนำไปประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ขยายผล เพื่อการสร้างแรงบันดาลใจ การปรับเปลี่ยนมุมมอง/ทัศนคติ การแบ่งปันความรู้ ทักษะ เทคนิคและวิธีการทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนสู่ อปท.อื่นที่สนใจ

มูลนิธิสยามกัมมาจล จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านทุกท่าน และสามารถนำหลักสูตรนักกักตอชุมชน อปท. ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการขับเคลื่อนกลไกเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัดต่อไป และในการนี้ มูลนิธิฯ ใคร่ขอขอบคุณท่านผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อำนวยการและคณะทำงานจากกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ตลอดจนคณะผู้บริหารและบุคลากรท้องถิ่น (นักกักตอชุมชน) ทั้ง 26 อปท.จังหวัดสุรินทร์ ที่ให้ความสำคัญต่อการทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน อันนำไปสู่การสร้างความสำเร็จทางการศึกษาจังหวัดสุรินทร์

มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

สารบัญ

บทนำ	โครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 3 ความร่วมมือกับ กสศ. และ อบจ.สุรินทร์	6
65 บทเรียนนักกิจกรรมชน		11
องค์การบริหารส่วนตำบลสีกะไธ อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์		
	นักกิจกรรมชุมชนสอนให้คิดและทำงานเป็นระบบ (คัมภีร์ภาพ ยวนจิต)	12
	เพิ่มสมรรถนะนักกิจกรรมชุมชน ‘สร้างภูมิคุ้มกัน’ ให้เด็กเยาวชนและชุมชน (ณัฐกฤตา ลายทอง)	13
องค์การบริหารส่วนตำบลสวาย อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์		
	‘ปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาเด็กเยาวชน’ คือ ติดจำกัดกรอบความคิดของตนเอง (ดวงพร ม่วงอ่อน)	14
	‘เปิดใจคุย’ เทคนิคการทำงานพัฒนาเด็ก (วสันต์ การกระสัง)	15
	‘คิดบวก’ พลังแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กเยาวชน (กฤษณา สุบินนาม)	16
	‘บทบาทพี่เลี้ยง’ เปิดโลกกว้างแห่งการเรียนรู้เพิ่มพูนทักษะการโค้ชเยาวชน (มาโนช พิมพ์สัน)	17
เทศบาลตำบลกระหาด อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์		
	ทำงานกับเด็กก็ต้องเปิดใจรับฟังเด็ก (จิณพัฒน์ สุขตาม)	18
	การทำงานที่ต้องเห็นจุดเด่น-จุดด้อย (อรรธยา รัตนจุล)	19
	ทักษะการตั้งคำถาม เปิดมุมมองเด็กทุกคนต้องการโอกาสทางการศึกษา (มนตรี แสนกล้า)	20
เทศบาลตำบลจอมพระ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์		
	อยากพัฒนาเด็กในพื้นที่ให้มีคุณภาพ ดูตนเองได้ ไม่เป็นภาระสังคม (ไข่มุก สายบุตร)	21
	ได้เรียนรู้เทคนิคการดูแลเด็กด้อยโอกาส (ภิญญดา การณรงค์)	22
	อยากเป็นพื้นที่หนึ่งในการช่วยเหลือ พัฒนาเด็กเยาวชนและชุมชน (จันทร์เพ็ญ ทรัพย์สนุ่น)	23
	ใช้จิตวิทยาทำงานกับเด็ก ไม่ตัดสินและไม่บังคับเด็ก (ศุภรัตติยา วารินภูมิ)	24
เทศบาลตำบลบุแกรง อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์		
	เปิดโอกาสให้เด็กคิด-ลงมือทำ เราต้องพัฒนาเขา เพื่อให้เขาพัฒนาชุมชนต่อไป (วัชรินทร์ ธรรมเที่ยง)	25
	เปลี่ยนจาก ‘ผู้นำ’ สู่การรับฟังความต้องการของเด็ก (ณัฐธินิชา เขียวสะอาด)	26
	ความไว้วางใจ หัวใจสำคัญของการพัฒนาเด็ก (สุพรรณมา สมานมิตร)	27
องค์การบริหารส่วนตำบลจอมพระ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์		
	แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนักกิจกรรมชุมชน ได้วิธีคิด วิธีทำงานใหม่ ๆ (ประภา ดาทอง)	28
	เคล็ดลับการบริหารจัดการเวลาเพื่อทำงานพัฒนาเด็กเยาวชน (ณัฐกัญช์ ขววิภรณ์)	29
	รู้จัก ‘การใช้ข้อมูล’ เพื่อพัฒนาเด็กเยาวชนรายกรณี (กศณภา แฝงสีพล)	30
องค์การบริหารส่วนตำบลชุมแสง อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์		
	ความคิดเป็นระบบ พัฒนาช่วยเหลือเด็กเยาวชน ผ่านการทำงานเป็นทีม (ขวัญสิริ บุญมี)	31
	ต้องมีกระบวนการทำงานกับเด็ก ไม่ครอบงำความคิด (ราชภูมิ ฉิมพลี)	32
	ทำงานกับเด็กต้องมีความต่อเนื่อง ต้องเข้าใจและทำตัวให้เข้ากับเด็ก (ณัตยา นิมนวล)	33

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านผือ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์	
เริ่มเห็นแนวทางพัฒนาเด็ก (บุญเกิด ชุมทอง)	34
องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองสิงห์ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์	
‘จริงจังจริงใจ’ แนวคิดการพัฒนาเด็กเยาวชนตำบลเมืองสิงห์ (ประเสริฐ สุขจิต)	35
‘ทำงานกับเด็กวัยรุ่น’ ต้องติดตามถามไถ่อย่างใกล้ชิด (พัชราภรณ์ จุฑาจันทร์)	36
‘ขาดทุนคือกำไร’ หลักคิดที่ได้จากการเป็นนักถักทอชุมชน (จิรนนท์ เครือจันทร์)	37
‘พัฒนาเด็กเยาวชน’ ตามศักยภาพความสามารถ ความพร้อมของครอบครัว (บุพกร สายกระสุน)	38
องค์การบริหารส่วนตำบลลุ่มมะวี อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์	
เลิกคิด ‘ลูกฉัน ลูกเธอ’ ต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ (ปราณี เอี้ยงนอก)	39
ภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเด็กเยาวชนในชุมชนตนเอง (อุดมลักษณ์ ฤกษ์ศรี)	40
เราต้องพัฒนาตัวเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก (ปณิธาน สุขสกุล)	41
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์	
ใช้ศาสตร์และศิลป์เพื่อให้เด็กเปิดใจและไวใจ (อิษฎาพรณ โขติยา)	42
การพัฒนาความเป็นครูสู่การสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก (แอนนา ฉิมงาม)	43
เรียนรู้เทคนิควิธีการทำงานกับเด็ก (กรรณิกา ศรีเพ็ชร)	44
รู้สถานการณ์เด็กเยาวชน เพื่อหนุนให้ถูกทางได้ฝึกฝนตนเองสร้างภาวะผู้นำ (รวงทอง ทองดั่ง)	45
ความรู้ เทคนิคจากการเป็นนักถักทอชุมชน สามารถดึงเด็กกลับมาเรียนต่อได้ (ธัญญธร พจนะแก้ว)	46
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอียอ อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์	
เรียนรู้การพัฒนาแกนนำเด็กเยาวชนจากฐานสู่ฐาน โดยหนุนให้เด็ก ‘เชื่อม’ เด็ก (วีระ วิเศษพงษ์)	47
นำความรู้และวิธีการพัฒนาเด็กเยาวชนมาปรับใช้ทั้งเรื่องงาน-ส่วนตัว (ชนันท์กานต์ ชนะทะเล)	48
เทศบาลตำบลกันตวงระมวล อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์	
นี่คือโอกาสที่จะได้นำความรู้มาพัฒนาตนเอง องค์กรและชุมชน (รัตนา สุขสบาย)	49
‘ดึงเด็กหัวโจก’ เทคนิคการทำงานกับเด็กที่ให้ผลดี (ณัฐพงศ์ ปัญญาไว)	50
ตั้งเป้าหมายและวางแผนงานเพื่อพัฒนาเด็กเยาวชนให้เกิดความต่อเนื่อง (พัชรี สายวงษ์)	51
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์	
การเชื่อมเด็กกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ไม่ยากอย่างที่คิดเพียงแค่ ‘ใส่ใจ’ (เทวัญ มีมาก)	52
รู้จักตัวเอง รู้จังหวะการใช้ สุ จิ ปุ ลิ ทำงานร่วมกับเด็กเยาวชนและชุมชน (ธงชัย บุตรสำราญ)	53
ปัจจัยแห่งความสำเร็จบรรลุเป้าหมาย ต้องทำตัวเป็นน้ำครึ่งแก้ว (ณัฐริกา อินทรามะ)	54
องค์การบริหารส่วนตำบลประตึก อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์	
การสร้างทีมเวิร์ค ต้องรู้จักรอ รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น (ไพบุณณ์ พรหมชาติ)	55
ฟังเสียงเขา (เด็กเยาวชน) มากกว่าฟังเสียงในความคิดเรา (นราศักดิ์ พะงาตุนัด)	56
อยากเห็นเด็กในชุมชนได้รับโอกาสพัฒนาตนเองและมีทักษะอาชีพ (ว่าที่ร้อยตรี ศักดิ์ชัย สัชชานนท์)	57

องค์การบริหารส่วนตำบลโชคเหนือ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

เราต้องฟังเด็ก...ฟังความคิดเห็นคนในชุมชน (นิภาภรณ์ จันทเขต)	58
กล้าคิด กล้าทำ สร้างความมั่นใจในตัวเอง (สุชาดา साแก้ว)	59
เปิดน่านงานใหม่ ‘พัฒนาเด็กเยาวชนนอกระบบ’ อยากได้คนนำทางและพาทำ (ดาว แก้ววิเศษ)	60

องค์การบริหารส่วนตำบลตรมไพร อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาเด็กให้เติบโตอย่างมีศักยภาพ (ผนทิพย์ อุสาห์ดี)	61
เด็กพัฒนาได้ถ้าทำถูกทาง (เกรษราภรณ์ ทวีสุข)	62

องค์การบริหารส่วนตำบลตรึม อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

การเป็นนักรักทอชุมชน คือโอกาสและประสบการณ์การทำงานเด็กเยาวชน (จินจุฑา แป้นทอง)	63
ช่องว่างความสัมพันธ์ที่ไม่ต้องทำลายกำแพง...ต้องใส่ใจเด็กทุกคน (ศิริประภา รำจวน)	64

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทุ่ง อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

ทุกข้อมูลมีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กเยาวชนและชุมชน (ปราโมทย์ จันทรเขต)	65
เมื่อเราปรับ...โลก (การทำงาน) จึงเปลี่ยน (สุธาทิพย์ สีหะวงศ์)	66
เปิดพื้นที่สร้างอาชีพ หนุนให้เด็กลงมือทำ: ความหวัง ความฝัน ถึงวันที่เปลี่ยนแปลง (แก้วมณี ดีครัน)	67
ถักทอพลังคนรุ่นใหม่ตำบลนาทุ่ง ‘เป็นคนที่นี่ อยู่ที่นี่ ขอทำเพื่อที่นี่’ (ละเอียด จันทรดำ)	68

องค์การบริหารส่วนตำบลกระเทียม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

ความต้องการของเด็กเยาวชน ขอแค่ฟังอย่างความเข้าใจและไว้วางใจ (วิภาวรรณ ไชยศรีษะ)	69
‘การลงมือทำด้วยตนเอง’ จึงเห็นวิธีการแก้ปัญหาที่ชัดเจนมากขึ้น (อุทัย ไชยพันธ์)	70
สร้างปฏิสัมพันธ์ สร้างความไว้วางใจเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน (ชนม์ชนก เบญจวรรณ)	71
เมื่อต้องทำงานกับเด็กกลุ่มเสี่ยง...จาก ‘กลัว’ กลายเป็น ‘กล้า’ (วนิดา ครอบทอง)	72

เทศบาลตำบลกาบเชิง อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์

การทำงานด้านเด็กเยาวชน ช่วยกระตุ้นความกระตือรือร้น อยากพัฒนาตัวเอง (สุพัตรา วงศ์ศิริ)	73
สัมผัสเรียนรู้เชิงลึกผ่านประสบการณ์จริง เราต้องไม่ตัดสินเด็ก (วิชุดา สมรูป)	74

องค์การบริหารส่วนตำบลสะเดา อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์

การทำงานร่วมกับเด็กเยาวชนนอกระบบ ต้องเชื่อมั่น ลงมือทำจริง เพื่อก้าวต่อไป (อุไรรัตน์ จิตต์หาญ)	75
เชื่อมร้อยเครือข่ายในชุมชนให้เข้มแข็ง ร่วมแรงร่วมใจพัฒนาเด็กเยาวชน (สุวิชา ใจมั่น)	76

บทนำ

โครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 3
ความร่วมมือกับ กสศ. และ อบจ.สุรินทร์

ความสำคัญและที่มา

สืบเนื่องจากความร่วมมือระหว่างมูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ร่วมกับสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา เมื่อปี พ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2558 ได้ดำเนินโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น 4 ภาค ระยะที่ 2: หลักสูตรนักรักท้องถิ่นเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน ในพื้นที่เป้าหมายนาร่อง 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดกระบี่ และจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มสมรรถนะบุคลากรท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้มีบทบาทเป็น ‘นักรักท้องถิ่น’ หรือ ‘พี่เลี้ยง’ ทำหน้าที่ประสาน เชื่อมโยงบุคคล หน่วยงาน รวมทั้งภาคีเครือข่ายที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคมทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและผลักดันให้เกิดกลไกเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับหมู่บ้าน/ตำบล

ผลลัพธ์จากการขับเคลื่อนงานดังกล่าวทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบ และเกิดกลไกขับเคลื่อนด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในลักษณะเป็นโรงเรียนครอบครัว โรงเรียนชุมชน และประเทศหมู่บ้าน/ตำบลในพื้นที่เป้าหมายนาร่อง โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อนกลไกต่าง ๆ จนกระทั่งการดำเนินโครงการฯ เข้าสู่ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2559 - พ.ศ. 2563) จึงได้มีการต่อยอดและพัฒนา ‘หลักสูตรนักรักท้องถิ่นเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบสู่ความเสมอภาคทางการศึกษาจังหวัดสุรินทร์’ โดย มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ได้ลงนามบันทึกข้อตกลงปฏิบัติงาน (MOU.) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) สมัชชาการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ และคณะกรรมการการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ เป็นประธานกรรมการ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ เป็นกองเลขานุการและบริหารจัดการโครงการ ภายใต้การดำเนิน ‘โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ (ปีที่ 1)’ เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2562 ที่ผ่านมา

โดยมีเป้าหมายคือ เพื่อเพิ่มสมรรถนะบุคลากรท้องถิ่น 26 อปท. ในจังหวัดสุรินทร์ ให้มีบทบาทเป็น ‘นักรักท้องถิ่น’ หรือ ‘พี่เลี้ยง’ ทำหน้าที่ช่วยเหลือ เยียวยา ลดความเหลื่อมล้ำ ความยากจน ความด้อยโอกาสของเด็กเยาวชนนอกระบบให้สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือสามารถศึกษาต่อ และผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนกลไกเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับพื้นที่จังหวัดสุรินทร์อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดรูปธรรมของการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ซึ่งในปีแรกมุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาได้ค้นพบคุณค่าศักยภาพภายในตนเอง เกิดแรงบันดาลใจที่จะเรียนรู้เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม/นิสัยตนเอง มีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการด้านคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนจังหวัดสุรินทร์ คือ เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพและมีสัมมาชีพ

เป้าหมายโครงการ

ต่อยอดและพัฒนาเครือข่ายนักรักท้องถิ่น 26 อปท. ในจังหวัดสุรินทร์ และลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ติดตาม ช่วยเหลือ ส่งเสริม และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา และยกระดับกลไกจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาจังหวัดสุรินทร์อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานปีที่ 1

1. เพื่อเพิ่มสมรรถนะนักักทอชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) 26 แห่งในจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อเพิ่มทักษะชีวิตและทักษะอาชีพในการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา อายุ 2-21 ปี ในพื้นที่เป้าหมาย 26 อปท. จ.สุรินทร์
3. เพื่อยกระดับกลไกการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาระดับจังหวัด/อำเภอ/ตำบล ในพื้นที่เป้าหมาย 26 อปท. จ.สุรินทร์
4. เพื่อผลิตสื่อ ถอดบทเรียนตัวอย่างความสำเร็จของนักักทอชุมชนและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในพื้นที่เป้าหมาย 26 อปท. จ.สุรินทร์
5. เพื่อเผยแพร่และขยายผลการดำเนินโครงการไปยัง อปท. อื่น เพื่อให้ครอบคลุม 173 อปท. ในจังหวัดสุรินทร์

พื้นที่เป้าหมาย 26 อปท. ในจังหวัดสุรินทร์

- กลไกระดับจังหวัด จำนวน 1 จังหวัด ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์
- กลไกระดับอำเภอ จำนวน 1 อำเภอ ได้แก่ อำเภोजอมพระ
- กลไกระดับตำบล จำนวน 25 อปท. ได้แก่ 1. องค์การบริหารส่วนตำบลสีกโก 2. องค์การบริหารส่วนตำบลสวาย 3. เทศบาลตำบลเมืองแสด 4. เทศบาลตำบลจอมพระ 5. เทศบาลตำบลกระหาด 6. เทศบาลตำบลบุแกรง 7. องค์การบริหารส่วนตำบลจอมพระ 8. องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองสิงห์ 9. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนธิ 10. องค์การบริหารส่วนตำบลลุ่มระวี 11. องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นสุข 12. องค์การบริหารส่วนตำบลชุมแสง 13. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฝื่อ 14. เทศบาลตำบลกันตวจระมวล 15. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร 16. องค์การบริหารส่วนตำบลประโคนชัย 17. เทศบาลตำบลกาบัง 18. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอี้อย 19. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดหวาย 20. องค์การบริหารส่วนตำบลตรมไพร 21. องค์การบริหารส่วนตำบลตรึม 22. องค์การบริหารส่วนตำบลนาทุ่ง 23. องค์การบริหารส่วนตำบลกระเทียม 24. องค์การบริหารส่วนตำบลโชคเหนือ และ 25. องค์การบริหารส่วนตำบลสะเดา

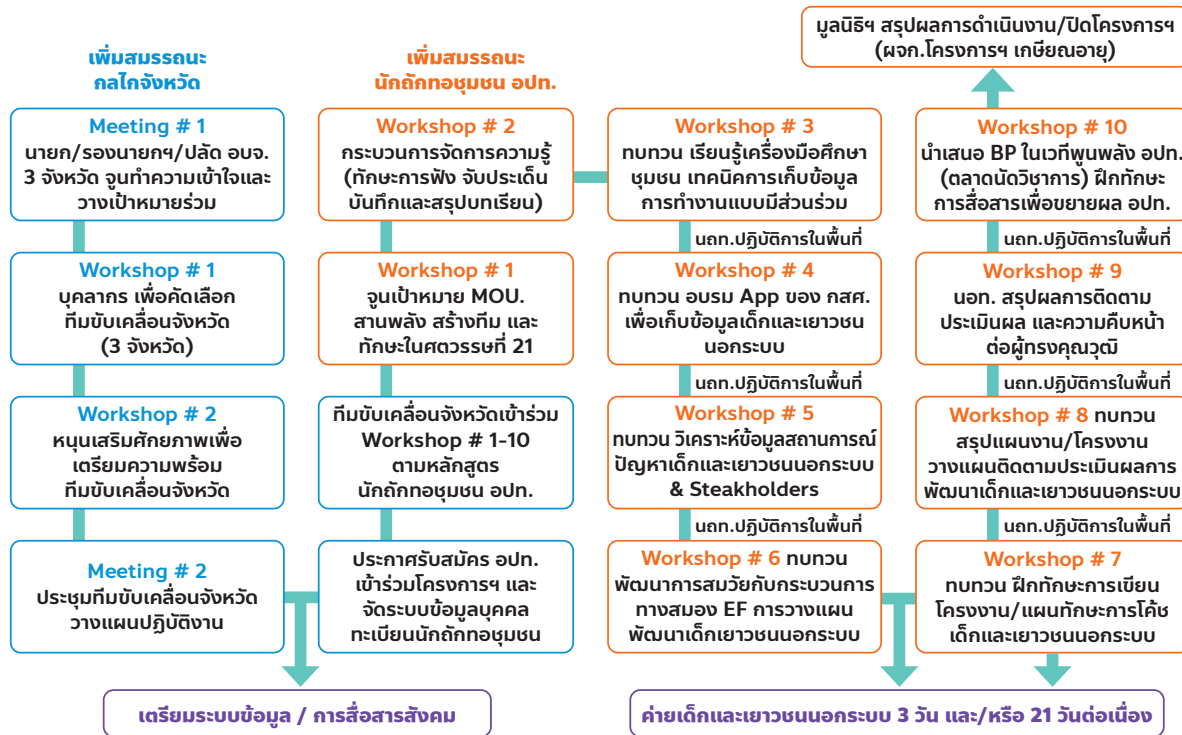
กลุ่มเป้าหมาย

- ผู้บริหารเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมาย 26 อปท.จังหวัดสุรินทร์ ที่สนใจและ/หรือได้รับมอบหมายให้มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบงานด้านพัฒนาเด็กและเยาวชน (ตำบลละ 3-4 คน) อย่างน้อยจำนวน 79 คน
- เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา อายุ 13-21 ปี ที่สนใจเข้าร่วมโครงการฯ จาก 25 อปท. ในจังหวัดสุรินทร์ (ตำบลละ 10 คน) อย่างน้อยจำนวน 250 คน

ขั้นตอนและวิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการ 1 ปี

ปีละ 10 ครั้ง ครั้งละ 3 วัน 2 คืน และ/หรือ 2 วัน 1 คืน โดยพัฒนาหลักสูตรเพิ่มสมรรถนะนักักทอชุมชนเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา

ขั้นตอนและกระบวนการตามหลักสูตรสมรรถนะนักถักทอชุมชน อปท.(10 ครั้งต่อปี)

การติดตาม นิเทศ

- แต่งตั้งคณะทำงานด้านติดตามประเมินผลการเรียนรู้และหนุนเสริมศักยภาพ และกำหนดบทบาทหน้าที่เพื่อช่วยให้ทีมนักถักทอชุมชนบรรลุเป้าหมาย
- รูปแบบในการติดตามประเมินผลการเรียนรู้ เน้นให้คณะทำงานลงเยี่ยมรายพื้นที่เพื่อร่วมสังเกตการณ์ในการบริหารจัดการโครงการของทีมนักถักทอชุมชน เพื่อรับทราบสถานการณ์และข้อมูลจริงในพื้นที่ ชื่นชมให้กำลังใจและช่วยแก้ปัญหาตามความเหมาะสม มีใช้แบบตรวจสอบจับผิด

การประเมินผลของหลักสูตร

- นักถักทอชุมชน 25 อปท. สนใจเข้าร่วมรับการอบรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จำนวนครั้งที่เข้าร่วมไม่ต่ำกว่า 80 เปอร์เซ็นต์
- นักถักทอชุมชนมีความตั้งใจ มุ่งมั่นที่จะเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบการศึกษา และ/หรือนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัว การทำงานร่วมกับเพื่อนและองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
- นักถักทอชุมชนมีการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้และการเพิ่มสมรรถนะขีดความสามารถหรือทักษะ ด้วยการประเมินผลผ่าน Application ของมูลนิธิฯ

- ผลที่เกิดขึ้นจากการเกิดกลไกเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีคุณภาพและมีความต่อเนื่องในระยะยาว (ปีแรกจะพิจารณาจากสมรรถนะของนักถักทอชุมชน ผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาและการเกิดกลไก และสามารถขับเคลื่อนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วม)

พร้อมอบประกาศเกียรติคุณ

- ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (นายกเทศมนตรี นายกฯ และปลัดฯ) ที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมบุคลากรท้องถิ่นเข้าร่วมรับการอบรมตามหลักสูตรฯ และให้ความอนุเคราะห์ช่วยกำกับ ติดตาม ให้อาสาและกำลังใจแก่นักถักทอชุมชนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการทำงานแบบมีส่วนร่วม จะได้รับมอบโล่ประกาศเกียรติคุณในพิธีปิดหลักสูตรนักถักทอชุมชน
- นักถักทอชุมชน อปท. ที่สำเร็จและได้ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการบนฐานงานจริงตามหลักสูตรฯ จะได้รับเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่าท่านได้ผ่านการอบรมหลักสูตรฯ นี้ โดยนักถักทอชุมชนจะต้องมีผลงานหรือชิ้นงานก่อนสำเร็จหรือผ่านหลักสูตรนักถักทอชุมชน

ระยะเวลาดำเนินงาน 13 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2562 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2563

ได้ขยายระยะเวลาดำเนินงานเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2563

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- บุคลากรท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทั้ง 26 แห่งในจังหวัดสุรินทร์ จำนวนอย่างน้อย 79 คน มีบทบาทหน้าที่เป็น ‘นักถักทอชุมชน อปท.’ หรือเรียกว่า ‘พี่เลี้ยง’ ที่มีสมรรถนะทั้งด้านความรู้ มีทักษะหรือความสามารถ เจตคติหรือทัศนคติเชิงบวก เช่น ความรู้และทักษะด้านการจัดการความรู้ ด้านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เช่น การศึกษาชุมชน รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และใช้ประโยชน์จากข้อมูล ด้านการให้คำปรึกษา/แนะนำ ด้านประสานเชื่อมโยงจัดการทุนทางสังคม ด้านสร้างการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา และสามารถยกระดับกลไกเพื่อจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาในการพัฒนาเด็กและเยาวชนจังหวัดสุรินทร์
- เด็กและเยาวชนจังหวัดสุรินทร์จาก 25 อปท. จำนวนอย่างน้อย 250 คน ที่มีเป้าหมายชีวิต มีโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษา ได้รับการส่งเสริมและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
- เกิดเครือข่ายนักถักทอชุมชน อปท. รุ่นที่ 3 หรือพี่เลี้ยงและเยาวชนแกนนำนอกระบบการศึกษาจาก 25 อปท. (ระดับตำบลละ 5 คน) จำนวน 125 คน ในการดำเนินงานปีที่ 1
- ได้ต้นฉบับหนังสือถอดบทเรียนตัวอย่างความสำเร็จ (BP) ของนักถักทอชุมชน 26 อปท. ในการขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา

65 บทเรียน นักถักทอชุมชน

นักถักทอชุมชนสอนให้คิด และทำงานเป็นระบบ

คัมภีรภาพ ยวนจิต

คัมภีรภาพ ยวนจิต นักพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล
สลักได อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ มีหน้าที่ดูแลสวัสดิการด้านต่าง ๆ
ของคนในตำบลมานาน 12 ปี และยังรับบทบาทเป็น ‘นักถักทอชุมชน’
เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในชุมชนมากกว่า 2 ปีแล้ว

คัมภีรภาพ เล่าว่า ตำบลสลักไดมีเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาหลายคน ปัญหาหลักมาจาก 2 ส่วน คือ **1. การศึกษาที่ไม่ตอบโจทย์** เพราะสำหรับเด็ก ๆ แล้ว การต้องอดทนนั่งฟังสิ่งที่ไม่ได้สนใจในห้องสี่เหลี่ยมทำให้เด็กเกิดความทุกข์ **2. ขาดเงิน** ทำให้พวกเขาต้องออกไปทำงานเลี้ยงปากท้องแทนการเข้าเรียนในโรงเรียน นอกจากนี้ก็ยังมีอีกหลายปัญหาที่ปะปนกันไปเหมือนที่ในหลายพื้นที่ต้องเผชิญ เช่น การดื่มของมึนเมา ยาเสพติด และการขับรถยนต์ซึ่งชนท้องถนนรบกวนผู้อื่น

“เด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษาไปแล้วส่วนใหญ่จะปิดใจ เพราะคิดว่าไม่มีใครรับฟังเขาอย่างจริงจังและจริงใจ สิ่งที่เราทำจึงเป็นการค่อย ๆ ทำให้เขาเปิดใจ ทำให้เขาเห็นว่าเราเป็นคนที่มีพร้อมจะรับฟังเขาจริง ๆ ที่ผ่านมาระหว่างเด็ก ๆ มาร่วมกิจกรรมของตำบล ค่อย ๆ ละลายพฤติกรรมและเชื่อมโยงพวกเขากับคนอื่น ๆ ทำให้เด็กเห็นด้วยตัวเองว่าคนในชุมชนยอมรับ พร้อมที่จะฟังเสียงของพวกเขา เมื่อพวกเขาพร้อมที่จะเดินหน้าไปกับคนในชุมชนแล้ว เราจึงจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพเพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ซึ่งทุกกิจกรรมจะมาจากความต้องการของเด็ก ๆ ให้เขาเป็นคนคิดวางแผนการทำงานด้วยตัวเอง โดยมีเราเป็นพี่เลี้ยง”

**“เด็กหลายคนปิดใจ
เพราะไม่มีใครรับฟัง
เขาอย่างจริงจังและ
จริงใจ เราจึงค่อย ๆ
ทำให้เขาเปิดใจ
ด้วยการทำให้เขาเห็น
ว่าเราเป็นคนที่มีพร้อม
จะรับฟังเขาจริง ๆ”**

คัมภีรภาพ บอกว่า การทำงานส่งเสริมเด็กและเยาวชนเขาจะตั้งเป้าหมายไว้ว่า ต้องให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสนใจและใช้งานได้จริง โดยพยายามให้เขาได้เรียนรู้ลงมือทำในสิ่งที่รัก ชอบ และหารายได้จากสิ่งนั้น เช่น กลุ่มเด็กผู้ชายสนใจอยากเรียนรู้เรื่องการซ่อมรถมอเตอร์ไซด์เพื่อใช้ประกอบอาชีพ เราก็พาเขาทำกิจกรรมฝึกอาชีพด้านนี้ พอเขาได้เรียนในสิ่งที่สนใจ พวกเขาก็สนุกและมีความสุข นำความรู้เหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ ทำงาน สร้างรายได้โดยเราจะค่อย ๆ ชวนพวกเขาปรับเปลี่ยนมุมมองความคิด จากเดิมที่เขาชอบแว่นรถแข่งกันบนท้องถนนซึ่งเป็นการรบกวนผู้อื่นและอาจทำให้เกิดอันตรายได้ ก็ชวนให้เขาไปแข่งในสนามแข่งจริง ผลคือ ตอนนี้พวกเขากำลังเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เด็กบางคนเริ่มทำงานที่ซ่อมรถตั้งแต่ตัวเองฝันไว้

อย่างไรก็ดี คัมภีรภาพ บอกว่า สิ่งที่ได้รับจากการเป็นนักถักทอชุมชนคือความสุข แม้จะเหนื่อยแต่ก็คุ้มค่า แม้ตอนนี้จะยังช่วยเหลือเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษาทุกคนไม่ได้ แต่ก็ไม่ท้อ บทเรียนจากการเป็นนักถักทอชุมชนและการทำวิจัยทำให้เรามีรากฐานที่มั่นคง ซึ่งรากฐานเหล่านั้นจะถูกส่งผ่านไปยังเด็ก ๆ ที่เราดูแลด้วยเช่นกัน

“สิ่งที่ได้เรียนรู้และเกิดการเปลี่ยนแปลง คือ ความคิดและการทำงานที่เป็นระบบ ซึ่งเราสามารถนำทักษะนี้ไปปรับใช้ได้กับทุกการทำงาน นอกจากนั้นยังได้เห็นทิศทางที่ดีเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของเด็ก ๆ ด้วย พวกเขาคิดเป็นระบบมากขึ้น มีความกล้าที่จะสื่อสารความคิดและความต้องการของตัวเอง และเป็นผู้เลือกสรรการเดิมเต็มทักษะความรู้ที่ต้องการด้วยตัวเอง ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้เกิดประโยชน์จริง ๆ” ■

เพิ่มสมรรถนะนักถักทอชุมชน 'สร้างภูมิคุ้มกัน' ให้เด็กเยาวชน และชุมชน

ณัฐกฤตา ลายทอง

ณัฐกฤตา ลายทอง ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดชัยประโคน องค์การบริหารส่วนตำบลสลักได อำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์ เป็นครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมานานกว่า 26 ปี มีหน้าที่หลักคือดูแลให้ความรู้แก่เด็กปฐมวัยในศูนย์ฯ และด้วยการทำงานกับเด็กและเยาวชนในพื้นที่มาอย่างยาวนาน เมื่อได้รับโอกาสให้เป็นนักถักทอชุมชนในปี 2561 เธอจึงรีบคว้าไว้ เพราะอยากใช้องค์ความรู้ที่ได้รับมาถักทอพัฒนางานเด็กและเยาวชนในพื้นที่ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ณัฐกฤตา เล่าว่า ตอนแรกไม่เข้าใจว่าทำไมต้องเป็นนักถักทอชุมชน เพราะด้วยบทบาทหน้าที่ครูก็หนักหนาอยู่แล้ว สาเหตุที่เราค่อนข้างปิดใจ เพราะไม่บ่อยครั้งนักที่จะมีการจัดอบรมและการทำกิจกรรมเหมือนนักถักทอชุมชน ที่เป็นการยกระดับศักยภาพของการทำงานอย่างแท้จริง มีการอบรมที่มีประสิทธิภาพ มีพื้นที่ให้แลกเปลี่ยนสะท้อนคิดร่วมกันระหว่างคนทำงาน ได้สื่อสารเรื่องราวภายในใจ ซึ่งวิทยากรและผู้ใหญ่ในโครงการก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้เราเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการทำเรื่องนี้ และมีความเชื่อมั่นในการทำงานเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

“ประเด็นการเรียนรู้หลัก ๆ ที่ได้จากการอบรม คือ การจัดทำข้อมูลเด็ก การหางบประมาณเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ยากไร้ การลงพื้นที่เพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการที่แท้จริง เมื่อเราผ่านการอบรมก็กลับมาถ่ายทอดให้เพื่อนร่วมงานที่ไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมอบรม ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายผู้บริหารที่ต้องการให้ครูลงพื้นที่สำรวจชุมชนเพื่อให้การช่วยเหลือลูกหลานในตำบลอย่างทั่วถึงพอดีเราจึงพาเพื่อนครู 16 คน และเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ลงพื้นที่ไปสำรวจค้นหาเด็กเล็กที่หลุดจากระบบการศึกษาด้วยกัน”

ณัฐกฤตา เล่าว่า การลงพื้นที่ทำให้เธอค้นพบข้อมูลที่ไม่เคยรู้มาก่อน คือ ในตำบลยังมีเด็กเล็กที่หลุดจากระบบการศึกษาอยู่ เนื่องจากผู้ปกครองฐานะยากจนไม่สามารถส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษได้ โดยไม่รู้ว่าการส่งบุตรหลานเข้าเรียนที่ศูนย์เด็กเล็กนั้นไม่มีค่าใช้จ่าย และที่ศูนย์ฯ ยังสามารถช่วยเชื่อมโยงการ

ช่วยเหลือให้แก่เด็กและครอบครัวได้ เราจึงพบว่า จริง ๆ แล้วผู้ปกครองก็ไม่ได้อยากให้บุตรหลานของตนหลุดจากระบบการศึกษา แต่ความยากจนทำให้พวกเขาอับจนหนทาง พวกเราพยายามให้ข้อมูลสิ่งที่สามารถช่วยเหลือได้แก่ทุกครัวเรือนที่กำลังเผชิญปัญหา แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการทำงานของเรา และเชิญให้พวกเขาส่งบุตรหลานมาเข้าเรียนทำให้ในปีการศึกษา 2562 ไม่มีเด็กเล็กคนใดในตำบลที่หลุดพ้นจากการศึกษา”

ณัฐกฤตา บอกว่า **กุญแจที่นำมาสู่ความสำเร็จ คือ ความมุ่งมั่นทุ่มเท ตั้งใจ ที่ทำให้ผู้ปกครองเปิดใจที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียน**

“นักถักทอชุมชนทำให้เราเชื่อว่าถ้ายอมเหนื่อยมากกว่านี้ เราจะช่วยเหลือสังคมได้มากขึ้น การทุ่มเทแรงกายไป สิ่งที่ได้กลับมามันคุ้มค่า เราภาคภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือให้ชุมชนหลุดพ้นจากปัญหา และช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนในชุมชน”

“การที่เราทุกคนลงพื้นที่ไปคุยกับผู้ปกครองและเปิดโอกาสให้พวกเขาได้มาเห็นกระบวนการทำงานที่ศูนย์ฯ ทำให้เห็นถึงความทุ่มเท มุ่งมั่น ตั้งใจของครูและเจ้าหน้าที่ทุกคนที่ดูแลเด็กด้วยความรัก ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัย และยังมีความเข้มแข็งทางกายและใจเพิ่มขึ้น ทำให้เราสามารถดูแลเด็กทุกคนได้อย่างใกล้ชิด สามารถสังเกตเห็นความผิดปกติในเด็กแต่ละคน ซึ่งจะทำให้สามารถให้การรักษาหรือเยียวยาได้อย่างทัน่วงที”

สำหรับสิ่งที่ได้รับจากการทำงานในฐานะนักถักทอชุมชน ณัฐกฤตา ย้ำด้วยความภูมิใจหลายครั้งตลอดการพูดคุยว่าคือความสุข แม้จะเหนื่อยแต่ก็คุ้มค่าที่ลงแรงไป

“การทำงานนักถักทอชุมชนทำให้เราเชื่อว่าถ้ายอมเหนื่อยมากกว่านี้เราจะช่วยเหลือสังคมได้มากขึ้น การทุ่มเทแรงกายลงไป สิ่งที่ได้กลับมามันคุ้มค่า เรารู้สึกภาคภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือให้ชุมชนหลุดพ้นจากปัญหา และช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนในชุมชน” ■

‘ปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาเด็กเยาวชน’ คือ ติดกับดักกรอบความคิดของตนเอง

ดวงพร ม่วงอ่อน

ดวงพร ม่วงอ่อน นักวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ องค์กรบริหารส่วนตำบลสาย อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ อายุ 45 ปี ทำงานมาแล้ว 8 ปี หน้าที่หลักของดวงพรคือ ดูแลเด็กและเยาวชนโดยประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เช่น การติemann ในโรงเรียน และส่วนที่เกี่ยวข้องกับ อบต. คือ ดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของชุมชน นอกจากนี้ยังดูแลเรื่องงานประเพณีต่าง ๆ ที่จัดโดย อบต. อีกด้วย

ดวงพรเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชนเพราะมองเห็นความสำคัญเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชุมชน ซึ่งเนื้อหาของหลักสูตรฯ เกี่ยวข้องกับการทำงานของเธอโดยตรง

“ความรู้หลักที่ได้ คือ แนวคิดเรื่องการสื่อสาร การถ่ายทอดความรู้ การพูดแบบไหนที่จะให้เข้ากับเด็กและเยาวชน เพื่อให้น้อง ๆ นำไปดำเนินชีวิตในรูปแบบที่ถูกต้อง โดยไม่หลงผิด”

การทำงานของดวงพรได้ช่วยเด็กที่ไม่มีงานทำ ไม่ได้เรียนต่อให้กลับมาช่วยทำประโยชน์ให้กับชุมชน เช่น ช่วยปรับภูมิทัศน์เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว เรียนปั้นปูนเป็นตอมไฟเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในชุมชน โดยเธอมองว่า กิจกรรมเช่นนี้ทำให้เด็กและเยาวชนมองเห็นคุณค่าของตัวเองมากขึ้น และยังหารายได้จากการจ้างงานโดย อบต. ด้วย หากชุมชนหรือคนอื่น ๆ มองเห็นว่ามีเด็กที่มีความสามารถด้านนี้อยู่ก็จะมีกรจ้างงานเด็กกลุ่มนี้ต่อไป

อย่างไรก็ตามอุปสรรคที่เธอพบจากการปฏิบัติงานคือ ผู้ปกครองไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมกับเด็ก เช่น ไม่ยอมให้เด็กได้ไปเข้าค่ายกับชุมชน เพราะยังไม่เข้าใจวิธีการไม่ยอมปล่อยให้เด็กได้ออกจากบ้านไปเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง เธอพยายามแก้ไขโดยการพูดคุยกับผู้ปกครอง แต่ก็ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร

“วิธีคิด วิธีทำงานของเราเปลี่ยนไป เปิดใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็น เพื่อนร่วมงานและเครือข่ายต้องแอโรอิตย ไม่เอาตัวเองเป็นใหญ่ เพราะเราไม่ได้ถูกต้องเสมอไป”

เธอยอมรับอีกว่า ด้วยภาระหน้าที่งานหลักทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมของหลักสูตรฯ ของเธอและเจ้าหน้าที่คนอื่น ๆ ไม่ต่อเนื่อง เธอเสนอว่าควรจัดกิจกรรมที่นำเด็กกลุ่มเป้าหมายมาอบรมพร้อมกับเจ้าหน้าที่ในครั้งเดียวกัน เพื่อลดทอนขั้นตอนในการนำไปถ่ายทอดต่อ เนื่องจากภาระหน้าที่ที่จำกัดของเธอ และความไม่มั่นใจในประสิทธิภาพการถ่ายทอดข้อมูลให้กับทั้งชุมชน เธอเผยว่า ถ้ามีตัวแทน (ของหลักสูตรฯ) มาด้วยกัน 2 ท่าน มีแผนอบรมอย่างที่เคยอบรมมาลงชุมชนน่าจะได้ประโยชน์มากที่สุด ■

‘เปิดใจคุย’ เทคนิคการทำงานพัฒนาเด็ก

วสันต์ การกระสัง

วสันต์ การกระสัง ผู้ช่วยสันชนาการ องค์การบริหารส่วนตำบล
สวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ อายุ 33 ปี ทำงานกับ อบต. มาแล้ว
7 ปี แต่เปลี่ยนหน้าที่มาเป็นผู้ช่วยสันชนาการได้ 4 เดือน โดยหน้าที่หลัก
คือ ดูแลงานส่งเสริมกิจการสภาเด็กและเยาวชนในตำบล และงานที่
เกี่ยวข้องกับเด็กเยาวชน รวมถึงการทำกิจกรรมสันชนาการในชุมชน
เช่น การกีฬาและนันทนาการภายในชุมชน

วสันต์เข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชนเพราะเห็นว่าน่าจะตรงกับ
งานที่รับผิดชอบและนำไปปรับใช้กับการทำกิจกรรม สิ่งที่เขาได้เรียนรู้
จากหลักสูตร ก็คือ วิธีการทำกิจกรรมกับเด็กโดยเฉพาะเด็กกลุ่มเสี่ยง
เด็กนอกระบบการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นวิธีการเข้าหาเด็ก
การแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชน รวมไปถึงการจัด
กิจกรรมส่งเสริมการประกอบอาชีพ ซึ่งกระบวนการ
ของนักถักทอชุมชนช่วยเติมเต็มการทำงานของเข
ให้ดียิ่งขึ้น ยกตัวอย่างการทำงานกับเด็กที่มีปัญหา
ครอบครัว เขาได้พยายามเข้าหาเด็กกลุ่มนี้ให้มากขึ้น
ด้วยการเปิดใจคุยกันตรง ๆ

“เด็กกลุ่มที่พ่อแม่เลิกกันจะอยู่กับตาที่ติดสุรา
ดูแลเด็กไม่เต็มที่ เด็กก็กลายเป็นภาระสังคม ลักขโมย
บ้าง สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านบ้าง โดยไม่
เกรงกลัวกฎหมาย เพราะคิดว่าไม่มีใครกล้าทำอะไร
เนื่องจากเป็นเยาวชน การเข้าหากลุ่มนี้ก็เลยใช้วิธีเข้าไป
คุยกับเด็กถึงที่บ้าน เปิดใจคุยกับเขา ถามว่าทำไมถึง
ต้องลักขโมย เขาพูดก็บอกว่า เรามีปัญหาพ่อแม่ไม่มี
เงินส่งให้ เขาจึงต้องไปขโมยมากินมาใช้”

สำหรับนโยบายของ อบต.สวาย เน้นการพัฒนาเด็กและเยาวชน
อยู่แล้ว โดยกิจกรรมที่ทำเป็นประจำทุกปี คือ การส่งเสริมอาชีพให้เด็ก
นอกระบบ วสันต์เผยว่า การทำงานกับเด็กนอกระบบจะพบปัญหาสำคัญ
คือ เด็กไม่ค่อยอยู่บ้าน อาจจะไปบ้านเพื่อน หรือไปต่างจังหวัด การที่จะ
แก้ปัญหาจึงไม่ต่อเนื่อง ซึ่งส่วนใหญ่เมื่อสอบถามข้อมูลจากผู้ปกครองเด็ก
ก็จะได้ข้อมูลแล้วว่าไม่อยู่บ้านเท่านั้น เขาบอกด้วยว่า การเข้าถึงเด็กกลุ่มนี้
จะอาศัยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออย่างเดียวไม่ได้ แต่ต้องไปชวนเด็กมา
ร่วมกิจกรรมถึงที่บ้านหรือไม่ก็ให้เพื่อนเป็นกระบอกเสียงไปบอกต่อ ๆ กัน

โดยรวมแล้วเขาเห็นว่า หลักสูตรนักถักทอชุมชนเป็นกิจกรรมที่
ให้ความรู้ได้ดี แต่อยากเสนอให้เจ้าหน้าที่และ
เด็กกลุ่มเป้าหมายได้ทำกิจกรรมร่วมกันเลย
เพราะบางที่เจ้าหน้าที่รับแต่ทฤษฎีมา แต่อาจจะ
ปฏิบัติได้ไม่ดี ความเข้มข้นก็จะจางลง ถ้าได้เด็ก
ไปด้วย เขาจะได้ไปซึมซับกิจกรรมที่จะมาทำต่อ
ที่หมู่บ้าน จะเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ■

**“หลักสูตรนักถักทอชุมชน
ทำให้รู้เทคนิคการเข้าหาเด็ก
ให้เด็กไม่กลัวเรา ได้เรียนรู้
การทำกิจกรรม เพราะเด็ก
กลุ่มนี้มีโลกส่วนตัวสูง
เขาไม่ได้อยู่ในสังคม
เขามีปัญหาในครอบครัว
บางคนก็มีปัญหาเกี่ยวกับการเรียน เราที่รู้เทคนิควิธี
ในการที่จะเข้าไปคุยให้น้อง
เขาเปิดใจ เปิดข้อมูลให้เรา”**

‘คิดบวก’ พลังแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กเยาวชน

กฤษฎา สุบินนาม

กฤษฎา สุบินนาม ครูผู้ดูแลเด็ก องค์การบริหารส่วนตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ อายุ 39 ปี ทำงานที่นี่มาแล้ว 2 ปี โดยหน้าที่หลักของกฤษฎา คือ ดูแลเด็กเล็กอายุ 2-5 ปีในชุมชน ซึ่งก่อนเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชน เธอยังมองไม่ออกว่าจะช่วยยกระดับการทำงานได้อย่างไร จนเมื่อได้เข้าร่วมอบรมแล้วพบว่า สิ่งที่ได้รับคือคำแนะนำและช่วยเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทำงานของเธอไปอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องการเข้าใจธรรมชาติของเด็กนอกระบบ เด็กกลุ่มเสี่ยงที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือ จึงพยายามที่จะหาวิธีช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

“เดิมมองว่าเด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กเกเร แต่พอไปสัมผัสจริงๆ พบว่า เขาก็มีจุดยืนของเขา ซึ่งเราน่าจะมีเวทีที่เขาได้แสดงออก ทุกวันนี้เราดึงเด็กกลุ่มนี้มา เราก็จะมีสภาเด็กและเยาวชน ซึ่งทางโรงเรียน และ อบต. จะจ้างเด็กกลุ่มนี้มาจัดเวที มีค่าตอบแทนให้เล็กน้อย เพื่อให้เขาได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และช่วยดึงศักยภาพของเขาออกมา”

เธอยกตัวอย่างว่า เพราะการหันไปมอง หันไปสำรวจเด็กให้กว้างขึ้น ทำให้เธอสามารถประสานความช่วยเหลือให้กับเด็กในชุมชนด้านการทำสำมะโนประชากรไปด้วยพร้อมกัน เช่น ช่วยเด็กที่พ่อย้ายเข้ามาจากชุมชนอื่น แต่คงสำรวจ ให้ได้มีบัตรประชาชนและสิทธิต่าง ๆ สิ่งที่เขาประทับใจจากหลักสูตรฯ นี้ นอกเหนือจากความรู้ที่ได้รับก็คือ ‘มิตรภาพ’ การได้รู้จักคนที่ทำงานด้านเดียวกันจากชุมชนต่าง ๆ ทำให้เธอมีเครือข่ายที่จะคอยสนับสนุนและเพิ่มเติมความรู้อยู่เสมอ

ส่วนการทำงานเกี่ยวกับเด็กนอกระบบอาจทำให้เธอพบอุปสรรคด้านการประสานงานบ้าง เช่น ทิศนคติด้านลบของชุมชนที่มีต่อเด็กกลุ่มนี้ แต่ก็ไม่ได้ทำให้เธอละทิ้งหน้าที่ เธอยอมรับว่า เคยรู้สึกท้อเพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนและคนอื่น ๆ เช่น เห็นว่าการให้เงินช่วยเหลือเด็กกลุ่มที่พ่อแม่ติดการพนันเป็นการเสียเปล่า ไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลที่แท้จริงของชุมชน แต่การได้รับกำลังใจจากวิทยากรและเพื่อนในเครือข่ายนักกักตอชุมชนทำให้เธอคิดได้ว่า แม้จะช่วยเหลือได้ 1 คน จาก 100 คน ก็ถือว่าเป็นการช่วยเหลือแล้ว ดีกว่าไม่ได้ทำอะไรเลย

กฤษฎา คาดว่า เธอได้ช่วยให้เด็กมีเวทีแสดงออกได้ถึงร้อยละ 90 เช่น มีการรวมกลุ่มกันทำอาชีพ ทำงานจิตอาสา ทำความสะอาด ถือว่าเป็นการดึงศักยภาพของเด็กออกมาได้แล้วส่วนหนึ่ง ส่วนเด็กกลุ่มปฐมวัย ยังต้องมีการพัฒนารูปแบบการทำกิจกรรมต่อไป

“เมื่อก่อนเป็นคนคิดมุมเดียว แต่หลักสูตรนักกักตอชุมชน ทำให้เราคิดบวกมากขึ้น มีสติมาก คิดเยอะขึ้น เมื่อก่อนคิดแค่ทำงานให้จบ แต่ตอนนี้จะคิดว่าถ้าเด็กกลุ่มนี้ดีขึ้น เขาจะเป็นยังไง”

กฤษฎาสะท้อนว่า ทิศนคติในการทำงานเป็นเรื่องสำคัญ เป็นเรื่องที่แก้ไขได้ยากและยังแก้ไม่ได้ สิ่งที่ได้ทำคือพยายามทำงานของตัวเองให้ดีไปก่อน ส่วนข้อเสนอแนะเพื่อการทำงานด้านเด็กและเยาวชนในความคิดเห็นของเธอ คือ การเห็นความสำคัญของการให้เงินอุดหนุนเด็กเล็ก เพราะทำให้เธอช่วยเหลือเด็กได้หลายอย่าง ■

‘บทบาทพี่เลี้ยง’ เปิดโลกกว้าง แห่งการเรียนรู้เพิ่มพูนทักษะ การโค้ชเยาวชน

มาโนช พิมพ์สัน

มาโนช พิมพ์สัน ผู้ช่วยเจ้าพนักงานธุรการ สังกัดกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ อายุ 40 ปี ทำงานตำแหน่งนี้มาแล้ว 3 ปี รับผิดชอบงาน สารบัญหนังสือ รับส่งหนังสือตอบโต้ การบริการทั่วไป งานประสานงาน เกี่ยวกับชุมชน และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและวัฒนธรรม รวมถึงเด็ก และเยาวชน เพราะต้องรับผิดชอบครอบคลุมงานหลายด้านที่เชื่อมโยง กับชุมชน ทำให้เขาตัดสินใจเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชน ซึ่งเดิมที่เขา ดูผลงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนนอกระบบและกลุ่มที่มีปัญหาอยู่แล้ว ทำให้เขาเห็นจุดอ่อนของชุมชน

“เด็กบางคนเรียน ๆ ไปก็มีแฟน พอนอกกลุ่มนอกทาง มาก ๆ ก็ต้องออกกลางคัน เรียนหนังสือไม่จบภาคบังคับ น่าจะเป็นเพราะเรียนสายสามัญไม่ถูกจริต ไม่ถูกนิสัย ของเขา บางคนไปต่อไม่ได้ก็ต้องออกมา บางคนถูกชักจูง จากเพื่อนฝูง เป็นวัยคิดคะนอง”

มาโนช บอกว่า หลักสูตรนักกักตอชุมชนสร้าง มุมมองใหม่ให้แก่เขา ทั้งด้านความคิดและการทำงาน โดยเฉพาะทักษะการเป็นพี่เลี้ยงและติดตามกลุ่มเด็กและ เยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

“เราจะปล่อยให้เด็กเยาวชนบ้านเราไม่มีงานทำ หรือไม่จบการศึกษาไม่ได้ คนในพื้นที่ต้องเข้าไปช่วยเหลือ อย่างน้อยต้องถามไถ่หาสาเหตุ และหาทางออกร่วมกัน ให้เขารู้สึกมีพลังใจค้นหาตัวเอง เพราะอาจเป็นแค่ช่วง จังหวะชีวิตของแต่ละคน ครอบครัวยุ การเลี้ยงดู พฤติกรรมของแต่ละคน ไม่เหมือนกัน จึงต้องมีนักกักตอชุมชนออกไปช่วยเหลือ”

ความรู้ที่ได้จากหลักสูตรนักกักตอชุมชนไม่จำเป็นต้องใช้กับเด็ก นอกระบบหรือเด็กมีปัญหาเท่านั้น กับเด็กหรือนักเรียนในระบบก็เป็น กลุ่มเสี่ยงที่มานึกคิดว่าอาจพลาดพลั้งได้เช่นกัน ดังนั้นนักกักตอชุมชน

ต้องเข้าไปถึงสถานศึกษาเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้เด็กและเยาวชนเห็น ความสำคัญของอนาคตและคุณค่าของตัวเอง

“ผมนำความรู้มาปรับใช้ในการเป็นพี่เลี้ยง เป็นที่ปรึกษา ให้กำลังใจ พวกเขา นำกระบวนการเรียนรู้จากนักกักตอชุมชนมาปรับใช้กับเด็กหลาย สาขาวิชา ซึ่งความรู้ต่าง ๆ ผมเองก็เพิ่งได้เรียนรู้เหมือนกัน เช่น การรู้จัก รับฟังมากขึ้น ไม่ใช่พูดอย่างเดียว การวางตัว และการสื่อสาร โดยเราต้อง รับฟังว่าเขาต้องการอะไร บางทีเด็กอาจจะแค่อยากระบายเท่านั้น”

หลังจากนำความรู้มาปรับใช้ เกิดผลเป็นรูปธรรมคือ เขาสามารถ ดึงเด็กให้กลับมาเรียนต่อ กศน. รวมทั้งทำโครงการฝึกอาชีพได้ตรงตาม

ความต้องการของเยาวชนกลุ่มนี้ เช่น ทำขนม ทำอาหารเป็นต้น แต่ก็ยังพบปัญหาเรื่องระบบ ข้อมูลเด็กและเยาวชน ที่ยังเป็นข้อมูลย้อนหลัง ทำให้เสียเวลาติดตามค้นหา กรอกข้อมูลใหม่ เด็กบางคนเรียนจบแล้ว บางคนมีงานทำแล้ว ทั้งนี้ มาโนช เสนอทางแก้ว่าอาจจะต้องทำงาน เชิงรุกโดยลงพื้นที่เพื่อค้นหาเด็กแล้วดำเนินการ ทันทีไม่ว่าจะเป็นการเก็บข้อมูลและจัดโครงการ ตามเป้าหมาย เช่น การฝึกอาชีพ ส่งเสริมด้าน การศึกษา โดยมีชุมชนช่วยกันเป็นหูเป็นตา

มาโนชมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรนี้ว่า “เป็นหลักสูตรที่ดีที่ช่วยสร้างความเข้าใจให้ นักกักตอรู้ว่าเรามีหน้าที่อะไรบ้าง ได้เรียนรู้ เทคนิควิธีการ แต่อยากจะให้ลดเรื่องระยะเวลาฝึกอบรมเป็นแค่ครั้งเดียว หรือ 2 วัน 1 คืน ก็ได้ เพื่อเราจะได้นำความรู้ที่ได้มาใช้งาน และอยาก ให้มีหลักสูตรเป็นรูปเล่ม จะได้นำมาศึกษาต่อได้” ■

**“หลักสูตรนักกักตอชุมชน
เปิดโลกกว้างให้ผมได้
ทักษะความรู้ที่นำมาใช้
ทำงานในพื้นที่ของตัวเอง
ทั้งเรื่องการทำงานเป็นทีม
การวางแผนทำงาน
และเครือข่ายที่จะมา
ช่วยเหลือเรา”**

ทำงานกับเด็ก ก็ต้องเปิดใจรับฟังเด็ก

จันทน์ สุขตาม

**จันทน์ สุขตาม นักวิชาการสาธารณสุข เทศบาลตำบล
กระหาด อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์** ทำงานที่นี้มาตั้งแต่ปี 2554
ปัจจุบันมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคและฟื้นฟู
สุขภาพคนทุกช่วงวัย อีกทั้งยังทำงานร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนมาอย่าง
ต่อเนื่อง ด้วยลักษณะงานที่ต้องเข้าชุมชนและจัดกิจกรรมให้แก่เด็ก ๆ ใน
พื้นที่อยู่เป็นประจำ ทำให้เธอได้รับมอบหมายให้เป็น ‘นักถักทอชุมชน’

จันทน์ เล่าว่า สิ่งสำคัญที่ได้เรียนรู้จากการเข้าอบรมหลักสูตร
นักถักทอชุมชนคือ วิธีการเข้าถึงเด็ก ทั้งการให้ความเป็นกันเอง การรู้จัก
ใช้คำถาม ทำความรู้จักเรารู้จักเขาให้มากขึ้น ปรับตัวให้เข้ากับเด็กเพื่อ
ลดช่องว่างระหว่างวัย รวมถึงการเปิดใจรับฟัง
เพราะแม้ว่าเธอจะเป็นนักวิชาการ เป็นเจ้าหน้าที่
แต่บางครั้งความรู้ของเธอก็สวนทางกับความคิด
ของเด็ก นอกจากนี้ยังได้เรื่องของกระบวนการ
ทางความคิดในการจัดกิจกรรม จากเดิมเวลา
จัดโครงการหรือกิจกรรมอะไร จะมองว่าเด็ก
ส่วนใหญ่มีพื้นฐานหรือมีความพร้อมเท่าเทียมกัน
ทำให้การดูแลเด็กทำเหมือนกันหมดทั้งตำบล
แต่กระบวนการของนักถักทอชุมชนทำให้รู้ว่า
บางครั้งเด็กอาจจะไม่ต้องการในสิ่งที่เราคิดทำให้
จึงเริ่มจัดหมวดหมู่เด็ก และออกแบบกิจกรรมให้
เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนแต่ละช่วงวัยมากขึ้น

“เมื่อก่อนไม่เคยจำแนกปัญหาเลย เช่น หากเป็นเด็กวัยรุ่นก็คิดว่า
เขาจะมีปัญหาเรื่องยาเสพติดกับการตั้งครกไม่พร้อม เราก็จะจัดกิจกรรม
อบรมให้ความรู้เรื่องการตั้งครกไม่พร้อม หรือทักษะการใช้ชีวิตเพื่อเสริม
ให้เด็กและเยาวชนทุกคนได้รับความรู้อย่างเท่าเทียมกัน แต่กระบวนการ
ของนักถักทอชุมชนทำให้เราเห็นปัญหาของเด็กว่ามีความแตกต่างกันไป
เนื่องด้วยในพื้นที่เราก่อนข้างเป็นชุมชนชนบท เด็กกลุ่มนี้จะต้องการเรื่อง
การส่งเสริมอาชีพ หากมีงบประมาณจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและผลักดัน

ได้ต่อเนื่อง ไม่เพียงช่วยเสริมสร้างทักษะแต่ยังช่วยหนุนเสริมให้เด็ก ๆ ออก
มาทำกิจกรรมร่วมกัน สนับสนุนกันและกล้าที่จะเปิดใจสะท้อนถึงปัญหา
ที่แท้จริงได้ และหากเราแก้ปัญหาให้พวกเขาได้ เขาจะได้รับโอกาสพัฒนา
ศักยภาพที่แตกต่างตามความพร้อมและประสบการณ์ในชีวิตของเขา
ตรงนี้เป็นแนวคิดที่ได้จากการอบรมเพื่อช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้จริง ๆ”

สำหรับเทคนิคที่ได้เรียนรู้จากการอบรมและนำมาปรับใช้ในฐาน
นักถักทอชุมชน จันทน์ บอกว่า คือการเป็น ‘ผู้รับฟังที่ดี’ การทำงาน
ด้านเด็กและเยาวชน **สิ่งที่ดีที่สุดคือการรับฟัง** เช่น มีเด็กตั้งครกไม่พร้อม
เราต้องเปิดใจรับฟังเพื่อรับรู้ต้นตอของปัญหา ซึ่งจะทำให้ช่วยเหลือได้

**“การทำงานด้านเด็กและเยาวชน
สิ่งที่ดีที่สุดคือการรับฟัง เช่น
เมื่อเด็กตั้งครกไม่พร้อม
เราต้องเปิดใจรับฟังเพื่อรับรู้
ต้นตอของปัญหา ซึ่งจะช่วยให้
ช่วยเหลือได้ตรงจุด
และไม่หวนกลับมาเกิดซ้ำ”**

ตรงจุดและไม่หวนกลับมาเกิดซ้ำ เช่น เวลาคุย
กับเด็ก ๆ ก่อนที่เราจะแสดงทัศนคติของเรา
ควรเปิดให้เขาได้แสดงทัศนคติของเขาก่อน
โดยเธอจะทำหน้าที่เป็นผู้ฟังที่ดี ซึ่งจะทำให้รู้ว่า
ถ้าเขาคิดต่างจากเรามาก และเราอาจจะยัง
ไม่สามารถเปลี่ยนความคิดเขาได้ทันที ก็ต้อง
กลับมาปรับกระบวนการทำงาน ต้องค่อย ๆ ให้
ความรู้ ให้เขาค่อยซึมซับและยอมรับหลักการ
ที่เราให้ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แม้ความคิดในตอน
แรกจะแตกต่างกัน แต่ก็ค่อย ๆ ปรับให้กลับมา
ถูกทางได้ นอกจากนี้องค์ความรู้หลายอย่าง
ที่ได้จากอบรมยังนำมาปรับใช้ได้แทบทุกงาน

เพราะเป็นกระบวนการที่ทำงานกับคน

สุดท้าย จันทน์ เปิดใจถึงผลสำเร็จว่า จากการเปิดใจรับฟังและ
การสร้างความสัมพันธ์กันเคยในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เด็กเปิดใจ
รับมากขึ้น ซึ่งทำให้เธอรู้สึกภูมิใจ เคียงนี้เวลาที่มีการจัดกิจกรรมในชุมชน
เด็ก ๆ ก็เต็มใจที่จะมา และแม้จะเป็นเด็กที่ขึ้นชื่อว่าเกรงก็ยังมีมาร่วม
กิจกรรม คือเขาให้ใจ และเมื่อได้ใจแล้วก็จะได้ความร่วมมือตามมา ■

การทำงานที่ดี ต้องเห็นจุดเด่น-จุดด้อย

อรรธยา รัตนจุล

อรรธยา รัตนจุล ผู้ช่วยเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน เทศบาลตำบลกระหาด อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ทำงานที่นั่นมานานกว่า 10 ปีแล้ว และมีโอกาสก้าวสู่การเป็น ‘นักถักทอชุมชน’ เนื่องจากทางเทศบาลตำบลกระหาดมอบหมายให้เข้าร่วมเพื่อน้องค์ความรู้มาช่วยเหลือนดูแลเด็กและเยาวชนควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชนในพื้นที่

อรรธยา บอกว่า การเข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชนทำให้เธอได้เรียนรู้วิธีการมองประเด็นปัญหาที่ชัดเจนขึ้น และให้ความสำคัญกับปัญหาของเด็กและเยาวชนแต่ละคนมากขึ้น อีกทั้งยังพบว่า มีเด็กนอกระบบการศึกษาในพื้นที่มากกว่าที่คิด เช่น จบชั้นประถมแล้วแต่ยังติดปัญหาต่าง ๆ ทำให้ไม่ได้ศึกษาต่อในระดับมัธยม ซึ่งส่วนมากเด็กนอกระบบต้องการวุฒิการศึกษาเพื่อเรียนต่อสายอาชีพ อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาแม้ว่าจะไม่ได้ลงพื้นที่สำรวจสภาพปัญหาเด็กอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากภาระงานที่ค่อนข้างมาก แต่เธอก็ได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหาเยาวชนจากเครือข่ายนักถักทอชุมชนที่ได้มาแลกเปลี่ยนทั้งความล้มเหลวและความสำเร็จมาปรับใช้กับการพัฒนาเด็กในพื้นที่ รวมทั้งยังนำมาปรับวิธีการทำงานของตนเองให้ดีขึ้น

**“การเข้าอบรมหลักสูตร
นักถักทอชุมชน ทำให้เรา
เริ่มประเมินศักยภาพตัวเอง
เห็นจุดเด่นและจุดด้อย
ของตัวเอง”**

“การเข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน ทำให้เราเริ่มประเมินศักยภาพตัวเอง มองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตัวเอง เช่น การทำงานที่เราไม่ใช่คนในพื้นที่ ทำให้ไม่รู้สภาพปัญหาที่แท้จริงของเด็กและเยาวชน แม้จะทำงานร่วมกับสภาเด็กและเยาวชน เป็นเพียงการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก ในการส่งข้อความคุยกันเท่านั้น ทำให้ไม่สามารถค้นหาสภาพปัญหาที่แท้จริงของเด็กได้ แต่เมื่อได้ความรู้จากหลักสูตรนักถักทอชุมชนทำให้ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานใหม่ คือการประสานงานผ่านผู้นำชุมชนในพื้นที่โดยตรง ทำให้การพัฒนาเด็กและเยาวชนทำได้ง่ายขึ้น”

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าอรรธยาจะไม่ใช่คนในพื้นที่และที่ผ่านมาก็ประสบปัญหาในการเข้าถึงเด็กและเยาวชนนอกระบบมาโดยตลอด แต่ภายหลังจากการเข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน เทคนิค วิธีการ และกระบวนการต่าง ๆ ที่ได้รับ ถูกนำมาปรับใช้ทำงานผ่าน ‘ผู้นำชุมชน’ ทั้งผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ทำให้สามารถขับเคลื่อนงานได้ดีมากขึ้น อีกทั้งการรวมพลังกับคนในพื้นที่ยังเป็นช่องทางสำคัญที่เธอมุ่งมั่นตั้งใจว่าจะเป็นหนทางความร่วมมือที่จะนำไปสู่การค้นพบสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาได้ ซึ่งท้ายที่สุดแล้วก็หวังว่าจะช่วยให้เกิดการแก้ไขปัญหา พื้นฟูพัฒนา และดึงศักยภาพด้านบวกของเยาวชนในพื้นที่เทศบาลตำบลกระหาดได้มากขึ้น ■

ทักษะการตั้งคำถาม เปิดมุมมอง เด็กทุกคนต้องการโอกาส ทางการศึกษา

มนตรี แสนกล้า

มนตรี แสนกล้า เป็นพนักงานดับเพลิง เทศบาลตำบลกระหาด อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ มานานกว่า 9 ปีแล้ว การทำงานป้องกันบรรเทาสาธารณภัย ทำให้เขามีโอกาสลงพื้นที่ชุมชนบ่อยครั้ง และมีโอกาสได้พบเจอเด็กนอกกระบบการศึกษาหลายคน และรู้ว่าสาเหตุที่เด็กเหล่านี้ไม่ได้เรียนหนังสือเพราะปัญหาทางเศรษฐกิจของครอบครัว พ่อแม่ไม่มีเงินพอที่จะส่งให้เรียน เด็กบางคนจึงต้องอยู่บ้านเฉย ๆ ขณะที่หลายคนต้องออกไปทำงานเพื่อช่วยกันหาเลี้ยงครอบครัว กลายเป็นสภาพปัญหาที่ดั่งก้องอยู่ในใจของเขา

จนกระทั่งโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 3 หลักสูตรนักรักท้องถิ่นชวนชวน เชิญชวนผู้สนใจเข้าร่วมฝึกอบรม เขาจึงเข้าร่วมเป็น ‘นักรักท้องถิ่น’ เพื่อเรียนรู้การพัฒนาทักษะตนเอง และกลับไปช่วยเหลือเด็ก ๆ ในตำบล

มนตรี กล่าวว่า การเข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักรักท้องถิ่น ช่วยเปิดมุมมอง ทักษะคิด และได้รับองค์ความรู้หลายอย่างที่นำมาปรับใช้ในชุมชน เช่น เทคนิคการตั้งคำถามที่จะช่วยสืบหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงจากเด็ก ซึ่งเดิมมักจะถามคำถามปลายปิด ทำให้บทสนทนาสั้น ไม่ได้ข้อมูลเท่าที่ควร แต่พอได้เข้าอบรมก็รู้ว่าควรตั้งคำถามแบบปลายเปิดมากขึ้น ใส่ใจในการตั้งคำถามมากขึ้น ที่สำคัญก็ต้องหมั่นถามไถ่ ไม่ใช่ถามถามครั้งเดียวแล้วจบเลย การคุยกันบ่อย ๆ จะทำให้เกิดความผูกพัน นอกจากคุยกับเด็กแล้วควรจะต้องคุยกับพ่อแม่ หรือผู้ปกครองด้วย เพื่อทำความเข้าใจกับปัญหาและหาทางออกได้ตรงจุด

“มีตัวอย่างหนึ่งเป็นเด็กผู้หญิงอยู่กับแม่ จบแค่ ม.3 ไม่ได้เรียนต่อทำงานเป็นแดนเซอร์ ก็ถามเขาว่าทำไมไม่เรียนหนังสือต่อเขาก็บอกว่าไม่รู้จะเรียนไปทำไม เลยเข้าไปคุยกับแม่ แม่เขาก็บอกว่าจะไปเรียนทำไหม

ในเมื่อลูกทำงานหาเงินได้แล้ว เราก็เลยแนะนำว่าต้องคิดถึงอนาคตของลูกด้วย ไม่อยากให้ลูกทำงานอย่างอื่นหรือ ในวันข้างหน้าอาชีพที่ทำอยู่ตอนนี้อาจไม่มีแล้วก็ได้ แล้วลูกจะทำอะไรกิน น่าจะลองให้เขาเรียนดูก่อนเรียน กศน. ก็ได้ อย่างน้อยจบวุฒิ ม.6 ยังมีทางเลือกในการทำงานมากกว่า เขาก็เริ่มเห็นด้วย แต่ตอนนั้นก็ต้องไปตามอยู่ 2-3 รอบ เขาบอกไม่รู้จะสมัครอย่างไร สุดท้ายชวนคุณครู กศน. ที่รู้จักให้มาช่วยแนะนำการเตรียมเอกสารการสมัคร ซึ่งนำยื่นตัวว่าปัจจุบันเด็กคนนี้เรียน กศน. จบ ม.6 และไปทำงานที่กรุงเทพฯ แล้ว ซึ่งแม่เขายังบอกว่าดินจะจบ ม.6 ก็ยังเป็นเสมียนได้ ถ้าจบแค่ ม.3 คงทำแบบนี้ไม่ได้”

องค์ความรู้ที่ได้จากหลักสูตรนักรักท้องถิ่นไม่เพียงช่วยให้มนตรีแก้ไขสภาพปัญหาเด็กและเยาวชนในชุมชนด้วยความรู้ ความเข้าใจมากขึ้นเท่านั้น แต่ความสำเร็จที่ได้เห็นเด็กกลับสู่ระบบการศึกษาตามที่หวังเป็นแรงผลักดันให้เขาเดินทางแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

“ตอนนี้เวลาไปจัดกิจกรรมอะไรในชุมชนก็จะคอยถามว่าเรียนหนังสืออยู่ไหม ทำอะไรอยู่ เพื่อที่จะแนะนำให้เด็ก ๆ มีโอกาสกลับไปเรียนต่ออย่างปกติเอน้าไปส่งในพื้นที่ ส่งเสร็จก็กลับเลย แต่ปัจจุบันก็จะดูสภาพบ้าน ครอบครัว ถ้ามีตายายก็จะถามว่ามีหลานไหม เรียนชั้นไหนแล้ว จะถาม

ไปด้วย เพื่อเก็บเป็นข้อมูลในการช่วยเหลือแนะนำ แต่ในความเป็นจริงตำบลกระหาดมี 9 หมู่บ้าน อาจจะทำได้ไม่ครอบคลุมทั้งหมด หรือไม่ได้สำเร็จทุกเคส แต่อย่างน้อยก็ทำให้เขามีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น พ่อแม่ได้รู้ความต้องการของลูก ได้ช่วยชี้ช่องทางให้พ่อแม่และเด็กได้เห็นโอกาส และที่สำคัญคือได้เชื่อมโยงช่องว่างระหว่างพ่อแม่ลูกให้ประสานกันมากขึ้น เปิดใจรับฟังกันและเห็นภาพอนาคตของเด็กได้ชัดเจนขึ้น” มंत्री กล่าว ■

อยากพัฒนาเด็กในพื้นที่ ให้มีคุณภาพ ดูแลตนเองได้ ไม่เป็นภาระสังคม

ไข่มุก สายบุตร

ไข่มุก สายบุตร หรือ เปิ้ล นักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลจอมพระ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ อายุ 37 ปี รับผิดชอบงานการศึกษา เด็กเยาวชน และงานประเพณี ศาสนา วัฒนธรรม มากกว่าสิบปี บอกว่า เธอสนใจเข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักกักตอชุมชนเพราะอยากมีประสบการณ์ทำงานพัฒนาเด็กเยาวชน โดยคาดหวังว่าจะมีส่วนช่วยพัฒนาเด็กเยาวชนในพื้นที่ให้มีคุณภาพ มีงานทำ อาจจะไม่ต้องเรียนเก่งแต่ดูแลตัวเองได้ ไม่เป็นภาระของสังคมก็พอ

เปิ้ล เล่าว่า ที่ผ่านมามีประสบการณ์ทำงานกับเด็กเยาวชนมาบ้าง เช่น งานสภาเด็กและเยาวชนของ ทต.จอมพระ มีการพาเด็กเยาวชนทำโครงการเกี่ยวกับการป้องกันตัวเองจากยาเสพติด การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชน คือ กระบวนการที่ให้เด็กเยาวชนคิดจากตัวของเขาเอง และสามารถนำมาใช้จริงได้ เช่น เมื่อเขาชอบอะไร เขาอยากเป็นอะไร เขาจะวางแผนแล้วทำให้ถึงเป้าหมายของเขา

“ถ้าเราได้ไปคลุกคลีกับเด็ก ก็รู้เหตุผลของเขาว่าทำไมไม่เรียน เขาไม่ได้เกเร แต่เขาไม่มีเงิน บางที่ต้องช่วยทำงานหาเงิน ทำให้มุมมองของเรามันเปลี่ยนไปกลายเป็นเห็นอกเห็นใจเขามากขึ้น”

ส่วนความคืบหน้าของการดำเนินงานเด็กเยาวชนนอกระบบของ ทต.จอมพระ ตอนนี้อยู่ในขั้นตอนของการทำแผนส่ง อบจ.สุรินทร์ เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือเด็กเยาวชนนอกระบบ เพราะเด็กบางคนอยากเรียนแต่ไม่มีทุน หากได้ทุนเขาน่าจะดีใจที่เขาจะได้เรียน

สำหรับปัญหาและอุปสรรคของการทำงานพัฒนาเด็กเยาวชนนอกระบบของ ทต.จอมพระ คือ การที่เด็กและเยาวชนบางคนไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตนเอง แม้ว่าพ่อแม่ผู้ปกครองจะให้ความร่วมมือส่งเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม บางคนไปร่วมกิจกรรมแล้วหนีกลับ ก็เป็นจุดที่ต้องหาทางแก้ไขกันไป ■

**“ช่วยพัฒนาเด็กเยาวชน
ในพื้นที่ให้มีคุณภาพ มีงานทำ
อาจจะไม่ต้องเรียนเก่ง
แต่ดูแลตัวเองได้
ไม่เป็นภาระของสังคมก็พอ”**

ได้เรียนรู้เทคนิค การดูแลเด็กด้วยโอกาส

กัญญาดา การณรงค์

กัญญาดา การณรงค์ หรือ ครูหม่อม ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลจอมพระ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ อายุ 39 ปี รับผิดชอบงานด้านการศึกษาปฐมวัย และมีประสบการณ์การทำงานในพื้นที่มา 10 ปี บอกว่า โชคดีที่ได้มาเจอกับประสบการณ์ใหม่ ๆ จากการเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชน

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมหลักสูตรคือ การดูแลเด็กที่ด้อยโอกาส ฝึกฝนให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิดกล้าแสดงออก นอกจากนั้นยังได้เรียนรู้เรื่องการเข้าหาเด็กและเยาวชน เราต้องคิดวางแผนว่าเราจะชักชวนอย่างไรให้เด็กมาเข้าร่วมกิจกรรมและโครงการกับเรา

ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการทำงานกับเด็กนอกระบบ ครูหม่อมชี้ว่า ที่ผ่านมามีการลงชุมชน ทีมนักกักตอชุมชนจะประสานงานไปยังผู้ใหญ่บ้านเพื่อให้เขาพาเราไปบ้านเยาวชนตามรายชื่อ และไปแนะนำตัวกับผู้ปกครอง แต่ก็ยังไม่ถึงตัวเด็ก เพราะผู้ปกครองยังไม่เข้าใจว่าเราจะเอาชื่อของลูกหลานเขาไปทำอะไร เขาตกใจและกลัว จึงต้องอธิบายให้เขาฟังว่าเรามีรายชื่อเด็กที่ยังไม่ได้รับโอกาส ทางโครงการจะเข้ามาให้การสนับสนุน เขาจึงเริ่มเข้าใจ

“ตอนนี้เรามีเด็กนอกระบบประมาณ 7-8 คนที่พอจะดึงมาทำกิจกรรมร่วมกับเราได้ แต่จากการสำรวจ ส่วนใหญ่เขาจะประกอบอาชีพ เขาจะติดงาน ทำให้มาร่วมกิจกรรมกับเราไม่ได้” ■

“สิ่งที่ได้เรียนรู้จาก
การเข้าร่วมหลักสูตรคือ
การดูแลเอาใจใส่เด็กที่
ด้อยโอกาส ฝึกฝนให้
มีความเชื่อมั่นในตนเอง
กล้าคิดกล้าแสดงออก
ได้เรียนรู้เรื่องการเข้าหา
เด็กและเยาวชน ต้องคิด
วางแผนว่าเราจะชักชวน
เด็กอย่างไรให้มาเข้าร่วม
กิจกรรมและโครงการ
กับเราได้”

อยากเป็นฟันเฟืองหนึ่งในการ ช่วยเหลือ พัฒนาเด็กเยาวชน และชุมชน

จันทร์เพ็ญ ทรัพย์สนุน

จันทร์เพ็ญ ทรัพย์สนุน นักพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ เทศบาลตำบลจอมพระ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ อายุ 44 ปี ทำงานเป็นนักพัฒนาชุมชนมานานกว่า 14 ปี จันทร์เพ็ญ นิยามการทำงานของนักพัฒนาชุมชน คือ ต้องทำทุกเรื่อง ตั้งแต่เบียดังชีพงานสังคมสงเคราะห์ เด็กและเยาวชน งานสาธารณสุข ฯลฯ เรียกได้ว่า ‘ครอบคลุม’ ทุกสายงานเพื่อพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น โดยภาระงานที่ได้รับมอบหมายมากมาย เช่นนี้ เธอจึงแทบไม่รู้จักรันหยุดเกือบทุกเสาร์-อาทิตย์ต้องขงานเอกสารกลับมาทำที่บ้าน บางครั้งก็ต้องลงพื้นที่พบปะพูดคุยกับผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ จึงต้องแบ่งเวลาให้ทั้งงานในสำนักงาน และงานเชิงปฏิบัติการ

“แม้งานที่ทำอยู่จะเหนื่อยจะหนักเพียงใด แต่ความสุขที่ได้จากการทำงานมีมากกว่า การที่เราได้ทำงานกับคนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส รู้สึกว่าได้บุญ ทั้งที่เหนื่อยมาก เป็นความเหนื่อยกายที่ไม่เหนื่อยใจ”

สำหรับบทบาทของนักพัฒนาชุมชนที่ต้องทุ่มเทแรงกายแรงใจทำให้มองเห็นผู้คนเดือดร้อนมากมายในชุมชน เธอจึงอยากเป็นฟันเฟืองหนึ่งเพื่อช่วยเหลือคนเหล่านั้น จึงตัดสินใจร่วมหลักสูตรนักักทอชุมชน

“เราทำงานตำแหน่งนี้ ได้เห็นอะไรมากมาย เห็นผู้ด้อยโอกาส เห็นเยาวชนบางคนไม่มีเงิน ก็เลยทำให้อยากทำงานตรงนี้ให้ดีขึ้น อย่างน้อยก็เพื่อตอบแทนชุมชน ตอบแทนเงินเดือนจากภาษีประชาชน อยากทำงานให้คุ้มค่า”

หลังจากเรียนรู้เพิ่มเติมจากหลักสูตร จันทร์เพ็ญ บอกว่า เธอได้เรียนรู้หลายอย่าง โดยเฉพาะเทคนิคการทำงานในพื้นที่ วิธีการพูดคุย วิธีการเข้าถึงคน และได้พบช่องทางช่วยเหลือคนที่เดือดร้อน ซึ่งสอดคล้อง

กับแนวคิดการทำงานที่เธอตั้งใจทำมาตลอดสิบกว่าปี ซึ่งความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตรนักักทอชุมชนช่วยหนุนเสริมให้การทำงานของเธอมิมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ส่วนมุมมองความคิดก็พัฒนาและเปิดกว้างมากขึ้น จากเดิมที่เคยทำงานแบบผิวเผิน แต่พอได้เข้าร่วมหลักสูตรนี้ ได้ลงพื้นที่พูดคุยซักถามชาวบ้านอย่างลึกซึ้ง ทำให้ได้รับความยากลำบากของพวกเขา กระทั่งเกิดความตั้งใจที่จะหาวิธีช่วยเหลือ

ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับพื้นที่เทศบาลตำบลจอมพระ คือ

การไม่ให้ความร่วมมือของเด็กและเยาวชนที่มีปัญหา เมื่อมีคนหยิบยื่นความห่วงใยแต่ถูกปฏิเสธ เด็กกลุ่มนี้จึงเดินสูทางที่ผิด ไม่เรียนหนังสือ แต่ถึงอย่างไรพ่อแม่และครอบครัวของเด็กก็ยังไว้วางใจให้จันทร์เพ็ญช่วยเหลืออย่างเต็มที่ที่สุด

“เราคาดหวังมากกว่าพวกเขาจะกลับมาเป็นเด็กดีหรือไม่สร้างปัญหาให้สังคม ก็คุยกับกลุ่มอยู่เสมอ พ่อแม่ก็มาปรึกษาว่าจะทำอะไร แต่ก็ต้องใช้ทั้งเวลาและความร่วมมือของคนในชุมชน คนในครอบครัว และตัวเด็กเองด้วย โดยที่เราพยายามนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการทำงานและการอบรมมาใช้”

จันทร์เพ็ญมีความคิดเห็นถึงหลักสูตรนักักทอชุมชนว่า เป็นหลักสูตรที่ดีมาก ๆ เพราะโอกาสที่จะได้เรียนรู้หลักสูตรที่ได้ฝึกปฏิบัติจริงแบบนี้ได้ยาก เนื่องจากต้องใช้งบประมาณและความร่วมมือจากหลายฝ่าย จึงอยากให้มีโครงการแบบนี้ต่อไปเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง เพราะการพัฒนาคนต้องทำแบบค่อยเป็นค่อยไป ต้องใช้เวลานานกว่าจะเห็นผลสำเร็จ ■

ใช้จิตวิทยาทำงานกับเด็ก ไม่ตัดสินและไม่บังคับเด็ก

ศุภรัตติยา วารินกุฎ

ศุภรัตติยา วารินกุฎ หรือ แอน ผู้ช่วยเจ้าพนักงานธุรการ เทศบาลตำบลจอมพระ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ อายุ 45 ปี รับผิดชอบงานจัดซื้อจัดจ้างของ ทต.มานาน 8 ปี เล่าว่า เธอเป็นนักกิจกรรมชุมชนรุ่นแรกของ ทต.จอมพระ ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา และเธอก็อยากทำงานด้านนี้ด้วย โดยคาดหวังว่าจะนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปรับใช้ในการช่วยเหลือดูแลเด็กเยาวชนในพื้นที่ให้เขามีความรู้ และมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น

การเข้าเรียนรู้หลักสูตรนักกิจกรรมชุมชน ทำให้เธอรู้จักกระบวนการความคิด การทำงานเป็นกลุ่ม และการแก้ปัญหา สิ่งที่น่าสนใจมากคือ กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเป็นผู้พูด ผู้ฟังที่ดี การจดบันทึกสิ่งที่เพื่อนพูด ส่วนที่นำไปใช้กับการทำงานเด็กเยาวชนคือ การใช้ความเข้าใจ ค่อย ๆ เรียนรู้เด็ก โดยไม่ตัดสิน และไม่บังคับเขา เพราะถ้าใจร้อนเด็กเยาวชนจะหนีเราไปเลย

“เราใช้จิตวิทยาเข้าหาเด็ก ค่อย ๆ พูดกับเขา เหมือนเราเป็นเพื่อนเขา ค่อย ๆ เข้าไปให้ความรู้หรือข้อคิดไปในตัว”

ส่วนการขับเคลื่อนงานเด็กเยาวชนนอกระบบของ ทต.จอมพระ แอน เล่าว่า ตอนนี้นักเด็กเยาวชนได้รับความช่วยเหลือแล้ว แต่ในส่วนของการส่งเขาเข้าอบรมยังทำได้ไม่ดึ้นัก เพราะเด็กเยาวชนที่ไม่อยากร่วมกิจกรรมอะไรเลย พ่อแม่อยากให้เข้าร่วมกิจกรรมแต่เขาไม่เอา ชอบอยู่แต่บ้านเล่นเกม เล่นมือถือ

**“เราใช้จิตวิทยา
ในการเข้าหาเด็ก
ค่อย ๆ พูดกับเขา
โดยที่เราเหมือนเป็น
เพื่อนเขา เข้าไปค่อย ๆ
ซึมซับและให้ความรู้
ไปในตัว เล่นกับเขา
ไปด้วย และฝากข้อคิด
ให้เขาไปในตัว”**

สำหรับข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานผู้ให้การสนับสนุน แอน ระบุว่า อยากให้มีการจัดอบรมในหมู่บ้าน เพื่อให้เด็กเยาวชน ตลอดจนผู้ปกครอง มีความเชื่อมั่น และสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ ■

เปิดโอกาสให้เด็กคิด-ลงมือทำ เราต้องพัฒนาเขา เพื่อให้เขา พัฒนาชุมชนต่อไป

วัชรินทร์ ธรรมเที่ยง

วัชรินทร์ ธรรมเที่ยง ผู้อำนวยการกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบุแกรง อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ อายุ 49 ปี ปฏิบัติงานที่ อบต.บุแกรง มาตั้งแต่ปลายปี 2553 หน้าที่ความรับผิดชอบหลักคือดูแลภาพรวมเรื่องการจัดการศึกษาให้กับเด็กเยาวชนทั้งในและนอกระบบดูแลเรื่องการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) ประสานงานกับโรงเรียน การได้คลุกคลีและทำงานร่วมกับเด็กและเยาวชนหลายปี ทั้งการจัดค่ายเยาวชน และการพาเยาวชนออกไปอบรมนอกพื้นที่รวมถึงการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ จึงได้รับมอบหมายให้เข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชน โดยวัชรินทร์ก็แอบคาดหวังถึงสิ่งที่จะได้รับจากหลักสูตรฯ เช่นกัน

“การเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชนถือว่าได้ตรงความคาดหวังของผม ทำให้ผมเข้าหากลุ่มเด็กได้ง่ายขึ้น และสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นกับพวกเขา เนื่องจากผมเป็นรุ่นเดียวกับพ่อแม่ของเด็กเหล่านี้ จึงนำเทคนิคจากหลักสูตรฯ มาปรับใช้ในงานเพื่อสื่อสารกับเด็กให้มีประสิทธิภาพที่สุด จากที่เคยใช้วิธีเดิม ๆ เหมือนผู้ใหญ่คุยกับเด็ก ก็ปรับมาเป็นการพูดคุยสร้างความสนิทสนมคล้ายกับคนในครอบครัว ผมพูดหรือทำตัวต่อลูกเราอย่างไร ก็ทำแบบนั้นกับเด็ก ๆ เหล่านี้ ทำให้ผมคุยกับเขาได้ง่าย ทราบปัญหาและความต้องการของน้อง ๆ ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น”

วัชรินทร์ ยังบอกอีกว่าหลักสูตรฯ นี้ทำให้เขาได้รับรู้ข้อมูลของเด็กในพื้นที่มากขึ้น โดยเฉพาะข้อมูลเด็กที่ต้องออกจากระบบการศึกษากลางคันที่ได้รับจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เนื่องจากมีกระบวนการเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ ทำให้เห็นภาพใหญ่ของเยาวชนทั้งในและนอกระบบ ซึ่งที่ผ่านมาแม้เขาจะเป็นคนพื้นที่และมีการลงพื้นที่คุยกับผู้นำชุมชนเป็นระยะ ก็ยังไม่สามารถรับรู้ข้อมูลตรงนี้ได้เต็มที่นัก

เด็กที่ออกจากระบบการศึกษากลางคันใน ทต.

บุแกรงส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ หลายครอบครัวไม่สามารถตอบสนองการเรียนรู้ของบุตรหลานได้โดยเฉพาะเด็กระดับมัธยมที่มีค่าใช้จ่ายสูง ทำให้เด็กจำนวนไม่น้อยไม่สามารถเรียนต่อได้ หรือเรียนไประยะหนึ่งก็ต้องออกกลางคัน โดยทาง ทต.บุแกรง มีทีมงานลงไปทำงาน

ร่วมกับเด็กกลุ่มนี้ จนกระทั่งเด็กเริ่มเห็นความสำคัญของการศึกษาและกลับไปเรียนในระบบ กศน. อีกครั้ง แต่ปัญหาหลักในตอนนี้เป็นเด็กนอกระบบส่วนใหญ่จะไม่อยู่ในพื้นที่แล้ว เนื่องจากติดตามผู้ปกครองไปทำงานนอกพื้นที่ การติดตามทางโทรศัพท์เพื่อชักชวนให้พวกเขาเห็นความสำคัญของการฝึกอบรมเพื่อนำมาประกอบอาชีพในอนาคตและกลับมาเข้าร่วมกิจกรรมเป็นเรื่องยาก เพราะเด็กกลุ่มนี้จะมองว่าเขาก็มีงานทำแล้ว

การมีโอกาสเข้าร่วมหลักสูตรฯ ทำให้วัชรินทร์รู้สึกดีใจที่ได้เห็นหลายหน่วยงานมองเห็นปัญหาและให้ความสำคัญกับเยาวชนโดยเฉพาะด้านการศึกษา แต่ก็อยากสะท้อนฝากให้หน่วยงานเหล่านี้มีกระบวนการทำงานที่กระชับรวดเร็วขึ้น เนื่องจากตั้งแต่การสำรวจจนถึงการอบรมอาชีพใช้เวลาค่อนข้างนาน บางครั้งเป็นเดือน

“การเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดเอง ทำให้เขารู้สึกว่าผู้ใหญ่อย่างเราเชื่อมั่นในสิ่งที่เขาคิดเขาคำ โดยเราช่วยฝึกให้เขามีกระบวนการคิด สามารถวางเป้าหมายของตัวเองได้ จะเป็นสิ่งช่วยเสริมให้เด็กเหล่านี้สามารถบรรลุการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง”

“การรอเพียง 4 - 5 วัน สำหรับเด็กมันคือเวลาที่นานแล้ว ไฟในตัวเขาจะหมดไป ช่องว่างตรงนี้ทำให้เด็กหายไประหว่างทาง หากเร่งรัดส่วนนี้ได้ เด็กเหล่านี้ก็จะตกหล่นน้อยลง ซึ่งหมายถึงโอกาสในชีวิตของเขาจะมีทางเลือกเพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ดี ส่วนตัวรู้สึกดีใจภูมิใจที่เห็นหน่วยงานเหล่านี้เข้ามาขับเคลื่อนและหนุนเสริมให้เด็กกลุ่มนี้ไม่กลายเป็นปัญหาของสังคม เพราะส่วนตัวมองว่าเด็กที่มีศักยภาพหรือมีโอกาสพัฒนาตัวเองในระดับสูงส่วนมากเมื่อถึงเวลาหนึ่งเขาก็ต้องย้ายไปมีหน้าที่การงานในพื้นที่อื่นที่ตอบสนองการใช้ชีวิตของเขาได้ ไม่ได้กลับมาในชุมชนเดิม แต่เด็กที่ผมมองว่าขาดโอกาสและอาจจะเป็นปัญหานั้นแหละ คือกลุ่มที่ยังใช้ชีวิตในพื้นที่และจะกลายเป็นผู้นำชุมชนในภาคส่วนต่าง ๆ ต่อไป ผมจึงต้องพัฒนาศักยภาพเขาเพื่อให้เขาพัฒนาชุมชนของเราในอนาคต การเปิดโอกาสให้เขา

ได้คิดเอง ทำให้เขารู้สึกได้ว่าผู้ใหญ่อย่างผมเชื่อมั่นในสิ่งที่เขาคิดเขาทำ โดยเราช่วยฝึกให้มีกระบวนการคิด สามารถวางเป้าหมายของตัวเองได้ จะเป็นสิ่งช่วยเสริมให้เด็กเหล่านี้สามารถบรรลุการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง” ■

เปลี่ยนจาก ‘ผู้นำ’ สู่การรับฟัง ความต้องการของเด็ก

ณัฐนิชา เขียวสะอาด

ณัฐนิชา เขียวสะอาด นักวิชาการสาธารณสุขที่เทศบาลตำบลบุแกรง อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ทำงานด้านสาธารณสุขมาโดยตลอด เริ่มจากการเป็นพยาบาลวิชาชีพ กระทรวงสาธารณสุข 8 ปี ก่อนจะมารับตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุขที่เทศบาลตำบลบุแกรง ซึ่งเป็นบ้านเกิดมานานถึง 9 ปี หน้าที่หลักคือการควบคุมและป้องกันโรคระบาด ดูแลความเป็นอยู่ของคนในตำบลทุกช่วงวัย ก่อนจะมารับบทบาท ‘นักถักทอชุมชน’

ณัฐนิชา เล่าว่า เธอเข้าร่วมโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 3 หลักสูตรนักถักทอชุมชนมาได้ประมาณ 1 ปี เพราะเดิมเคยทำงานส่งเสริมความเป็นอยู่คนในชุมชนมาโดยตลอด เมื่อมีโครงการฯ นี้เข้ามาจึงเป็น ‘โอกาส’ ให้เธอและเทศบาลได้ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่วัยเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษา ซึ่งสาเหตุหลักมาจากฐานะทางบ้านที่ยากจน

“ตอนที่รู้ว่าจะได้ช่วยเหลือเยาวชนในโครงการฯ เราสามารถมุ่งตรงไปยังกลุ่มเป้าหมายได้ทันที เพราะมีฐานข้อมูลที่ได้จากการทำงานใกล้ชิดคนในตำบลอยู่แล้ว รู้ว่าแต่ละครัวเรือนมีความเป็นอยู่เป็นอย่างไร มีจุดแข็งตรงไหน และมีปัญหาอะไรบ้าง การทำงานเริ่มจากการสำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมายให้ละเอียดและชัดเจน ก่อนนำข้อมูลเหล่านั้นไปวางแผน และประสานงานกับภาคีเครือข่ายแต่ละด้านเพื่อดำเนินงานร่วมกัน”

ผลลัพธ์ในช่วงเกือบ 1 ปีที่ผ่านมา เยาวชนกลุ่มที่ต้องการศึกษาต่อในรูปแบบ กศน. เริ่มเรียนจบและหางานทำ ส่วนคนที่ต้องการฝึกอาชีพก็พยายามจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ครอบคลุมความต้องการมากที่สุด ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือมีเยาวชนบางส่วนสามารถเดินทางมาเรียนรู้อะไรและสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง แม้จะมีบางส่วนค้นพบว่าเส้นทางที่เลือกไว้อย่างไม่ตอบโจทย์ แต่ก็ยังเป็นประโยชน์ที่ได้ลองเรียนรู้สิ่งที่ตนสนใจ

ณัฐนิชา เล่าว่า ระหว่างการทำงานนักถักทอชุมชน เธอไม่ได้ทำเฉพาะการแก้ปัญหาให้กับเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาเท่านั้น **ข้อค้นพบปัญหา ความต้องการ และความร่วมมือจากภาคีที่ได้รับจากการทำงานนี้** ยังถูกนำมาสานต่อเป็นแผนพัฒนาตำบล เช่น การทำโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยความร่วมมือจากคุณครู กศน. และคุณครูวัยเกษียณ โรงเรียนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อบรรเทาปัญหาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุที่เกิดจากการต้องห่างไกลลูกหลานที่ออกไปทำงานนอกพื้นที่ ซึ่งตัวโรงเรียนเองก็มีจุดเริ่มต้นมาจากความต้องการของผู้สูงอายุเองที่อยากเติมเต็มความรู้และทำกิจกรรมร่วมกับคนในตำบล นอกจากนี้ยังมีอีกหลายกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในตำบลแบบองค์รวม เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ของกันและกัน และการมีส่วนร่วมของทุกคน

“การตั้งใจรับฟังเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการที่แท้จริงเป็นเรื่องสำคัญมาก หากเผลอตัวรีบขึ้นจะทำได้ไม่ได้รับฟังความต้องการนั้น การช่วยเหลือจะกลายเป็นสิ่งที่เราต้องการ ไม่ใช่สิ่งที่เขาต้องการ”

ด้วยความที่ณัฐนิชามีพื้นฐานการทำงานด้านนี้มาก่อนหลายปี การทำงานในโครงการฯ นี้จึงค่อนข้างราบรื่น แม้จะไม่ได้เรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ มากนัก แต่เธอก็ได้สะท้อนข้อคิดการทำงานที่ได้จากโครงการนักถักทอไว้อย่างน่าสนใจ

“ข้อคิดที่ได้จากการทำงานนี้คือ **การตั้งใจรับฟังเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการที่แท้จริงเป็นเรื่องสำคัญมาก หากเผลอตัวรีบขึ้นจะทำให้ไม่ได้รับทราบความต้องการที่แท้จริง การช่วยเหลือก็จะกลายเป็นสิ่งที่เราต้องการ ไม่ใช่สิ่งที่เขาต้องการ** ซึ่งเรื่องนี้เป็นข้อพึงระวังในการทำงานและการใช้ชีวิต”

ณัฐนิชา ทั้งท้ายว่า “การต้องทำทั้งงานหลักและงานโครงการฯ แม้จะค่อนข้างเหนื่อย แต่ไม่ได้มากจนทนไม่ไหว เราภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือคนในชุมชน อยากให้คนในชุมชนมีสุขภาพกายและจิตที่ดี เราเหนื่อยกายแต่สบายใจ เวลาเห็นผลตอบรับออกมาดี ก็ทำให้มีความสุขและอยากจะทำงานต่อไป” ■

‘ความไว้วางใจ’ หัวใจสำคัญ ของการพัฒนาเด็ก

สุพรรณา สมานมิตร

สุพรรณา สมานมิตร ผู้ดูแลเด็ก เทศบาลตำบลบุแกรง อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ หรือที่เด็ก ๆ เรียกกันว่า ‘ครูก้อย’ วัย 24 ปี เพิ่งจบการศึกษาและทำงานได้เป็นเพียงปีแรกเท่านั้น ด้วยบทบาทหน้าที่การเป็นผู้ดูแลเด็กเล็กวัยเพียง 2 - 3 ขวบที่อยู่ในชุมชน หน้าที่หลักของเธอจึงเป็นการดูแลพัฒนาการและการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กวัยก่อนเข้าเรียนกลุ่มนี้

สุพรรณา ยอมรับว่าไม่เคยรู้จักหลักสูตรนักกักตอชุมชนมาก่อน แต่เมื่อได้ยื่นข่าวจาก ทต.บุแกรง และมีโอกาสได้พูดคุยกับพี่ ๆ นักวิชาการสาธารณสุขของ ทต.บุแกรง ที่เคยเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชนมาก่อน ทำให้เธอรู้สึกอยากเข้าร่วมบ้างเพื่อหาประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ตัวเอง และการมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมเพียง 2 วัน ทำให้ครูก้อยรู้สึกว้า คิดไม่ผิดที่เข้าร่วมหลักสูตรนี้ เพราะสิ่งที่เธอได้รับกลับมาคือ ‘ความมั่นใจ’ ในศักยภาพของตัวเองที่มีมากขึ้น

“แต่ก่อนเป็นคนที่ไม่มีความมั่นใจเลย โดยเฉพาะเรื่องการแสดงออก คิดเสมอว่าตัวเองทำไม่ได้ แต่การเข้าร่วมหลักสูตรนี้ทำให้เรามั่นใจในศักยภาพของตัวเอง และภูมิใจว่าเราทำได้ ซึ่งเราก็นำไปปรับใช้ในการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองเด็ก ๆ นอกจากนี้โครงการฯ ยังทำให้รู้จักการวางแผนงาน จากเดิมอยากสอนอะไร เราก็สอน แต่ตอนนี้รู้จักวางแผนการสอนอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ทำให้การสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีกับเราและเด็ก ๆ ด้วย”

ครูก้อยเล่าว่า การทำงานกับเด็กเล็กวัย 2 - 3 ขวบ ที่ยังไม่เข้าใจในสิ่งที่เราต้องการสื่อสารได้ทั้งหมด อีกทั้งการจดจ่อกับกิจกรรมของเด็กก็จะไม่ยาวนานนัก นับเป็นเรื่องท้าทาย เธอจึงต้องวางแผนการสอนให้ดีและให้เป็นลำดับขั้นก็จะช่วยให้เด็กเหล่านี้ให้ความสนใจและอยากมาเรียนที่ศูนย์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยแก้ปัญหาเด็กที่ไม่อยากมาเรียนลงไปได้ส่วนหนึ่ง

ในช่วงวิกฤต Covid-19 แม้ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะปิด แต่หน้าที่ความเป็นครูของเธอยังต้องทำต่อเนื่อง เธอจึงใช้เวลานี้ลงเยี่ยมบ้านเด็กแต่ละคน ทำให้เธอเห็นสภาพความเป็นอยู่ของเด็กเล็กแต่ละคนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น มากกว่านั้นคือ การได้มีโอกาสพูดคุยและประสานงาน

ร่วมกับเด็กโตและเยาวชนในพื้นที่ ทำให้เธอมองเห็นความท้าทายอีกหนึ่งอย่างที่ยังไม่มีโอกาสได้เข้าไปสัมผัสมากนักนั้นคือ ‘การทำงานกับเด็กนอกกระบบ’

เด็กและวัยรุ่นในพื้นที่ส่วนใหญ่พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่ ทำให้ภาระการดูแลมักตกไปยังปู่ย่า ตายาย ซึ่งบางครั้งก็ไม่สามารถดูแลเด็กเหล่านี้ได้อย่างใกล้ชิด จนหลายครั้งนำไปสู่การหลุดออกจากระบบ

การศึกษา และเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาต่าง ๆ ที่อาจตามมาได้ ครูก้อย บอกว่า แม้ว่าจะงานของตัวเองจะไม่ได้เกี่ยวข้องกับเด็กวัยรุ่นโดยตรง แต่ก็ได้นำความรู้และทักษะที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการฯ มาปรับใช้กับเด็กวัยรุ่นในพื้นที่ เพราะการเข้าถึงเด็กเหล่านี้เป็นเรื่องยาก เด็กวัยรุ่นจะให้ความสำคัญกับ ‘ความไว้วางใจ’ เป็นอย่างมาก

“จากที่เคยสังเกตพฤติกรรมของเด็กกลุ่มนี้ เวลาเข้าร่วมกิจกรรมหรือมีการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ เด็กเขารู้ตัวว่าคนที่เข้ามาพูดคุยนั้นอยู่ในฐานะหรือบทบาทอะไร การตอบของเขาจึงเป็นการตอบเพื่อให้ถูกใจคนถาม มากกว่าความรู้สึกรจริง ๆ ข้างใน การสร้างความเชื่อใจจึงเป็นงานหนักที่เราต้องทำ แม้จะต้องใช้ความพยายามมากก็ตาม”

ส่วนข้อเสนอแนะในการทำงานด้านเด็กและเยาวชนในความคิดเห็นของครูก้อย มองเรื่องนี้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กและเยาวชน ที่เห็นว่าการเข้ามาหนุนเสริมของหน่วยงานจะด้วยเม็ดเงินหรือกิจกรรม อยากให้มุ่งไปที่การทำกิจกรรมกับคนในครอบครัว เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้กำลังประสบปัญหา ‘ติดโทรศัพท์มือถือมากกว่าคนในครอบครัว’ ส่วนในกลุ่มของการทำงาน เธอเห็นว่า หลักสูตรหรือกิจกรรมนั้นดีอยู่แล้ว แต่อยากให้มีการจัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นโอกาสให้คนทำงานอย่างเธอได้พัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา ■

แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ เครือข่ายนักถักทอชุมชน ได้วิธีคิด วิธีทำงานใหม่ ๆ

ประภา ดาทอง

ประภา ดาทอง นักวิชาการศึกษาคำนวณการ องค์การบริหารส่วนตำบลจอมพระ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ แม้จะเพิ่งย้ายมาทำงานได้เพียง 1 ปี แต่ด้วยหน้าที่ที่ต้องทำงานด้านการศึกษา จึงได้รับเลือกให้เป็น **‘นักถักทอชุมชน’** ร่วมกับเพื่อนอีก 2 คนซึ่งเป็นนักพัฒนาชุมชน และนักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

ประภา เล่าว่า การเป็นนักถักทอชุมชนทำให้เธอได้เรียนรู้วิธีการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา เด็กที่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อ อาจจะมาจากปัญหาทางครอบครัว การทำงานจะมีการลงพื้นที่สำรวจ ค้นหาเด็กนอกระบบการศึกษาในพื้นที่ว่ามีกี่คน รวมทั้งการเข้าไปพูดคุยถึงปัญหาและความต้องการว่าเด็กอยากจะทำอะไร เช่น ต้องการศึกษาต่อ หรืออยากฝึกอาชีพ เพื่อประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ให้เด็กได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเหมาะสม โดยมี ครูเล็ก หรือ ธรรมนูญกันต์ ขววิกรานต์ ที่แม้จะไม่ใช่นักถักทอชุมชนโดยตรง แต่ได้เข้ามาทำงานช่วยเหลือลงพื้นที่ พูดคุย รวมถึงเป็นพี่เลี้ยงพาเด็ก ๆ ไปเข้าร่วมกิจกรรมอบรมหรือเข้าค่ายอย่างต่อเนื่อง

“สิ่งที่ได้เรียนรู้จากหลักสูตรนักถักทอชุมชน คือ คำแนะนำในการทำงาน เช่น ถ้าเจอเด็กนอกระบบการศึกษา ต้องดูแลให้คำแนะนำอย่างไร ซึ่งเด็กแต่ละคนจะมีปัญหาที่ไม่เหมือนกัน ในฐานะนักถักทอชุมชนต้องรู้จักประเมิน หาเทคนิคในการเข้าไปพูดคุย ให้ความช่วยเหลือ เช่น เด็กในพื้นที่ส่วนใหญ่ที่สำรวจ พบว่ามีปัญหาเลิกเรียนกลางคัน ไม่ได้ศึกษาต่อ และอาจจะมีปัญหาเรื่องยาเสพติด เราจะเข้าไปช่วยเหลือให้คำแนะนำถามเขาว่าอยากทำอะไร มีเด็กส่วนหนึ่งอยากได้ทุนการศึกษาเพื่อเรียนต่อ เราก็ช่วยประสานงานให้ หากเด็กคนไหนยังไม่เปิดรับ ไม่อยากเรียนต่อ

ไม่อยากจะร่วมกิจกรรม เราก็พยายามโน้มน้าวให้เขาลองไปดูก่อน ใช้วิธีโน้มน้าวผ่านผู้ปกครองให้ช่วยพูดคุยกับเด็ก หรือประสานผ่านผู้ใหญ่บ้านหาวิธีพาเขาเข้าร่วมกิจกรรมเข้าค่าย โดยมีธรรมนูญกันต์เป็นกำลังสำคัญในการพูดคุยและช่วยดูแลใกล้ชิด หลังจากเข้าค่ายก็มีผู้ปกครองส่วนหนึ่งสะท้อนกลับมาว่า เด็ก ๆ มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น ช่วยพ่อแม่ทำงาน ทำนา ทำไร่มากขึ้น จากเดิมที่ไม่ทำอะไรเลย”

นอกจากการนำความรู้มาช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาแล้ว ประภา ยังนำวิธีการเข้าหาเด็กมาปรับใช้กับการเลี้ยงลูกและการทำงานกับเพื่อนร่วมงาน

“เด็กแต่ละคนมีปัญหาไม่เหมือนกัน ในฐานะนักถักทอชุมชนต้องรู้จักประเมิน หาเทคนิคในการเข้าไปพูดคุยช่วยเหลือ”

“เรานำความรู้มาใช้กับงานแล้วยังใช้กับลูกด้วย เช่น ต้องใจเย็นให้มากขึ้น ต้องทำความเข้าใจว่าเด็กในแต่ละช่วงวัยมีความต้องการอะไร พยายามใช้เหตุและผลในการคุยกันมากกว่าใช้อารมณ์ ส่วนในการทำงานก็ต้องรู้จักเรียนรู้ความแตกต่างของแต่ละบุคคล พยายามเข้าใจคนอื่นให้มากขึ้น”

ประภา บอกด้วยว่า การทำงานเป็นนักถักทอชุมชนช่วยเปิดมุมมองใหม่ ๆ ให้เธอมากขึ้น จากเดิมที่แม้จะทำงานด้านการศึกษา แต่ไม่ได้มีโอกาสสัมผัสถึงปัญหาของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในเชิงลึก อีกทั้งการได้เข้าอบรมยังทำให้ได้พบปะนักถักทอชุมชนจากพื้นที่อื่น ๆ ทำให้ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้เห็นมุมมองวิธีการทำงานใหม่ ๆ และยังได้เครือข่ายในการทำงานอีกด้วย ■

เคล็ดลับการบริหารจัดการเวลา เพื่อทำงานพัฒนาเด็กเยาวชน

ณัฐกัณฑ์ ชววิกรานต์

ณัฐกัณฑ์ ชววิกรานต์ หรือ ครูเล็ก ครูผู้ดูแลเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.จอมพระ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ อายุ 40 ปี เล่าถึงการเข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชน รุ่นที่ 3 ว่าเป็นงานที่ได้รับมอบหมายจากปลัด อบต. ให้เข้าช่วยเสริมการทำงานของทีมงานถักทอชุมชนซึ่งมีอยู่ก่อนแล้ว เมื่อได้เข้าร่วมการอบรมด้วยตัวเองก็รู้สึกชื่นชอบ เพราะมองว่าเป็นงาน ‘ปลูกคน’ ซึ่งมีคุณค่ามาก

กิจกรรมที่ครูเล็กประทับใจคือ การถอดบทเรียนและวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การบรรยายให้ความรู้เรื่องพัฒนาการทางอารมณ์ พฤติกรรม และตัวตนของเด็กแต่ละช่วงวัย นอกจากนั้นยังได้ความรู้เรื่องการฟัง การเป็นผู้พูดและการเป็นผู้ฟังที่ดี มีการจดบันทึก รวมถึงการมีสติรู้ตัวว่ากำลังทำอะไร และจะทำอะไรต่อ โดยเฉพาะเรื่องของการวางแผน ไม่ทำให้แผนที่วางเอาไว้ต้องหยุดชะงัก

“ยกตัวอย่างเช่นถ้าวันนี้เราวางแผนจะไป 3 ชุมชน เราจะไปหาเด็กคนไหนบ้าง ก่อนที่เราจะไป เราจะต้องไปเจอใคร ทำอย่างไร เราจะมีวิธีการพูดคุยอย่างไร เด็กคนนี้มีช่วงอายุเท่านี้เราจะเข้าหาเขาอย่างไรเราสามารถวางแผนและเดินไปตามแผนได้ เทคนิคทุกอย่างที่ได้รับการอบรมมันดีหมดเลยสามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้งชีวิตส่วนตัว การเลี้ยงลูก และชีวิตการทำงาน ทั้งงานประจำและงานพัฒนาเด็กและเยาวชน”

ครูเล็กเล่าว่า เธอเป็นคนพื้นที่จอมพระ จึงคุ้นเคยกับผู้นำชุมชน ผู้ปกครองที่เคยส่งบุตรหลานมาเรียนที่ศูนย์ฯ ตลอดจนเด็กและเยาวชนที่ผ่านมือครูเล็กมารุ่นต่อรุ่น ทำให้การทำงานในพื้นที่เป็นไปโดยราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากชาวชุมชนเป็นอย่างดี

“เวลาลงพื้นที่เราจะประสานงานไปที่พ่อก้านให้ช่วยกระจายข่าวเตรียมผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หรือ อสม.ไว้รอ และพาเราไป คือถ้าเราไปหาเด็กเอง เราไปถึงบ้านแต่เราไม่เจอตัวเด็ก แต่ถ้าเราמיเขาไปด้วย เราจะเจอตัวเด็ก อย่างน้อยเขาช่วยกระจายข่าวให้แล้วว่าพรุ่งนี้ครูเล็กจะมาหา เขาช่วยเตรียมบอกพ่อแม่ผู้ปกครองและตัวเด็กให้”

ครูเล็ก เล่าว่า 1 ปีของการเข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชนทำให้เธอเข้าถึงความคิดจิตใจของเด็กและเยาวชนนอกระบบมากขึ้น และมีท่าทีต่อเด็กเยาวชนกลุ่มนี้เปลี่ยนไป

“พอเราได้เข้าไปสู่กระบวนการนี้แล้วทำให้ได้เรียนรู้จากเคสต่าง ๆ ที่เขานำเสนอ ก็มีความเข้าใจมากขึ้น เวลาไปพูดกับเด็กกลุ่มนี้จะไม่พูดด้วยน้ำเสียงผู้ใหญ่จะจ้องตำหนิเด็ก เช่น การไปเก็บข้อมูลหรือการไปหาเด็ก ๆ เราจะพูดอ่อนโยนขึ้น ลดวัยของเราให้เข้าไปใกล้กับเขาขึ้นอีกหน่อย เวลาเราไปเจอกันข้างนอก เขาก็ยิ้ม ยกมือไหว้ เข้ามาทักทายพูดคุยกับเรา” ครูเล็ก เล่าถึงงานพัฒนาเด็กเยาวชนซึ่งเธอสามารถรวบรวมเด็กเยาวชนนอกระบบในเขต ทต.จอมพระ ได้ถึง 24 คน อายุตั้งแต่ 14 - 20 ปี

ด้านการบริหารจัดการเวลาเพื่อทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ครูเล็ก เผยเคล็ดลับว่า อยู่กับการพูดคุยทำความเข้าใจกับครอบครัว โดยเธอจะเล่าให้สามีและลูก ๆ ได้รับรู้เรื่องการทำงานกับเด็กและเยาวชน หลายครั้งก็พาลูกและสามีไปร่วมเก็บข้อมูลด้วยการฝึกลูก ๆ ของเธอไปในตัวให้รู้จักเข้าสังคม มีมารยาทต่อผู้อื่น

**“เข้าใจความคิดจิตใจ
ของเด็กและเยาวชน
นอกระบบมากขึ้น
ส่งผลให้ท่าทีต่อเด็ก
เยาวชนกลุ่มนี้เปลี่ยนไป”**

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการทำงานกับเด็กเยาวชนนอกระบบ ครูเล็ก มองว่าปัญหาแรกคือตัวเด็กเองที่ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม แต่พอเราเริ่มรู้จักกันมากขึ้น เขาก็จะให้ความร่วมมือ ข้อมูลอะไรที่ยังไม่ครบ เขาก็จะบอกเรา

ในส่วนหน่วยงานผู้ให้การสนับสนุน ครูเล็กกล่าวว่า อยากชื่นชมทุกหน่วยงานที่มีความตั้งใจในการพัฒนาเด็กเยาวชนนอกระบบ สิ่งที่ยากเสนอแนะเพิ่มเติมคือเรื่องการบริหารเวลา หลายครั้งนักถักทอชุมชนแต่ละพื้นที่ไม่สามารถมาร่วมเวิร์กช็อปตามวันเวลาที่ทางโครงการกำหนดไว้ได้ ทำให้พลาดการเรียนรู้ที่มีคุณค่า “เป็นเรื่องเวลาและจังหวะที่ลงตัวเท่านั้นที่เป็นอุปสรรค เช่น ทุกคนมีหน้าที่การงานมากอยู่แล้ว เวลาที่จะมาเจอกันหรือมารวมตัวกันได้จะเป็นเรื่องยากมาก บางครั้งเขาไม่สามารถมาร่วมงานได้รู้สึกเสียโอกาสที่เขาจะได้เรียนรู้เรื่องดี ๆ เนื้อหาดีมาก ใครได้เข้าร่วมทุกกิจกรรมของหลักสูตรนักถักทอชุมชนเหมือนครูเล็กก็จะทราบ ครูเล็กพยายามมากที่จะเข้าร่วมให้ครบทุกกิจกรรม เพราะเป็นความรู้ที่นำมาพัฒนาตนเองได้จริง ๆ” ครูเล็ก กล่าว ■

รู้จัก ‘การใช้ข้อมูล’ เพื่อพัฒนาเด็กเยาวชนรายกรณี

กศณภา แฝงสีพล

กศณภา แฝงสีพล นักพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลจอมพระ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ เธอก้าวเข้ามารับบทบาทนักักทอชุมชนเพราะการทำงานในฐานะนักพัฒนาชุมชนที่ต้องดูแลช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นทุกด้าน รวมถึงการพัฒนาเด็กและเยาวชนจึงเป็นโอกาสที่จะนำความรู้ไปช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้

กศณภา เล่าว่า หัวใจสำคัญที่ได้รับจากหลักสูตรนักักทอชุมชน คือ ‘การใช้ข้อมูล’ เดิมทีก็มีการสำรวจจัดเก็บข้อมูล แต่ไม่เคยนำข้อมูลมาประมวลผล หรือนำไปใช้ประโยชน์มากนัก ความรู้จากนักักทอชุมชนทำให้เธอรู้จักนำข้อมูลที่จัดเก็บมาประมวลผล เพื่อวางแผนการทำงานให้เกิดประโยชน์มากขึ้น เช่น การจัดฝึกอบรมอาชีพ จะเริ่มดูข้อมูลที่สำรวจมาว่ามีเด็กฝึกอาชีพด้านไหนบ้าง และนำข้อมูลมาใส่ในแผนที่ไปจัดอบรมอาชีพอะไร หรือหากบางอาชีพที่มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงก็จะประสานงานเพื่อส่งเด็กไปฝึก เช่น วิทยาลัยการพัฒนอาชีว หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพในจังหวัด เพื่อให้เด็กได้รับการฝึกทักษะตามที่ต้องการ

“กระบวนการนักักทอชุมชนทำให้รู้ว่าการจัดเก็บข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนสภาพปัญหาที่แท้จริง ทำให้หาแนวทางแก้ไขได้ถูกจุด แต่ก่อนนั้นการพัฒนาเด็กเราจะคิดถึงแต่เด็กดีเป็นเด็กกลุ่มเดิม ๆ ขณะที่เด็กอีกกลุ่มหนึ่งถ้าไม่มีใครพามา เขาก็จะไม่มา เพราะบางทีเขากลับโลกภายนอก ไม่กล้ามา ฉะนั้นถ้าเราลงไปคลุกคลีกับเด็ก มีกิจกรรมครั้งแรกให้เขาเข้าร่วม ครั้งต่อไปเขาก็จะเข้าร่วมง่ายขึ้น”

นอกจากนี้การจัดเก็บข้อมูลยังสามารถนำมาใช้วางแผนแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนเป็นรายกรณี เพื่อส่งต่อไปให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พมจ.) บ้านพักเด็กและครอบครัว โรงเรียน และภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น เช่น ถ้าเด็กมีปัญหาด้าน

การศึกษา หรือขาดแคลนทุนการศึกษา จะส่งต่อไปที่บ้านพักเด็ก หรือหากต้องการศึกษาต่อในพื้นที่ที่จะประสานกับสถาบันการศึกษา เช่น ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ทำให้เด็กนอกระบบเข้าศึกษาต่อได้สะดวก

การเป็นนักักทอชุมชนไม่เพียงชี้ทางให้ กศณภา เห็นความสำคัญของการใช้ข้อมูลสืบค้นต้นตอของปัญหา เพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นแล้ว การได้สัมผัสปัญหาที่หลากหลายของเยาวชนนอกระบบการศึกษายังช่วยเปิดใจ ปรับวิธีคิด และทำให้เธอเห็นภาพการพัฒนาชุมชนที่รอบด้านมากขึ้น

“นักักทอชุมชนทำให้เรามองเห็นว่า การพัฒนาศักยภาพของคนในตำบลไม่ได้อยู่ที่โครงสร้างพื้นฐาน ไม่ได้ดูเฉพาะกลุ่มองค์กร แต่ควรดูแลไปถึงรายบุคคลด้วยว่ามีปัญหาอะไร และถ้าไม่แก้ปัญหาดตรงจุดนี้ก่อน อาจจะทำให้เด็กในพื้นที่เติบโตขึ้นไปแบบไม่มีศักยภาพ ไม่มีอนาคต กลายเป็นภาระของสังคม เพราะแต่ก่อนเรามองแต่องค์กรใหญ่ หมู่บ้านตำบลเราไม่ดูจุดเล็ก ซึ่งปัญหาจากจุดเล็กก็จะกลายเป็นปัญหาใหญ่ได้ อย่างเด็กถ้าเราไปคลุกคลีให้คำแนะนำกับเขา เขาอาจจะเลือกเดินทางบวกก็ได้ แต่ถ้าปล่อยให้อยู่ตามยถากรรม เขาอาจจะเลือกทางลบได้เช่นกัน”

ทั้งนี้ กศณภา ได้ฉายภาพตัวอย่างให้เห็นว่า มีเด็กเคสหนึ่งเป็นเด็กที่พ่อแม่ทอดทิ้ง และมีน้องหนึ่งคนเป็นเด็กพิเศษ เดิมอาศัยอยู่ยกยู่กับตาแต่ตอนนี้ตาเสียชีวิตแล้ว ซึ่งโดยพื้นฐานเป็นเด็กดี ชอบช่วยเหลือครู โดยครั้งแรกที่ได้ลงไปเยี่ยมบ้าน ตั้งใจพาไปศึกษาต่อที่โรงเรียนประจำในจังหวัดศรีสะเกษ แต่เด็กไม่ยอมไปเพราะเป็นห่วงตา แต่พอตตาเสียชีวิตแล้ว ก็ไปเป็นเด็กตามรถชนดิน เพื่อหารายได้ให้พ่อยังชีพกับน้อง

“ตอนนี้เบื้องต้นได้เข้าไปช่วยเหลือ นำอาหารและของใช้ที่พ่อช่วยได้ไปให้ก่อน เวลาที่เด็กเห็นเรา เขาจะเข้ามาทักทายสวัสดี ส่วนตัวเชื่อว่าเด็กเหล่านี้หากได้รับการดูแลช่วยเหลือให้ความอบอุ่น เขามีโอกาสที่จะเติบโตเป็นคนดีของสังคมได้ แต่ถ้าต้องอยู่เพียงลำพังก็ไม่รู้ว่าสุดท้ายปลายทางจะเป็นอย่างไร ซึ่งตอนนี้เด็กก็เรียนอยู่ชั้น ป.6 มีครูที่โรงเรียนดูแลให้และเราก็นั่งเจอเคสนี้เพราะการเข้ามาทำงานเป็นนักักทอชุมชน” กศณภา กล่าว ■

ความคิดเป็นระบบ พัฒนาช่วยเหลือ เด็กเยาวชน ผ่านการทำงานเป็นทีม

บวญสิริ บุญมี

บวญสิริ บุญมี นักวิชาการศึกษา กองการศึกษา อบต.ชุมแสง อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ อายุ 30 ปี เริ่มทำงานนักวิชาการศึกษาได้เพียง 2 ปี บวญสิริรับบทบาทในการดูแลสารพัดงานด้านการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นศิลปวัฒนธรรมหรือกีฬา และที่เพิ่มมาอีกอย่างคือการดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลชุมแสง อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์

บวญสิริ มองว่า สิ่งที่ได้เรียนรู้จากหลักสูตรนักกักตอชุมชนน่าจะสามารถนำมาปรับใช้กับการทำงานได้ ทั้งยังเป็นการเพิ่มเติมทักษะให้ตัวเองด้วย เช่น ทักษะการประสานงาน ทักษะการช่วยเหลือเด็ก ทำให้เธอตัดสินใจเข้าร่วมอบรมได้ไม่ยาก

บวญสิริ เล่าว่า นักกักตอชุมชนเป็นลักษณะของระบบการจัดการดูแลเด็กนอกระบบ และพยายามดึงให้พวกเขากลับเข้าสู่ระบบการศึกษาให้ได้มากที่สุด ซึ่งปัจจุบันมีค่อนข้างมาก มีตั้งแต่ ออกกลางเทอมช่วง ม.3 บ้าง หรือจบ ม.3 แล้วไม่เรียนต่อก็เยอะ หรือเรียนไม่จบ ม.6 บ้าง แต่เลือกไปทำงานแทน ซึ่งก็ไม่ใช่เส้นทางที่ดีดี เพียงแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีส่วนสำคัญในการดำรงชีวิต

หลังจากที่ได้เข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชน และได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนมุมมองและความรู้กับเครือข่าย ทำให้เธอได้เรียนรู้เรื่องการช่วยเหลือเด็กมากขึ้น เรียนรู้การทำงานเป็นทีม ทั้งระบบความคิดต่าง ๆ ก็เป็นระเบียบ เป็นขั้นตอนขึ้น และยังทำให้เห็นปัญหาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชัดเจนขึ้น

“เพราะเด็กวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องไปคาดหวังให้เขาเป็นเจ้าคนนายคน มีหน้าที่การงานที่ดี เพียงแต่การศึกษาจะบ่มเพาะให้เขามีความคิดความอ่านบนพื้นฐานของเหตุและผล ถ้าเราเริ่มสอนเขาตั้งแต่เด็ก กระบวนการคิดของเขาจะถูกเติมเต็ม ส่วนความผิดพลาดในวันนั้นจะเป็นบทเรียนที่สำคัญเพื่อให้เขาก้าวไปข้างหน้าอย่างมีภูมิคุ้มกัน อย่างไรก็ตามเราเริ่มใหม่ได้เสมอ”

“นอกจากได้เรียนรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือเด็กมากขึ้นแล้ว ยังเกิดกระบวนการเรียนรู้ผ่านการทำงานเป็นทีม ทั้งระบบความคิดต่าง ๆ ก็เป็นระเบียบขึ้น และได้เห็นปัญหาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชัดเจนขึ้น”

นอกจากโอกาสทางการศึกษา เธอยังบอกว่า สิ่งที่สำคัญไม่น้อยไปกว่ากันคือ **การตั้งเป้าหมายในชีวิต** ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเป้าหมายใหญ่ แค่เพียงเริ่มต้นจากสิ่งที่ชอบเพื่อให้ชีวิตได้เดินตามเป้าหมาย เมื่อสำเร็จก็จะรู้สึกภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตัวเอง และไม่ทำให้ผู้อื่นรวมถึงตัวเองเดือดร้อน “เรานำกระบวนการไปปรับใช้กับเด็กในชุมชน พยายามสร้างแรงจูงใจให้เขาเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา และฝึกการตั้งเป้าหมายเล็ก ๆ อยากรให้เขามีทักษะติดตัวและมีการพัฒนาในด้านที่ดีขึ้น”

ปัญหาและอุปสรรคหลัก ๆ จึงเป็นเรื่องทัศนคติในการวางเป้าหมายของเด็ก ๆ และการไม่ให้ความร่วมมือ มีส่วนน้อยนักที่จะสนใจเรียนรู้ ซึ่งก็เป็นความท้าทายของนักกักตอชุมชนทุกคน รวมถึงเธอด้วย กลเม็ดเคล็ดลับในการเข้าหาคน วิธีการพูดคุยต่าง ๆ หรือแม้แต่การรับฟังจึงถูกนำมาใช้เพื่อพาเด็ก ๆ ไปสู่อีกเส้นทางหนึ่งของชีวิต

เด็กแต่ละช่วงวัยย่อมมีปัญหาที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่เด็กวัยรุ่นมักจะติดเพื่อนและตามเพื่อน ซึ่งอาจนำไปสู่การเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ ซึ่งครอบครัวก็มีส่วนสำคัญในการผลักดันเขาออกไปเผชิญปัญหาตามลำพัง เธอยอมรับว่าเด็กค่อนข้างดื้อ บางคนแม้แต่พ่อแม่พูดก็ยังไม่ฟัง แล้วคนอื่นที่เป็นใครก็ไม่รู้มาพูดยอมเป็นปกติที่เขาจะไม่ฟัง ดังนั้นถ้าครอบครัวสามารถช่วยดึงให้เขากลับมาอีกทางหนึ่งได้ก็น่าจะเป็นประโยชน์มาก

“อยากให้เด็ก ๆ มองเห็นความสำคัญของการศึกษาและกลับเข้ามาในระบบการศึกษาอีกครั้ง เพราะสุดท้ายมีผลต่ออนาคตของตัวเอง”

บวญสิริ แสดงความเห็นถึงโครงการนักกักตอชุมชนว่าเป็นโครงการที่ดีอยู่แล้ว ถือเป็นการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชนบทได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นโครงการที่พยายามทำความเข้าใจและเข้าถึงความต้องการของเด็ก เพื่อช่วยเหลือและส่งเสริมอย่างเหมาะสม ■

ต้องมีกระบวนการทำงานกับเด็ก ไม่ครอบงำความคิด

ราชภูมิ จิมพลี

**ราชภูมิ จิมพลี นักพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล
ชุมแสง อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์** อายุ 40 ปี บพทพหน้าที่คือ
ดูแลงานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
เบี้ยคนพิการ รับคำร้องของผู้ประสบปัญหาทางสังคม เรียกได้ว่ามีความ
เดือดร้อนที่เห็นในชุมชนพวกเขาคือคนที่เข้าไปดูแล

การปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชนจนแทบจะเป็นเครือญาติกับชาวบ้าน
ทำให้หน่วยงานของราชภูมิเห็นว่า เขาควรเข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอ
ชุมชน เพื่อนำความรู้มาเชื่อมต่อกับชุมชน และดูแลช่วยเหลือชาวบ้านได้
อย่างถูกวิธี ถึงการทำงานของเขายอยู่ในเกณฑ์ดีมากตลอด ทว่าหลังจาก
ร่วมหลักสูตร เหมือนเขาได้ติดอาวุธเพิ่มขึ้น

“ผมได้เรียนรู้หลักการเข้าหาชุมชน และหลักการ
ทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้วิธีการที่เราควรทำตัวอย่างไร
เช่น เวลามีการประชุมพูดคุยในองค์กรหรือในหมู่บ้าน
ควรให้ชาวบ้านนำเสนอความคิดของเขาเอง เราไม่ควร
ครอบงำชาวบ้าน ต้องให้ชาวบ้านเสนอปัญหาที่แท้จริง
ขึ้นมา เพราะชาวบ้านคือคนในพื้นที่จะรู้ดีว่าปัญหา
หรือสิ่งที่เขาต้องการคืออะไร แล้วเราค่อยหาวิธีการ
ช่วยเหลือเขาต่อไป” คือความคิดของเขาที่ตกผลึกแล้ว
ซึ่งก่อนหน้านี้จะเข้าอบรมหลักสูตรฯ เขายอมรับว่ายัง
ยึดติดกับแนวคิดวิถีเก่า ๆ คือ หลักการทำงานมาจาก
ผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหาร สิ่งอะไรก็ทำอย่างนั้นแม้ว่า
คำสั่งนั้นจะไม่ได้มาจากความต้องการของชุมชนก็ตาม

“เวลาที่มีประชาคม ชาวบ้านไม่กล้ายกมือแสดง
ความคิดเห็น หน้าที่ของเจ้าหน้าที่อย่างพวกเราคือ
บอกให้ชาวบ้านทำอย่างนั้นอย่างนี้แน่นอนว่าชาวบ้าน
ปฏิบัติตามได้ไม่นานเพราะไม่ได้เกิดจากสิ่งที่พวกเขา
ต้องการ แต่หลักสูตรนี้ทำให้เปลี่ยนแนวคิดการทำงาน
ใหม่ ให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นให้มากขึ้น”

ราชภูมิ บอกว่า เขานำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ เช่น รับฟังมากขึ้น
เปิดใจพูดคุยแลกเปลี่ยนกันให้มากที่สุด โดยยกตัวอย่างกรณีที่ได้เข้าไป
ช่วยเหลือ คือ เด็กที่มีปัญหาครอบครัว พ่อแม่หย่าร้าง แล้วถูกทอดทิ้ง
ให้ตายายเลี้ยงดู เขาได้ประสานกับสถานสงเคราะห์เด็กจังหวัดสุรินทร์
จนกระทั่งได้รับการช่วยเหลือ และสนับสนุนทุนการศึกษาเป็นประจำ
ทุกเดือน

“กระบวนการอบรมทำให้ผมได้เรียนรู้กระบวนการคิด การวางแผน
อย่างเป็นขั้นตอน เช่น ก่อนลงไปทำงานกับชุมชน ต้องคุยกับทีมงานก่อน
ว่าเราจะทำอะไร คุยกับหัวหน้า วางเป้าหมายร่วมกัน แล้วค่อยลงมือทำ
”

**“เวลาที่มีการประชุมพูดคุย
ในองค์กรหรือในหมู่บ้าน
ควรให้ชาวบ้านนำเสนอ
ความคิดของเขาเอง
ไม่ควรครอบงำชาวบ้าน
ต้องให้ชาวบ้านเสนอปัญหา
ที่แท้จริง เพราะ
ชาวบ้านคือคนในพื้นที่
จะรู้ดีว่าปัญหาหรือสิ่งที่เขา
ต้องการคืออะไร
แล้วเราค่อยหาวิธีการ
ช่วยเหลือเขาต่อไป”**

ในชุมชนที่ราชภูมิทำงานอยู่ มีปัญหาเด็ก
และเยาวชนติดโทรศัพท์มือถือและติดเกม ปัญหา
เรื่องการเรียน คือความอดทนอดกลั้นค่อนข้าง
น้อย เมื่อต้องเรียนวิชาที่ไม่ชอบก็จะหนีเรียน
หลายคนจึงหนีไปเรียน กศน. เพราะต้องการมี
เวลาและวิชาที่เรียนไม่หนักมาก มีกิจกรรมให้ทำ

ราชภูมิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรนี้
คือ “อยากให้ทุกคนอย่าเพิ่งไปคาดหวังกับกลุ่ม
เป้าหมายของเราแต่ทำอย่างไรก็ได้ให้เราได้ทักษะ
กระบวนการในการเข้าถึงคนเหล่านี้มากกว่า และ
ให้เขาคิดวิเคราะห์ตัวเองได้ โดยผ่านกระบวนการ
เล่นหรือทำกิจกรรม ผมอยากได้ตรงนี้มากกว่า” ■

ทำงานกับเด็กต้องมีความต่อเนื่อง ต้องเข้าใจและทำตัวให้เข้ากับเด็ก

ณัฏยา นิ่มนวล

ณัฏยา นิ่มนวล นิติกร องค์การบริหารส่วนตำบลชุมแสง อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ อายุ 26 ปี หน้าที่หลักคือ ให้ความเห็นด้านกฎหมายต่อกรณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เหตุผลที่เข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชน เพราะอาศัยอยู่ในวัยที่ใกล้เคียงกับเด็กและเยาวชนมากที่สุด ซึ่งเมื่อได้เข้าร่วมอบรมทำให้นึกถึงช่วงที่เป็นเยาวชนที่ ‘ไม่ค่อยได้รับการศึกษา’ ดังนั้นกิจกรรมต่าง ๆ จึงกระตือรือร้นใจเขามาก ทำให้เขารู้สึกอยากพัฒนาเด็กที่ไม่ได้รับโอกาสมากขึ้น

อย่างไรก็ตามเขายอมรับว่า หน้าที่งานของเขาไม่ได้คลุกคลีกับเด็กหรือเยาวชน เพราะปัญหาทางด้านกฎหมายที่เกิดขึ้นในชุมชนส่วนใหญ่จะเกิดกับผู้สูงอายุ สิ่งที่ได้รับมาจากการอบรมส่วนใหญ่จะนำไปปรับใช้กับเด็ก ๆ ที่อยู่ในชีวิตประจำวันมากกว่า เนื่องจากบ้านเป็นร้านค้าชุมชนที่มีเด็ก ๆ แวะเวียนเข้ามาเสมอ เขาจึงได้ใช้ทักษะการเข้าหาเด็ก ๆ กลุ่มนี้ ส่วนในชุมชนที่เขาทำงานอยู่ เขามักจะเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและอบต. ใช้วิธีการชวนคุยเมื่อมีเด็กเข้ามาที่หน่วยงาน แม้เขาจะไม่ได้ทำงานด้วยโดยตรงก็ตาม

“กระบวนการอบรมทำให้เข้าใจเด็กในมุมที่แตกต่างมากขึ้น โดยเฉพาะเด็กเกรที่ต้อคอยให้กำลังใจ เพราะเด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีปัญหาครอบครัว และมีความอยากรู้อยากลองตามวัยของเขา เราก็ต้องเข้าใจและทำตัวให้เข้ากับเขา เป็นพวกเดียวกับเขา”

ปัญหาที่พบในการทำงานกับเด็กนอกระบบในหน่วยงานของเขา คือ การย้ายถิ่นของเด็ก ทำให้เพื่อนนักพัฒนาชุมชนทำงานไม่ได้ และเขายังสะท้อนด้วยว่า เนื่องจากกำลังจะย้ายไปทำงานที่เทศบาลเมืองสุรินทร์ ซึ่งอาจมีส่วนให้ต่อจากนี้การทำงานกับเด็กจะไม่ต่อเนื่อง และด้วยความที่กลุ่มเป้าหมายเป็นเด็ก การขาดความต่อเนื่องอาจทำให้การทำงานต้องเริ่มต้นใหม่

“อารมณ์เด็กเวลาที่ยอยากทำอะไร หรือว่ามีสิ่งที่มีมากระตุ้นให้เขาอยากเปลี่ยนแปลงมันต้องทำอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงทางความคิดของเด็กจะค่อนข้างรวดเร็ว เวลาเขาสนใจไปที่ใดที่หนึ่งเขาก็ให้ความสำคัญดีมาก แต่เมื่อไหร่ที่ขาดช่วงไป มันก็ต้องเริ่มใหม่ เด็กเขาจะรู้สึกว้าว มาอีกแล้วเหรอ” ■

**“เด็กกลุ่มนี้ส่วนมาก
จะมีปัญหาครอบครัว
มีความอยากรู้อยากลอง
ตามวัย เราก็ต้องเข้าใจ
และทำตัวให้เข้ากับเขา
เป็นพวกเดียวกับเขา”**

เริ่มเห็นแนวทาง พัฒนาเด็ก

บุญเกิด ขุมทอง

บุญเกิด ขุมทอง หรือ เตี้ย ผู้อำนวยการกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านผือ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ อายุ 43 ปี เล่าว่า เหตุผลที่สมัครเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชน รุ่นที่ 3 ปี 2563 เนื่องจากตนเพิ่งย้ายมาดำรงตำแหน่งได้ราวปีเศษ เมื่อเห็นสภาพปัญหาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ เช่น ปัญหาเด็กออกเรียนกลางคัน ปัญหาพ่อแม่หย่าร้างแตกแยก เด็กต้องอยู่กับปู่ย่าตายายหรือญาติพี่น้อง จึงต้องการพัฒนาเด็กและเยาวชนในตำบลให้ได้รับการดูแลที่ดีขึ้น เมื่อได้เห็นตัวอย่างความสำเร็จจากพื้นที่ อบต.หนองอ้อย และอบต.หนองสนิท หลังเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชน เขาจึงตัดสินใจสมัครเข้าร่วมหลักสูตรดังกล่าว

“ได้ความรู้เยอะมาก วิทยากรมีประสบการณ์มากกว่าเราในการเข้าหาเด็ก ทำอย่างไรให้เด็กเชื่อใจและกล้าพูดคุยเปิดเผยข้อมูลกับเรา เราชวนแล้วเด็กอยากมาร่วมกิจกรรมด้วย และยังทำให้รู้จักกำหนดแผนงาน แนวทางที่จะพัฒนาเด็ก วัตถุประสงค์คืออะไร วิธีการทำอย่างไร คิดทำแผนงานโครงการที่เด็กจะได้รับประโยชน์จากโครงการนี้มากที่สุด”

การทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบ ผอ.กองการศึกษา อบต.บ้านผือ พบว่า มีปัญหาไม่ได้รับความร่วมมือจากเยาวชน เยาวชนไม่ให้ความสนใจ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะเขาเป็นคนต่างพื้นที่ ยังไม่สามารถสร้างความคุ้นเคยและความไว้วางใจ

ให้กับเยาวชน หรือเป็นเพราะเยาวชนส่วนใหญ่มีปัญหาปากท้องต้องทำงานหาเลี้ยงชีพตนเอง ทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมกับทาง อบต. ส่วนเด็กเยาวชนที่ยังอยู่ในพื้นที่ก็มักติดเพื่อน ไม่อยากให้ข้อมูลอะไรกับนักกักตอชุมชน จึงต้องเข้าหาทางคนรอบข้างของเขาแทน เช่น พี่ ป้า น้า อา ญาติพี่น้อง ผู้ใหญ่บ้าน หรือแม้แต่เพื่อนที่เขาสนิท แต่ก็ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควรเนื่องจากพ่อแม่ผู้ปกครองไม่ไว้วางใจให้เยาวชนมาร่วมกิจกรรม

สำหรับข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานผู้ให้การสนับสนุน ผอ.บุญเกิดแนะนำว่า อยากให้สนับสนุนเด็กและเยาวชนอย่างเพียงพอ และยิ่งตรงมาที่ตัวเด็กเยาวชนให้มากที่สุด เพื่อให้การช่วยเหลือมีความกระชับฉับไวมากที่สุด เช่น กลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยากเรียนต่อแต่ครอบครัวมีฐานะยากจน เป็นต้น ■

**“หลักสูตรนักกักตอชุมชน
ทำให้เราได้กำหนดแผนงาน
กำหนดแนวทางที่จะพัฒนาเด็ก
ให้เด็กได้รับประโยชน์มากที่สุด”**

“จริงจังจริงใจ” แนวคิดการพัฒนาเด็กเยาวชนตำบลเมืองสิง

ประเสริฐ สุขจิต

ประเสริฐ สุขจิต นายก อบต.เมืองสิง อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ อายุ 55 ปี ดำรงตำแหน่งนี้ต่อเนื่องเป็นปีที่ 8 ย่างเข้าสู่ปีที่ 9 กล่าวถึงแรงบันดาลใจที่นำตนเองตลอดจนเจ้าหน้าที่ อบต.เมืองสิง เข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชน เพราะเห็นว่าการทํางานของท้องถิ่นต้องมีการทํางานเชื่อมประสานกับผู้นำและพี่น้องประชาชน รวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเป็นภาคีร่วมกันพัฒนาตำบล ถ้าข้าราชการท้องถิ่นไม่มีกระบวนการหรือไม่มีทักษะการเชื่อมประสานกับผู้นำชุมชนและประชาชนแล้ว การพัฒนาคงทำได้ยาก ซึ่งหลักสูตรนักกักตอชุมชนเปรียบเสมือนการจับปลา ถ้ามีเชือกเส้นเดียวเราคงจับปลาได้ยาก แต่ถ้าสามารถถักทอเป็นโครงข่ายเป็นตาข่ายขึ้นมา การพัฒนาอะไรต่าง ๆ จะทำได้ง่ายขึ้น

“โครงข่ายที่ว่าหมายถึงภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ตำบลเมืองสิงมีมากถึง 18 หมู่บ้าน มีปัญหาต่าง ๆ ที่รอท้องถิ่นเข้าไปแก้ปัญหามากมาย ถ้าเราไม่มีโครงข่ายในตำบลที่มีความจริงจังจริงใจที่จะส่งข้อมูลให้เราเข้าไปแก้ไขและพัฒนา ก็คงจะพัฒนาได้ยาก”

นายกฯ ประเสริฐ บอกด้วยว่า การเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชนมีประโยชน์อย่างมาก โดยเฉพาะการถอดบทเรียนกิจกรรมที่ทำเสร็จแล้ว ทั้งนี้เพื่อหาปัจจัยความสำเร็จ ความล้มเหลว และสิ่งที่จะต้องพัฒนาต่อ

“ก่อนเข้าร่วมหลักสูตรฯ เราไม่เคยถอดบทเรียนการทำงานเลยว่า เราทำได้ดีมากน้อยแค่ไหน แม้กระทั่งแบบประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการก็ไม่เคยหยิบมาดู พอจบโครงการก็จบไป ปีหน้าทำใหม่ ผมมองว่าถ้าเป็นลักษณะแบบนี้เหมือนกับการเอาเงินไปละลายน้ำทิ้งโดยไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ ไม่ตอบโจทย์ความยั่งยืนเลย”

นายกฯ ประเสริฐยืนยันว่า การเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชนทำให้วิธีคิดและวิธีทํางานของเขาเปลี่ยนไปมาก จากเดิมเคยเป็นครู กศน. ดิฉันเสียชอบสั่ง แต่เมื่อต้องมาเป็นผู้บริหารท้องถิ่น ได้เรียนรู้กระบวนการทํางานหลายอย่างจากหลักสูตรนักกักตอชุมชนทำให้รู้จักการมีส่วนร่วม การรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น รู้จักกระบวนการถอดบทเรียน ตลอดจนนำหลักการทํางานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เรื่องการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาปรับใช้กับการบริหารท้องถิ่น

“ตำบลเมืองสิงมีถึง 18 หมู่บ้าน มีปัญหามากมายที่รอท้องถิ่นเข้าไปแก้ไข ถ้าเราไม่มีโครงข่ายในตำบลที่มีความจริงจังจริงใจที่จะส่งข้อมูลให้เราเข้าไปแก้ไข ก็คงจะพัฒนาได้ยาก”

“ตัวอย่างเช่น ผมกำหนดเป็นนโยบายว่า ทุกคนรู้ว่าการทํางานของตัวเองคืออะไร ผมจะให้ทุกคนออกแบบงานของตัวเองตามภารกิจที่ได้รับ ให้ไปคิดโครงการ กิจกรรม และงบประมาณมานำเสนอ ถ้าสมเหตุสมผลก็อนุมัติให้ดำเนินการ หรือถ้าต้องปรับเปลี่ยนผมจะให้คำแนะนำน่านึ่ง ๆ ว่าควรปรับอย่างไร ไม่ฟันธงว่าต้องทำอะไร ซึ่งเมื่อเป็นโครงการที่เขาคิดขึ้นเอง เขาก็จะทำเต็มที่”

ส่วนการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบนายกฯ ประเสริฐ มองว่า เด็กกลุ่มนี้มีศักยภาพไม่ด้อยไปกว่าเด็กเรียน แต่ปัญหาอยู่ที่เราไม่สามารถ “เข้าถึงใจ” ไน้มน้าว และชักชวนเด็กกลุ่มนี้ให้เข้ามาพัฒนาตนเองและพัฒนาชุมชนได้

“เด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษาเป็นเด็กกลุ่มใหญ่ ซึ่งมีพลังมาก เขาอยู่ในชุมชนตลอด เผลอ ๆ เขาอาจจะได้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนา ลูกขึ้นมาเป็นผู้นำในการพัฒนาตำบลในอนาคต เพราะฉะนั้นเราต้องดูแลเด็กกลุ่มนี้”

โดยเคล็ดลับการทำงานกับเด็กเยาวชนนอกระบบของนายกฯ ประเสริฐ คือ การเข้าถึงหัวใจของเด็กกลุ่มนี้แล้วมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ สร้างความภาคภูมิใจให้เกิดขึ้น เมื่อเขายินดีมาร่วมกิจกรรมกับเรา เขาจะชวนน้อง ๆ ของเขาเข้าร่วมกิจกรรมกับ อบต.เอง

“ผมจะเอาหัวใจมาพัฒนาเป็น อปพร. ให้เขาใส่เครื่องแบบเพื่อสร้างความภาคภูมิใจ เพราะเด็กหัวใจเขาก็จะรู้จักเด็กทุกคนดี ทำให้ลดปัญหาเด็กเยาวชนลงได้ส่วนหนึ่ง”

สำหรับข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานผู้ให้การสนับสนุนคือ การสนับสนุนด้านวิทยากรจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชน และงบประมาณที่ อบต.มีค่อนข้างจำกัด บางทีเด็กและเยาวชนต้องการฝึกทำอาชีพที่ต้องใช้ทุน แต่ อบต.ไม่สามารถสนับสนุนได้อย่างเต็มที่ จึงต้องการแหล่งทุนที่เข้าถึงได้ง่ายและทั่วถึงกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน ■

“ทำงานกับเด็กวัยรุ่น” ต้องติดตามถามไถ่อย่างใกล้ชิด

พัชราภรณ์ จุฑาจันทร์

พัชราภรณ์ จุฑาจันทร์ ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองกง องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองสิงห์ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ อายุ 40 ปี เล่าถึงการเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชนว่า เป็นงานที่ได้รับมอบหมายจาก ผู้อำนวยการกองการศึกษา อบต.เมืองสิงห์ ที่ผ่านมามีเคยได้ยินได้ฟังว่า อบต.ได้เข้าร่วมกับหลักสูตรนี้มาหลายปีแล้ว ตัวเองเคยช่วยงาน “ครูหิวง” จิรนนท์ เครือจันทร์ ทำให้พอจะรู้จักหลักสูตรนักกักตอชุมชนอยู่บ้าง กระทั่งปี 2563 จึงมีโอกาสได้เข้าร่วมกับหลักสูตรนี้ในรุ่นที่ 3

หลังจากเข้าร่วมกิจกรรม 2 ครั้ง สิ่งที่พัชราภรณ์ ได้เรียนรู้คือ การเก็บข้อมูล การสอบถามปัญหา และหลักจิตวิทยาต่าง ๆ เพื่อเข้าถึงเด็กและเยาวชน ทว่ายังไม่มีโอกาสนำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้กับนางงานจริง ๆ แต่ได้ทดลองนำความรู้ไปใช้กับลูกชายวัยรุ่นอายุ 15 ปี กำลังขึ้นชั้น ม.4 โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์

“เรานำเครื่องมือและวิธีคิดจากการอบรมไปปรับใช้ได้ เหมือนเราพูดคุยกับลูกมากขึ้น วัยรุ่นมักเก็บตัว ไม่ค่อยพูดคุย เราก็พยายามเข้าไปคุยกับเขา เล่าให้เขาฟังเรื่องเด็ก ๆ ที่แม่ไปเจอมาว่า สาเหตุที่เด็กเหล่านั้นไม่ได้เรียนต่อเพราะอะไร รวมถึงบอกเขาว่า ถ้าเขาเรียนไม่เข้าใจ ก็ต้องถามให้เข้าใจ มีการบ้านก็ต้องทำ อย่าปล่อยให้ค้างเยอะ คือเด็ก ๆ มักมีปัญหาเรื่องงานค้าง ทำให้เด็กเรียนต่อไม่ได้ เหมือนทำส่งไม่ทัน แล้วติด 0 ติด ร. ท้ายที่สุดเขาก็จะเกิดความเบื่อหน่าย และพาลไม่อยากเรียน”

พัชราภรณ์ ยอมรับว่า ลูกของเธอที่เคยมีช่วงเวลาดังกล่าวนั้นเช่นกัน เธอจึงนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปช่วยประคับประคองลูกชาย เพื่อให้เขาเรียนทันเพื่อน “ตอน ม.2 ซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ เขาติด 0 ติด ร. แล้วไม่อยากแก่ เด็กวัยนี้ถ้าปล่อยเขาไป เขาก็จะไปเลย เราจึงต้องคอยถาม ติดตามกับครูประจำชั้นด้วยว่าเขาเป็นอย่างไรบ้าง มีงานค้างไหม อันนี้เป็นผลที่ได้จากอบรมที่เรานำมาปรับใช้กับตัวเอง”

**“เด็กวัยนี้ถ้าปล่อยเขา
เขาก็จะไปเลย เราจึง
ต้องคอยถาม ติดตาม
กับครูประจำชั้นด้วยว่า
เขาเป็นอย่างไรบ้าง
ติดอะไรไหม มีงานค้าง
อะไรไหม อันนี้เป็นผลที่
ได้จากอบรมที่เรานำมา
ปรับใช้กับตัวเอง”**

สำหรับปัญหาอุปสรรคที่พบ พัชราภรณ์ ซึ่งมีประสบการณ์การทำหน้าที่เป็นครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่า 10 ปี บอกว่า รู้สึกหนักใจกับงานพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนนอกระบบ ซึ่งไม่ใช่หน่วยงานที่ตนเองและเพื่อนครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีประสบการณ์มาก่อน อีกปัญหาที่สำคัญคือไม่มีเวลาลงชุมชนเพื่อพบปะเยาวชน จึงต้องทำนอกเวลางาน เนื่องจากมีภาระงานทางครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบ ■

‘ขาดทุนคือกำไร’ หลักคิดที่ได้จากการเป็นนักถักทอชุมชน

จิรนนท์ เครือจันทร์

“ครูหวิง” จิรนนท์ เครือจันทร์ ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองเหล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองสิงห์ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ อายุ 44 ปี เล่าว่า นอกเหนือจากหน้าที่ความรับผิดชอบหลักคือ การดูแลเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองเหล็กแล้ว เธอยังได้รับมอบหมายให้ดูแลงานเด็กเยาวชน ด้วยการเข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชนรุ่นที่ 1 ในปี 2556 ซึ่งทำให้เธอเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตัวเองหลายอย่าง ทั้งความกล้าแสดงออก ความเสียสละ และได้แนวคิดใหม่ ๆ ที่ทำให้เธอมีมุมมองเรื่องการพัฒนาชุมชนในมิติที่ต่างออกไปจากเดิม

“ได้พัฒนาตัวเองจากคนขี้อาย ไม่ค่อยกล้าพูดกล้าแสดงออก วัน ๆ อยู่แต่กับเด็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้ออกไปไหน พอนายกฯ ส่งไปเรียนหลักสูตรนักถักทอชุมชนครั้งแรก พอกลับมาเราพัฒนาตนเองให้กล้าพูด กล้าคุยมากขึ้น และปรับใช้กับการทำงาน จากเดิมไม่เคยคิดเสียสละเวลา ไม่ได้รู้จักหลักคิด ‘ขาดทุนคือกำไร’ คิดแต่ว่าเสาร์อาทิตย์เป็นวันหยุดต้องพักผ่อนอยู่บ้าน ก็เปลี่ยนความคิดใหม่ อยากคืนอะไรให้สังคมบ้าง เช่น เสียสละเวลามาทำงานพัฒนาเด็กมากขึ้น พาน้อง ๆ ทำกิจกรรม แม้จะสำเร็จบ้างไม่สำเร็จบ้างก็ยังดีที่ได้ทำ”

นอกจากวิธีคิดเปลี่ยนแล้ว วิธีทำงานของครูหวิง ก็เปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะเรื่องการบริหารจัดการเวลา ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของนักถักทอชุมชนในหลาย ๆ พื้นที่ ครูหวิงแชร์ประสบการณ์ว่า ระยะแรกเธอก็ประสบกับปัญหานี้เหมือนกัน บางทีก็กระทบกับเวลาทำงานที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้างกระทบกับเวลาที่มีให้กับครอบครัว แต่อาศัยการพูดคุยทำความเข้าใจกัน และพยายามทำหน้าที่ไม่ให้ขาดตกบกพร่อง ทำให้ผ่านพ้นปัญหานี้มาได้

สำหรับครอบครัว ครูหวิงใช้วิธีอธิบายให้คนในครอบครัวเข้าใจ บางครั้งก็พาลูกไปร่วมกิจกรรมด้วย เรียกว่าเป็นการพัฒนาลูกและเด็กในชุมชนไปพร้อม ๆ กัน กับหัวหน้าสายงานมีการพูดคุยทำความเข้าใจกันมากขึ้น รับผิดชอบทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด ไม่เบียดบังเวลางานราชการ “เราทำหน้าที่ครูตั้งแต่ 08.30 - 16.30 น. พอนอกเหนือเวลาตรงนั้นเราไปอยู่กับเด็กเยาวชน เสาร์อาทิตย์ไหนว่างก็ทำกิจกรรมด้วยกัน หรือถ้าจำเป็นต้องใช้เวลาราชการจริง ๆ ก็ขออนุญาตผู้บังคับบัญชา และท่านนายกฯ อธิบายเหตุผลให้ทราบ ท่านก็เข้าใจ”

ส่วนเรื่องการทำงานเข้าใจกับผู้ประกอบการของเยาวชนให้อนุญาตบุตรหลานมาร่วมกิจกรรม ครูหวิงเล่าว่า เธอใช้วิธีบุกไปถึงบ้านพูดคุยต่อเนื่องสม่ำเสมอ เมื่อเจอปัญหาที่ไม่ทอดทิ้งใจ “ในหนึ่งวันเราไปหาเด็กได้แค่ 2 คน คือเราไปนั่งอธิบายกับผู้ปกครองให้เห็นข้อดีว่าถ้าให้น้องไปร่วมกิจกรรมแล้วจะเกิดผลดีอย่างไร ทำให้ผู้ประกอบการเชื่อใจและไว้วางใจเราที่สุด เราใช้เวลา 1 เดือนลงพื้นที่กับเด็ก 17 คนที่เราได้มาร่วมกิจกรรม ถือว่าคุ้มค่ามาก”

“เราทำงานกับเยาวชนมานานแล้ว จนตอนนี้ปล่อยไม่ได้แล้ว อาจเป็นเพราะเราผูกพันกับเด็ก ๆ มาก จนกลายเป็นพลังสำคัญให้เราสู้ต่อไป”

โดยผลที่ได้รับตอบแทนคือ ครูหวิงสามารถรวมเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษาได้ 20 กว่าคน ตอนนี้ก็ถักทอชุมชน อบต.เมืองสิงห์สามารถผลักดันให้พวกเขาสมัครเข้าเรียน กศน.ได้แล้วถึง 17 คน ส่วนเด็ก ๆ ที่เหลือ เชื่อว่าเพื่อน ๆ ของเขาจะสามารถดึงให้กลับเข้ามาเรียนได้

“เราทำงานกับเยาวชนมานาน ตอนนี้ปล่อยไม่ได้แล้ว อาจเป็นเพราะเราผูกพันกับเด็ก ๆ มากจนเขากลายเป็นพลังสำคัญให้เราสู้ต่อไป” ครูหวิงเปิดใจและเสริมว่า “ส่วนตัวชอบการทำงานกับเด็กเยาวชน เพราะสนุกและท้าทาย เราเองมีพื้นฐานการดูแลเด็กเล็กอยู่แล้ว แต่สำหรับเยาวชนซึ่งมีความหลากหลาย เราต้องเรียนรู้ใหม่อยู่เสมอ เพราะแต่ละคนไม่เหมือนกัน ซึ่งต่างจากเด็กปฐมวัยที่ใคร่แสบเดียวก็หาย แต่กับเด็กโตอารมณ์ก็จะปรับยากหน่อย แต่เราก็เข้าใจว่ามันเป็นช่วงวัยของเขา”

หากถามว่าปัญหาและอุปสรรคในการทำงานคืออะไร ครูหวิงบอกว่า ปัญหาเรื่องการโยกย้ายปรับเปลี่ยนบุคลากรที่เข้ามาทำงานส่งผลให้การทำงานขาดช่วง แม้ผู้บริหารท้องถิ่นจะให้การสนับสนุนเต็มที่ แต่ก็ไม่สามารถขับเคลื่อนงานให้มีความก้าวหน้าต่อเนื่องไปได้

สำหรับข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานผู้ให้การสนับสนุน ครูหวิงเสนอว่าอยากให้มีการให้ทุนแก่เยาวชนที่คล่องตัวและรวดเร็ว เพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างทันเหตุการณ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ■

‘พัฒนาเด็กเยาวชน’ ตามศักยภาพความสามารถ ความพร้อมของครอบครัว

บุพกร สายกระสุน

บุพกร สายกระสุน ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ป้องกันสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองสิงห์ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ อายุ 43 ปี เล่าว่า ก่อนหน้านั้นเขาเคยช่วยงานนักวิชาการเกษตรเรื่องการพัฒนากลุ่มเกษตรกรมาก่อน แต่ตอนนี้ย้ายมารับผิดชอบงานป้องกันบรรเทาสาธารณภัยและงานกู้ชีพ ที่นายกฯ ประเสริฐ สุขจิต มอบหมายให้ทำไปพร้อมกับภารกิจดูแลน้อง ๆ เยาวชน ‘กลุ่มเยาวชนต้นกล้า อาสากู้ชีพเมืองสิงห์’ และการส่งเสริมเยาวชนให้ออกกำลังกายและพัฒนาความสามารถด้านกีฬาฟุตบอล

สำหรับการเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชน บุพกร บอกว่า แรก ๆ เขาไม่รู้จักมูลนิธิสยามกัมมาจล แต่พอได้รับมอบหมายงานด้านเด็กและเยาวชนจากนายก อบต. จึงถูกชักชวนให้เข้าร่วมอบรมและทำงานด้านเด็กเยาวชนอย่างเต็มตัว โดยตั้งความคาดหวังว่าอยากได้รับความรู้และนำเสนอปัญหาเด็กและเยาวชนให้สังคมรับทราบ เพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น

“ผมอยากให้สังคมพัฒนาเด็กและเยาวชนตามศักยภาพที่เขามีและตามความพร้อมของครอบครัวมากกว่าการพัฒนาทางวิชาการอย่างเดียว เพราะเด็กบางคนไม่มีความพร้อมทางด้านนี้” บุพกรเล่าพร้อมยกตัวอย่าง การพัฒนาด้านการเกษตรหรือการพัฒนาทางด้านกีฬา ที่ควรทำตามศักยภาพและความสามารถที่เยาวชนมี

สำหรับสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมการอบรมหลักสูตรนักกักตอชุมชนรุ่นที่ 3 ปี 2563 บุพกร บอกว่า มีหลายอย่าง โดยเฉพาะมุมมองใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นจากการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเพื่อนต่างตำบล และจากวิทยากร

“เมื่อก่อนผมไม่ชอบทำงานกับคนอื่น ชอบอิสระ แต่เมื่อได้เข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชน ได้เรียนรู้เรื่องการอยู่ร่วมกับคนอื่น ได้ทำงานร่วมกับคนอื่น ได้ปรับทัศนคติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคนอื่น ได้แชร์ประสบการณ์กับเพื่อนที่มีประสบการณ์ต่างกัน ทำให้เราได้รับความรู้และแนวคิดในการทำงานเพิ่มขึ้น”

ทั้งนี้ บุพกร บอกว่า เขาจะนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปรับใช้กับการทำงานเยาวชนต่อไป โดยมีฐานทุนเดิมคือ กลุ่มเยาวชนต้นกล้าซึ่งเป็นเด็กในระบบและเด็กนอกระบบประมาณ 30 คน ที่ผ่านมาได้มีการอบรมให้ความรู้ในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บเบื้องต้นในกรณีฉุกเฉิน มีการปฏิบัติหน้าที่จริงตามหมู่บ้านซึ่งทำมาได้ปีกว่าแล้ว ■

“ผมอยากให้สังคมพัฒนาเด็กและเยาวชนตามศักยภาพที่เขา มีตามความพร้อมของครอบครัวมากกว่าการพัฒนาทางวิชาการอย่างเดียว เพราะเด็กบางคนไม่มีความพร้อมทางด้านนี้”

เลิกคิด ‘ลูกฉัน ลูกเธอ’ ต้องช่วยกัน พัฒนาเด็กให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

ปราณี เอี้ยงนอก

ปราณี เอี้ยงนอก นักวิเคราะห์นโยบายและแผน อบต.ลุ่มระวี อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ เป็นคนลุ่มระวีที่เกิดและทำงานอยู่ที่นี่มาโดยตลอด เริ่มจากเป็นลูกจ้างธุรการใน อบต.ลุ่มระวี ตั้งแต่ปี 2540 สอบบรรจุเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการในปี 2549 จากนั้นเปลี่ยนสายงานมาเป็นนักวิเคราะห์นโยบายและแผนจนถึงปัจจุบัน

ปราณี เล่าว่า สิ่งสำคัญที่เธอได้เรียนรู้จากหลักสูตรนักถักทอชุมชน คือ วิธีการเข้าหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา เพราะเด็กนอกระบบแต่ละคนไม่เหมือนกัน จึงต้องรู้เทคนิคขั้นตอนในการเข้าหาเด็ก เช่น การทำตัวให้กลมกลืนเพื่อให้เด็กมั่นใจและกล้าเปิดใจกับเรา

“ที่ผ่านมามีการลงพื้นที่สำรวจเด็กนอกระบบการศึกษาตามรายชื่อที่อบจ. ให้มา เด็กส่วนหนึ่งไปอยู่กับพ่อแม่ซึ่งย้ายไปทำงานที่จังหวัดอื่น เวลาไปเยี่ยมที่บ้านก็จะเจอแต่ผู้เฒ่าผู้แก่ มีเคสหนึ่งเป็นเด็กที่เคยอยู่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมาก่อน พอได้รับการปล่อยตัวเขาก็ไม่สนใจอะไรเลย เราถามเขาว่าอยากศึกษาต่อหรืออยากฝึกอาชีพอะไรหรือไม่ทาง อบต. จะช่วย เขาบอกว่าไม่มีเพื่อน เราก็พยายามเข้าไปพูดคุย บางครั้งก็ให้ลูกชายเข้าไปชักชวน โนม่น้าวให้มาทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ มอบหน้าที่ให้เป็นคนพำน้อง ๆ ทำกิจกรรม จนเขาเกิดความภาคภูมิใจ รู้สึกว่าตัวเองมีค่ากล้าแสดงออกมากขึ้น จนตอนนี้เขาลุกขึ้นมาเป็นผู้นำเด็กในชุมชน เป็นคณะกรรมการสภาเยาวชน แต่ยังเป็นกิจกรรมในระดับหมู่บ้านหรือตำบลเท่านั้น เพราะยังไม่กล้าออกไปร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภายนอกหรือระดับจังหวัด ซึ่งคงต้องใช้เวลาเขาระยะหนึ่ง”

การก้าวสู่การเป็นนักถักทอชุมชน ไม่เพียงทำให้ ปราณี ได้รับความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการทำงาน แต่การได้มีโอกาสสัมผัสพูดคุยกับเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ทำให้มุมมองความคิดต่อปัญหาเด็กและเยาวชนในบ้านเกิดเปลี่ยนไป

“จากเดิมที่ไม่สนใจ คิดว่าไม่ใช่ลูกฉัน ไม่ใช่หน้าที่ ก็เริ่มคิดว่าไม่ได้แล้ว นี่เป็นบ้านเกิดเรา เป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้เติบโตอย่างมีศักยภาพ ต้องพยายามปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดจากเด็กแว้น เด็กติดเพื่อนมาสู่การพัฒนากระบวนการคิดให้ดีขึ้น ให้รู้จักวางแผนชีวิตของตัวเองถึงเขาจะเป็นเด็กแว้น เด็กติดยา ถ้าหากดึงพวกเขาเข้ามาในระบบได้ เด็กก็สามารถเปลี่ยนวิถีคิดได้เหมือนกัน”

อย่างไรก็ดี ปราณี กล่าวถึงท้ายถึงความภูมิใจในการเป็นนักถักทอชุมชนว่า “แม้จะไม่ใช่งานในหน้าที่ตัวเอง แต่ก็รู้สึกดีที่ได้มีส่วนช่วยพัฒนาเด็กและเยาวชนในบ้านเกิด ดีใจที่ได้เห็นว่าจากเด็กที่ไม่มีกระบวนการความคิดที่ดี ไม่มีความคิดที่อยู่ในแบบแผน มาสู่เด็กที่รู้จักคิดกล้าแสดงออกมากขึ้น ซึ่งจริง ๆ ไม่ได้คาดหวังความสำเร็จมากนัก ขอแค่ให้ได้สัก 40-50 เปอร์เซ็นต์ในตัวเขาก็ยังดี พอได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของเด็กไปในทางที่ดีขึ้น แค่นี้ก็ภูมิใจแล้ว” ■

**“นักถักทอชุมชน
ทำให้เปลี่ยนแปลง
วิธีคิด จากเดิมที่
ไม่สนใจ คิดว่าไม่ใช่
ลูกฉัน ไม่ใช่หน้าที่
ก็เริ่มคิดว่าไม่ได้แล้ว
บ้านเกิดเรา เป็นหน้าที่
ของทุกคนที่ต้อง
ช่วยกันพัฒนาเด็ก
ให้เติบโตอย่างมี
ศักยภาพ”**

ภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเด็กเยาวชนในชุมชนตนเอง

อุดมลักษณ์ ฤกษ์ศรี

อุดมลักษณ์ ฤกษ์ศรี นักวิชาการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบล ลุ่มพระ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ย้ายมาทำงานที่ตำบลแห่งนี้เมื่อปี 2557 ด้วยเล็งเห็นความสำคัญในการทำงานช่วยเหลือพัฒนาเด็กนอกระบบการศึกษามาโดยตลอด เธอจึงเห็นโอกาสในการเข้ามาเป็น ‘นักถักทอชุมชน’

อุดมลักษณ์ เล่าว่า แต่ก่อนเธอสนใจเรื่องเด็กนอกระบบการศึกษา แต่ไม่รู้ว่าจะช่วยพัฒนาเด็กกลุ่มนี้อย่างไร ที่ผ่านมามีเวลาจัดกิจกรรมเด็กและเยาวชนก็จะจัดรวมกันทั้งหมด แต่จะเน้นเด็กในโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ เพราะเข้าไม่ถึงเด็กนอกระบบการศึกษา แต่หลักสูตรนักถักทอชุมชนทำให้เห็นช่องทางในการเข้าถึงและพัฒนาเด็กนอกระบบได้

“สิ่งที่ได้เรียนรู้จากหลักสูตรนักถักทอชุมชน คือ การทำงานกับเด็กและเยาวชนเราต้องเป็นผู้รับฟังที่ดี ต้องยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นได้ เพราะคนทุกคนมีความคิดเห็นแตกต่าง ที่สำคัญคือต้องให้เขาไว้วางใจเรา อย่าไปตัดสินเขาก่อน และต้องให้ความสำคัญกับเด็กจริง ๆ เพื่อให้เขาเปิดใจ อีกทั้งในการอบรมยังทำให้รู้กระบวนการและขั้นตอนในการพัฒนาเด็ก และวิธีการทำงานร่วมกับชุมชน”

ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจที่อยากช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ประกอบกับการนำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาปรับใช้ ทำให้อุดมลักษณ์ สามารถเปลี่ยนชีวิตของเด็กคนหนึ่งที่เคยล้มเหลวจากการดื่มสุรา ให้กลับมาทำงานและเห็นคุณค่าในการใช้ชีวิตมากขึ้น

“มีเคสหนึ่งเป็นเยาวชนอายุประมาณ 21 ปี ไม่ได้ศึกษาต่อ และมีปัญหาติดสุรา มาตลอดเวลา ไม่ทำอะไรเลย จึงอยากจะช่วยเหลือ เพราะเขามีปัญหาครอบครัว อยู่บ้านคนเดียว พ่อแม่ไปทำงานที่กรุงเทพฯ ก็พยายามเข้าถึงตัวเด็ก โดยใช้วิธีประสานเข้าไปในชุมชน เข้าไปคุยกับ

ผู้นำชุมชน และ อสม. ก่อน ซึ่งตอนแรก อสม. บอกว่าอย่าไปยุ่งเลยเพราะเด็กคุยไม่รู้เรื่อง แต่ใจเราคิดอยากจะช่วย อสม. ก็พาไป ครั้งแรกที่พบเขาไม่สามารถพูดคุยได้เลย กระทั่งพ่อแม่เขากลับมาเราก็เข้าไปพูดคุยกับพ่อแม่และคุยกับเด็กเรื่อย ๆ ไปทำความคุ้นเคยเพื่อให้เขากล้าคุยกับเรา ตอนคุยเด็กก็เมานัก ถามอะไรไปก็ไม่รู้เรื่อง แต่เราพยายามเข้าไปด้วยความเป็นมิตร แล้วก็ลองชักชวน โน้มน้าวว่ามีค่ายอบรมของมูลนิธิสยามกัมมาจลที่จังหวัดน่านไปไหม จะได้ไปเจอเพื่อน ไม่เหงา ซึ่งเขาก็ตอบมาว่า ‘ไปครับ’ ทั้งที่ยังเมา แต่พอถึงเวลาเขาก็ยอมไปค่ายจริง ๆ”

อุดมลักษณ์ เล่าต่อว่า หลังกลับจากอบรม ปรากฏว่าเขาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมาก จากที่เขาไม่รู้เรื่อง กลายเป็นผู้ใหญ่ขึ้น ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า มีความรับผิดชอบ รู้จักคิด โดยตอนนี้ทำงานเลี้ยงวัว จากเมื่อก่อนที่เคยมีอคติกับพ่อ คิดว่าพ่อไม่รัก ตอนนี้เปลี่ยน เขาบอกว่าเขารักพ่อ และจะสืบต่อธุรกิจของพ่อ ส่งสารพ่อ ซึ่งก่อนหน้านี้เขาไม่เคยมีความคิด ไม่เคยพูดแบบนี้เลย เรียกว่าเปลี่ยนชีวิตเขาไปอย่างสิ้นเชิง

ไม่เพียงเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่เปลี่ยน แต่อุดมลักษณ์เองก็เปลี่ยนด้วยเช่นกัน โดยเธอบอกว่า การได้เข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนทำให้มุมมอง การคิด วิธีการทำงานหลายอย่างเปลี่ยนไป

“สิ่งที่เปลี่ยนชัดเจนเลยคือ การเป็นผู้รับฟังที่ดี ก่อนเข้าอบรมเราฟังนะ แต่เวลาที่คนพูดอะไรที่ไม่ตรงกับความคิดเรา ก็จะพูดแทรก แต่พอเข้าไปอบรม ทำให้เปลี่ยนไปอัตโนมัติว่าต้องเป็นผู้รับฟังที่ดี เปิดใจรับฟังความคิดเห็นคนอื่นมากขึ้น นอกจากนี้ยังฝึกให้กล้าแสดงความคิดเห็น มีทักษะการพูด การเข้าหาชุมชนและเยาวชน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำงานมาก”

อย่างไรก็ดี ในการเข้ามารับบทบาทนักถักทอชุมชน อุดมลักษณ์ บอกว่า รู้สึกภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในตำบลของตนเอง แม้อาจจะยังช่วยได้ไม่มาก แต่ก็อยากช่วยเหลือต่อไป

“ถ้าเราทำงานด้วยความเต็มใจ รักในสิ่งที่ทำ จริงใจกับงาน เราก็จะทำได้ และการทำงานที่ภูมิใจที่สุดคือการได้ช่วยเหลือเด็กคนหนึ่ง แม้จะช่วยเปลี่ยนชีวิตเขาให้ดีขึ้นได้เพียงระดับหนึ่ง นั่นก็ถือว่าดีมาแล้ว” อุดมลักษณ์ กล่าว ■

“ถ้าเราทำงานด้วยความเต็มใจ รักในสิ่งที่ทำ จริงใจกับงาน เราก็จะทำได้ และการทำงานที่ภูมิใจที่สุดคือการได้ช่วยเหลือเด็กคนหนึ่ง ซึ่งแม้จะเปลี่ยนชีวิตเขาให้ดีขึ้นได้เพียงระดับหนึ่ง นั่นก็ถือว่าดีมาแล้ว”

เราต้องพัฒนาตัวเอง ให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก

ปณิธาน สุขสกุล

ปณิธาน สุขสกุล นักดับเพลิง องค์การบริหารส่วนตำบลลุ่มพระ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ เริ่มงานในตำแหน่งนี้เมื่อเดือนมกราคม 2563 ที่ผ่านมา แม้จะเป็นพนักงานใหม่เพียง 7 เดือน แต่ก็ได้รับเลือกให้เข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน แม้จะหน้าใหม่แต่ปณิธานก็ตั้งใจเรียนรู้กับบทบาทหน้าที่ใหม่ทั้งในฐานะนักดับเพลิงและนักถักทอชุมชนอย่างเต็มที่

ปณิธาน เล่าว่า การเป็นนักถักทอชุมชนเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่ได้เข้ามาเรียนรู้การทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ทำให้ได้เรียนรู้ขั้นตอนวิธีการทำงานกับเด็กตั้งแต่เริ่มแรก เช่น วิธีการเริ่มต้นเข้าหาเด็กต้องทำอะไร มีวิธีการเข้าหากลุ่มเป้าหมายอย่างไร ทำให้มีเทคนิคในการพูดคุยกับเด็กและพ่อแม่ได้ง่ายขึ้น สามารถนำไปใช้งานได้จริง อีกทั้งการได้พบปะนักถักทอชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ ที่ทำงานมาก่อนหน้าแล้ว ทำให้ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ใหม่ ๆ ในการทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาด้วย

“ตอนนี้เริ่มต้นทำงานได้เพียงไม่กี่เดือน ยังอยู่ในช่วงระหว่าง การค้นหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา จึงยังไม่ได้นำความรู้มา ใช้งานจริงในการช่วยเหลือพัฒนาเด็กมากนัก แต่ในเบื้องต้นความรู้ที่ได้จากการอบรมก็ได้นำมาปรับใช้ในการทำงาน ซึ่งก็มีประโยชน์หลายอย่าง ทำให้เราปรับเปลี่ยนวิธีคิด มุมมอง เช่น การรู้จักสังเกตนิสัย การพูดคุย การทำความเข้าใจเพื่อนร่วมงานแต่ละคนให้มากขึ้น ทำให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเราเพิ่งเข้ามาใหม่ ยังต้องปรับตัว

เมื่อก่อนเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มีรูปแบบการทำงานที่แตกต่างกัน บางครั้งก็จะโดนเพื่อนร่วมงานพูดจาถากถางว่ายังทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ก็จะไม่นำมาเป็นอารมณ์หรือโต้เถียง แต่จะมองถึงสาเหตุของปัญหา และพยายามพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น”

อย่างไรก็ดีแม้ปณิธานจะยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการเป็นนักถักทอชุมชน แต่เขาก็มองว่าโครงการฯ นี้จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาเด็กและ

เยาวชนนอกระบบการศึกษาในพื้นที่ อบต.ลุ่มพระได้อย่างมาก ขณะเดียวกันยังหมั่นเดินทางหาความรู้และพัฒนาตนเองเพื่อให้ช่วยเหลือเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

“ผมเชื่อว่าโครงการนักถักทอชุมชนและความรู้ที่ได้จากการอบรมจะสามารถช่วยเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในพื้นที่ได้อย่างมาก โดยการเป็นนักถักทอชุมชนมองว่าต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาตัวเองให้ดีเป็นตัวอย่าง เพื่อให้เด็กมั่นใจ เชื่อใจ และต้องพยายามศึกษาหาความรู้ เพื่อที่จะนำมาพัฒนาตัวเรา และเด็กให้ก้าวเดินไปพร้อมกัน” ปณิธาน กล่าว ■

**“การเป็นนักถักทอชุมชน
ต้องเริ่มต้นจากการพัฒนา
ตัวเองก่อน เพื่อเป็น
ตัวอย่างให้เด็กมั่นใจ เชื่อใจ
และต้องพยายามศึกษา
หาความรู้ ที่จะนำมา
พัฒนาตัวเราและเด็ก
ให้ก้าวเดินไปพร้อมกัน”**

ใช้ศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้เด็กเปิดใจและไวใจ

อภิญญาพรณ โขติยา

อภิญญาพรณ โขติยา ผู้ช่วยนักวิชาการการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนธิ อำเภอสุมทรี จังหวัดสุรินทร์ มีบทบาทหน้าที่ในการใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาการมาช่วยดูแลพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) นอกจากนั้นยังได้ทำงานช่วยเหลือนักถักทอชุมชนรุ่นที่ 1 จัดกิจกรรมให้กับเด็กนอกระบบการศึกษา ทำให้มองเห็นช่องทางในการช่วยเหลือพัฒนาเด็ก ๆ จนได้รับโอกาสเป็น ‘นักถักทอชุมชน’ ในรุ่นต่อมา โดยเธอคาดหวังว่าจะสามารถเก็บเกี่ยวความรู้เพื่อนำไปพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้

อภิญญาพรณ เล่าว่า ด้วยประสบการณ์ที่เคยเป็นผู้ช่วยรุ่นพี่นักถักทอชุมชนทำกิจกรรมร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ในโครงการอบรมอาชีพ 75 ชั่วโมง ของมูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งเด็กเยาวชนที่ไม่ได้เรียนหนังสือเข้ามาเรียนรู้ทักษะอาชีพต่าง ๆ ปรากฏว่าครั้งนั้นมีเด็กนอกระบบการศึกษาสนใจเข้าร่วมโครงการมากกว่า 20 คน สะท้อนให้เห็นว่าจริง ๆ แล้วเด็กนอกระบบการศึกษามีความสนใจใคร่รู้ แต่ไม่ใช่ในระบบการศึกษา แต่ก็อยากมีความรู้ มีอาชีพ จึงมองเห็นโอกาสที่จะช่วยเหลือส่งเสริมศักยภาพของเด็ก ๆ ได้

หลักสูตรนักถักทอชุมชนช่วยเติมเต็มความรู้และวิธีการทำงานในพื้นที่ชุมชนมากขึ้น เช่น การส่งเสริมผลัดดันให้เกิดการเสาะแสวงหาปัญหาที่แท้จริง ๆ โดยหลังจากการอบรม ก็เริ่มลงพื้นที่สำรวจเด็ก ไปเยี่ยมบ้านมากขึ้น ทำให้เราเห็นว่าเด็กแต่ละคนดำรงชีวิตอย่างไรบ้าง บางคนต้องอยู่อย่างยากลำบาก พ่อแม่ดื่มเหล้าทะเลาะกัน และเมื่อเวลาเด็กเครียดก็ไม่มีทางออก ไม่รู้ว่าจะหันหน้าไปปรึกษาใคร ทำให้รู้เลยว่าปัญหาของเด็กแต่ละคนเป็นอย่างไร ที่สำคัญการได้ออกไปสำรวจยังทำให้รู้ว่ายังมีเด็กอีกหลายคนที่มีปัญหาและต้องการความช่วยเหลือ

“แต่ก่อนทำงานภาพรวมจะไม่เห็นถึงต้นตอของปัญหา คือรู้ว่าเด็กไม่ได้เรียนต่อ แต่ไม่รู้เพราะอะไร พอลงพื้นที่ไปเจอได้พูดคุยกับเด็ก ทำให้รู้ว่าเด็กไม่ได้มีปัญหาเรื่องการเรียน แต่มีปัญหาเรื่องรายได้ จึงต้องหยุดเรียนเพื่อออกมาช่วยทำงานเพราะเห็นถึงความลำบากของที่บ้าน ซึ่งเมื่อถามว่าอยากเรียนต่อไหม เด็กก็อยากเรียนแต่ติดขัดเรื่องเวลาเลยแนะนำให้เรียน กศน. และช่วยติดตามประสานงานเรื่องการสมัครถือเป็นหนึ่งในเคสตัวอย่าง ซึ่งการลงพื้นที่และสามารถค้นพบเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือ จะรู้สึกภูมิใจ แม้ว่าช่วยเหลือด้านเงินทองไม่ได้มาก แต่อย่างน้อยได้พาพวกเขาออกมาเจอกับแสงสว่าง ได้มีโอกาสเข้าชั้นการศึกษามากขึ้น”

นอกจากนี้ ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมก็เป็นประโยชน์มาก อภิญญาพรณ บอกว่า รู้จักวิธีการเข้าหาเด็ก ๆ เพราะได้เรียนรู้ถึงเทคนิควิธีการในการสื่อสารให้เด็กเปิดใจ แต่ก็ยอมรับว่าทุกวันนี้ยังทำไม่ได้เต็มศักยภาพนัก เพราะหากเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันจะสนิทกันได้ไม่ยาก แต่หากเป็นเด็กหมู่บ้านอื่นอาจจะต้องอาศัยระยะเวลา และการเก็บเกี่ยวประสบการณ์ที่มากขึ้น แต่ไม่ถึงกับเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน เพราะมีเจ้าหน้าที่ท่านอื่นที่คอยดึงทั้งเด็กในระบบและนอกระบบเข้ามาร่วมกิจกรรมอยู่เรื่อย ๆ ขณะที่ตนเองก็เป็นผู้ช่วยหนุนเสริมในการเป็นพี่เลี้ยงจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการอบรมเยาวชนที่ศูนย์ฝึกอบรมเนท มูลนิธิพัฒนาอีสาน จังหวัดสุรินทร์ หรืองานประเพณีต่าง ๆ ของจังหวัด เช่น บุญบั้งไฟ เป็นต้น

สำหรับการเปลี่ยนแปลงหลังจากการเข้ามาเป็นนักถักทอชุมชน อภิญญาพรณ บอกว่า ได้ฝึกฝนพัฒนาตนเอง เพราะการทำงานกับเด็กนอกระบบการศึกษาเป็นงานยาก ต้องใช้จิตวิทยาในการสื่อสารพูดคุย โน้มน้าวเด็ก ต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกอย่างเพื่อให้เด็กเปิดใจ ไวใจเรามากขึ้น ■

**“นักถักทอชุมชนทำให้
เราได้ฝึกฝนพัฒนาตนเอง
เพราะการทำงานกับ
เด็กนอกระบบการศึกษา
เป็นงานที่ยาก ต้องใช้
ศาสตร์และศิลป์ทุกอย่าง
เพื่อให้เด็กเปิดใจ
ไวใจเรามากขึ้น”**

การพัฒนาความเป็นครู สู่การสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก

แอนนา จิมงาม

แอนนา จิมงาม ทำงานเป็นคุณครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ตั้งแต่ปี 2550 จนถึงปัจจุบัน มีโอกาสเข้าร่วมโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) หลักสูตรนักถักทอชุมชนตั้งแต่รุ่นที่ 1 ซึ่งแม้จะเข้าช่วงกลางของหลักสูตร เนื่องจากเป็นตัวแทนของนักพัฒนาชุมชนที่ย้ายออกไป เธอก็มุ่งมั่นตั้งใจเรียนรู้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังได้รับคัดเลือกให้เข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนของจังหวัดสุรินทร์อีกครั้งในฐานะที่ทำงานดูแลเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง

แอนนา กล่าวว่า หลักสูตรนักถักทอชุมชนทำให้เธอได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กปฐมวัย มีแนวคิดใหม่ ๆ มาใช้ในการทำงาน เช่น เมื่อก่อนเวลาทำโครงการต่าง ๆ คุณครูและเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะเป็นผู้ออกแบบและวางแผนการทำกิจกรรมทั้งหมด โดยไม่ได้ถามความเห็นจากผู้ปกครอง แต่หลักสูตรนักถักทอชุมชนช่วยเปิดมุมมองเรื่องแนวความคิดการทำงานกับเด็กว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กเล็กให้ได้ผลควรเปิดรับฟังความคิดเห็นจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อจะได้แก้ปัญหาได้ตรงจุด ที่สำคัญการทำโครงการต่าง ๆ ควรมีการวางแผนและถอดบทเรียนก่อนทำ ระหว่างทำ และหลังทำโครงการ เพื่อนำมาใช้เรียนรู้ วิเคราะห์ ปรับปรุงแก้ไข ซึ่งความรู้ที่ได้รับก็นำมาใช้จริงในพื้นที่ของตนเอง

ปัญหาของเด็ก ๆ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.หนองสนธิที่พบมากคือ เด็กส่วนใหญ่อยู่กับตายาย ไม่ค่อยถูกฝึกให้รับประทานอาหารเอง จึงยังช่วยเหลือตัวเองไม่ค่อยได้ อีกปัญหาคือติดโทรศัพท์ โดยผู้ปกครองบางคนมีความเข้าใจผิดคิดว่าเป็นเรื่องดีเพราะเด็กจะจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษบางคำได้ แต่เขาไม่รู้ว่สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเพียงชั่วคราวแต่ระยะยาวเด็กอาจเป็นสมาธิสั้น ทางศูนย์ฯ จึงได้จัดทำโครงการ ‘กิน กอด เล่น เล่า’ ขึ้นมา เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก โดยครูเป็นผู้จัดกิจกรรมในรูปแบบวันเดียวจบเพื่อให้ความรู้ผู้ปกครอง

การเข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนทำให้แอนนาได้ความรู้และได้เห็นการจัดกิจกรรมของผู้อื่น จึงนำมาปรับใช้พัฒนาเป็น ‘โครงการโรงเรียนครอบครัว’ โดยเปิดให้ผู้ปกครองมาประชุมร่วมกัน บอกเล่าถึงปัญหาของเด็ก ๆ แล้วช่วยกันหาทางออก และร่วมกันออกแบบกิจกรรมให้กับลูก ๆ ของตนเอง เช่น กิจกรรมทำอาหาร โดยให้ผู้ปกครองนำเสนอ

ว่าจะทำเมนูอะไร ซึ่งทางศูนย์ฯ มีงบประมาณสนับสนุน หลังจบกิจกรรมจะมีการถอดบทเรียนว่าลูกของเราอายุเท่านี้ พัฒนาการของเขาควรจะเป็นอย่างไร คุณครูประเมินได้เท่านี้ แล้วก็ให้ผู้ปกครองร่วมประเมินด้วย ก็จะรู้ว่าลูกตัวเองมีพัฒนาการสมวัยหรือไม่ ทำให้ผู้ปกครองเข้าใจและเรียนรู้เรื่องพัฒนาการของเด็กไปพร้อม ๆ กัน

ผลของการปรับวิธีการทำงานด้วยกลไกการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชน แอนนา บอกว่า “เห็นพัฒนาการที่เปลี่ยนไปอย่างชัดเจน ผู้ปกครองเต็มใจมาร่วมกิจกรรม สนุกที่ได้ทำกิจกรรมกับลูก และได้เห็นปัญหาของเด็กเล็กในชุมชนร่วมกัน ทำให้สามารถดูแลแก้ปัญหาได้ตรงจุด ซึ่งเด็กเล็กหลายคนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น เช่น เด็กติดโทรศัพท์ที่มีปัญหาเรื่องการสื่อสาร เมื่อผู้ปกครองเริ่มกำหนดเวลาในการดูโทรศัพท์ และพูดคุยกับเด็กมากขึ้นเด็กก็พูดเก่งขึ้น สื่อสารได้เข้าใจ ขณะเดียวกันก็ทำให้เราได้เห็นศักยภาพความเป็นผู้นำของผู้ปกครองด้วยเช่นกัน”

“อีกสิ่งหนึ่งที่เปลี่ยนไปคือบุคลิกภาพของตนเอง เดิมเป็นคนที่พูดจาตรง ๆ และอารมณ์ร้อน แต่พอได้เข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน รู้สึกว่าควบคุมอารมณ์ตัวเองได้มากขึ้น ได้วิธีการสื่อสารที่ดี รู้ว่าควรสื่อสารกับผู้ปกครอง เด็ก และชุมชนอย่างไร หรือแม้แต่กับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งการสื่อสารเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ถ้าสื่อสารไม่เข้าใจกันก็คือจบ”

อย่างไรก็ดี แอนนา กล่าวว่า การพัฒนาคุณครูปฐมวัยเป็นสิ่งสำคัญ เพราะปัญหาการพัฒนาเด็กไม่ใช่เรื่องเล็ก แต่เป็นพื้นฐานของชีวิตเด็ก ถ้ารู้ว่าเด็กคนนี้เป็นโรคออทิสติกหรือว่สมาธิสั้นได้เร็ว เขาจะได้รับการแก้ปัญหา ส่งเสริมพัฒนาการให้สามารถเรียนรู้ไปกับเพื่อนได้ และดำเนินชีวิตได้เป็นปกติ ดังนั้นการสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็กจึงเป็นสิ่งสำคัญและละเอียดอ่อนมาก ■

เรียนรู้เทคนิควิธี การทำงานกับเด็ก

กรรณิกา ศรีเพ็ชร

กรรณิกา ศรีเพ็ชร นักศึกษาจบใหม่ในวิชาชีพครู สาขา
คหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่เพิ่งเข้ารับตำแหน่ง
พนักงานทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนธิ อำเภอ
จอมพระ จังหวัดสุรินทร์ โดยบทบาทหน้าที่หลักคือ ผู้ช่วยธุรการ แต่ด้วย
ความสนใจในการทำงานด้านพัฒนาเด็กและเยาวชน
จึงได้รับโอกาสเข้าร่วมเป็น ‘นักถักทอชุมชน’

กรรณิกา กล่าวว่า ด้วยความสนใจเรื่องการพัฒนา
เด็กและเยาวชน ใจหทัยแรกที่ค้นหาคือเรื่องเทคนิควิธีการ
ในการเข้าหาเด็ก ๆ ซึ่งในหลักสูตรนักถักทอชุมชนก็
ตอบใจหายชัดเจน มีการให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะในการ
เข้าหาเด็ก วิธีการที่จะเข้าถึงเด็ก เช่น ขั้นตอนแรกในการ
เข้าหาเด็กควรใช้กระบวนการแบบไหนที่จะช่วยให้เด็ก
เปิดใจเข้าหาเรา ถือเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้เด็กไวใจ
และยังมีเทคนิค และมีแนวคำถามในการพูดคุยมากขึ้น

“ในพื้นที่ อบต.หนองสนธิ มีปัญหาเรื่องเด็กนอก
ระบบการศึกษา เคยได้เข้าไปพูดคุยถามเด็กในหมู่บ้านที่
เรียนจบ ป.6 แต่ไม่ยอมศึกษาต่อในระดับมัธยมต้น ทั้งที่ก็เป็นเด็กเก่ง
พอสมควร เคยนำแบบทดสอบไปลองถามดูก็ตอบได้ค่อนข้างดี ปัญหา
ส่วนหนึ่งก็เพราะติดเพื่อน ติดเกม โดยเขาบอกว่าไม่อยากเรียนเพราะว่า
ไม่สนุก ไม่เหมือนอยู่ข้างนอก ได้เล่นกับเพื่อน อยู่ข้างนอกกับเพื่อนอยาก
ทำอะไรก็ทำ อยู่ในโรงเรียนอึดอัด”

สำหรับการนำองค์ความรู้ไปใช้งาน กรรณิกา บอกว่า เพราะเป็น
เด็กจบใหม่ และอยู่ในช่วงเริ่มต้นในการทำงาน จึงยังไม่ได้มีโอกาสนำ
ความรู้ที่ได้อบรมมาปรับใช้ในการทำงานกับเด็กเต็มที่นัก แต่ก็พยายาม
เก็บเกี่ยวประสบการณ์ และนำมาทดลองใช้บ้างในการทำงานพัฒนาเด็ก
นอกระบบการศึกษาร่วมกับเจ้าหน้าที่ของ อบต.หนองสนธิ

**“นักถักทอชุมชน
มีบทบาทอย่างมาก
ที่จะช่วยกระตุ้นให้เด็ก
มีความรู้ ความคิด
เพื่อนำมาใช้พัฒนา
ตนเองและชุมชน
ให้มีคุณภาพมากขึ้น”**

“ตอนนี้ อบต.หนองสนธิ พยายามดึงเด็กนอกระบบการศึกษา
เข้ามาอบรมและผลักดันให้กลับมาเข้าเรียน กศน. ค่อนข้างเยอะ ในส่วน
ของเธอหากมีโอกาสได้พูดคุยกับเด็กก็จะใช้ความรู้ที่เรียนมาแนะนำเรื่อง
แนวทางการศึกษาต่อว่าหากเด็กชอบเรียนแบบนี้ ควรเรียนต่อที่ไหน สาขา
อะไร นอกจากนี้ทาง อบต.หนองสนธิ ยังมีโครงการที่ทำ
ร่วมกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)
ที่ช่วยพาเด็กนอกระบบการศึกษามาเรียนรู้ พัฒนา
ศักยภาพและทักษะในการประกอบอาชีพตามความถนัด
โดยดึงกลุ่มเด็กนอกระบบในพื้นที่มาเรียนรู้การปลูกผัก
อินทรีย์ ซึ่งเป็นอาชีพของผู้สูงอายุและคนในชุมชนอยู่แล้ว
ทำให้ง่ายต่อการเริ่มต้น เพราะชุมชนเป็นทั้งแหล่งความรู้
มีคนให้คำปรึกษา รวมทั้งเมื่อปลูกเสร็จแล้วก็ยังหาตลาด
ได้ไม่ยาก เพราะว่าพ่อแม่ของเด็ก ๆ ส่วนใหญ่ก็ปลูกผักขาย
อยู่แล้ว โดยจะขายให้กับร้านเนื้อย่าง หรือโรงพยาบาล”

สำหรับผลตอบรับ กรรณิกา บอกว่า เด็กให้ความ
สนใจและวางแผนผลผลิตที่เขาทำ เพราะในช่วงแรกที่
ปลูกผักกางมุ้ง แล้วบังเอิญโดนพายุทำให้แปลงผักเกิดเสียหาย เด็ก ๆ ก็มีความ
กระตือรือร้นที่จะช่วยกันซ่อมแซม เพื่อที่จะปลูกผักอินทรีย์ให้สำเร็จ
โดยพื้นที่ปลูกจะเป็นที่สาธารณะของชุมชน ส่วน อบต.หนองสนธิ มีส่วน
ช่วยในการจัดสรรงบประมาณช่วงแรก จากนั้นพวกเขาจะช่วยกันบริหาร
จัดการด้วยตนเอง นับเป็นการฝึกทักษะสร้างอาชีพให้กับเด็ก ๆ โดยที่
พวกเขาไม่ต้องออกนอกชุมชน ■

รู้สถานการณ์เด็กเยาวชน เพื่อหนุนให้ถูกทาง ได้ฝึกฝนตนเองสร้างภาวะผู้นำ

รวงทอง ทองด้วง

รวงทอง ทองด้วง อายุ 39 ปี ทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ได้ 4 ปี มีโอกาสเข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักกักตอชุมชน เพราะเห็นถึงประโยชน์ที่จะนำมาปรับใช้ในการทำงาน เนื่องจากบทบาทของเจ้าหน้าที่ธุรการที่ต้องพบปะกับผู้ที่มาติดต่อสำนักงานหลากหลายช่วงวัย ความรู้ที่ได้จากการอบรมจะสามารถนำมาบูรณาการในการทำงานได้

รวงทอง กล่าวว่า การเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชนได้รับความรู้มากมาย เช่น การสื่อสาร วิธีการพูดคุยกับกลุ่มเยาวชน ต้องมีการใช้ภาษาที่เป็นกันเอง เข้าใจง่าย ซึ่งเธอก็ได้นำมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษาในช่วงปิดเทอม เช่น กิจกรรมการปั่นจักรยาน การไปทำบุญที่วัด การปลูกต้นไม้ การศึกษาดูงานเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน โดยในการอบรมยังได้ไปทำกิจกรรมที่ศูนย์ฝึกอบรมเนท มูลนิธิพัฒนาอีสาน จังหวัดสุรินทร์ มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กนอกระบบการศึกษา ซึ่งผู้นำชุมชนก็จะช่วยประสานงานนางบประมาณจากหน่วยงานอื่นเข้ามาเพื่อที่จะช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้ให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษามากขึ้น โดยเธอจะทำหน้าที่เชื่อมโยง โน้มน้าวให้เด็ก ๆ กลับมาเรียน หรือทำกิจกรรมฝึกทักษะอาชีพต่าง ๆ

ในการทำงานจะมีการตั้งเพจเฟซบุ๊กเพื่อเป็นสื่อกลางในการติดต่อพูดคุยกับเด็ก ๆ เป็นช่องทางที่เข้าถึงเด็กได้มากขึ้น เพราะตำบลหนองสนธิมีทั้งหมด 10 หมู่บ้าน บางหมู่บ้านอยู่นอกพื้นที่หรือไกลจาก อบต. ก็จะใช้

เฟซบุ๊กติดตามการทำกิจกรรมของเด็ก ๆ เช่น เด็กหมู่บ้านอื่นทำกิจกรรมปลูกผัก เขาก็จะโพสต์ภาพกิจกรรม หรืออัปเดตการทำงานบนเฟซบุ๊กก็สามารถติดตามและเข้าไปคอมเมนต์พูดคุยให้กำลังใจ เสริมพลังให้พวกเขาได้ ซึ่งเด็ก ๆ จะมีการตอบรับ กดไลก์ ตอบคอมเมนต์ ทำให้ได้พูดคุยกันอย่างต่อเนื่อง

“นอกจากนี้กระบวนการอบรมหลักสูตรนักกักตอชุมชนยังสอนเทคนิควิธีการในการเข้าหาเด็ก เช่น ในช่วงแรกต้องรับฟังอย่างตั้งใจ เข้าไปร่วมทำกิจกรรมกับเด็ก ๆ เพื่อให้เขาไวใจ เปิดใจให้เรา ตัวอย่างการนำความรู้ไปใช้ เช่น การจัดกิจกรรมทำบุญถวายเพลที่วัดก็จะชวนเด็ก ๆ ให้เข้าร่วมกิจกรรม เข้าไปพูดคุย ทำงานร่วมกับเด็ก ๆ หลังถวายเพลก็ช่วยเด็กล้างจาน เก็บขยะ ทำความสะอาด เสิร์ฟน้ำผู้มาร่วมงาน ซึ่งเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมจะต่อยอดเป็นรุ่น ๆ ไป รุ่นพี่จะช่วยรุ่นน้อง รุ่นน้องจะคอยไปชักชวนดึงเพื่อน ๆ มาเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น ซึ่งข้อดีของการจัดกิจกรรมให้เด็กได้ลงมือทำ คือทำให้ได้เห็นความสามารถของเด็ก ๆ ค้นพบว่าเขามีศักยภาพด้านไหนบ้าง เพื่อจะได้สนับสนุนพวกเขาให้ถูกช่องทางมากขึ้น”

อย่างไรก็ดีไม่เพียงนอกจากเทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการนำไปใช้ช่วยเหลือพัฒนาเด็กนอกระบบการศึกษาแล้ว รวงทองบอกว่า การอบรมหลักสูตรนักกักตอชุมชนยังได้อาศัยความรู้หลายอย่างมา ใช้พัฒนาตนเอง ทั้งการฝึกการเป็นผู้นำ ขั้นตอนการวางแผนการทำงาน เทคนิคในการทำงานให้ไม่เครียด เพราะมีเทคโนโลยีมาช่วยมากขึ้น ■

ความรู้ เทคนิคจาก การเป็นนักถักทอชุมชน สามารถดึงเด็กกลับมาเรียนต่อได้

ธัญญธรณ์ พจนะแก้ว

ธัญญธรณ์ พจนะแก้ว ครู กศน. อบต.หนองสนธิ ตำบลหนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ทำงานดูแลเด็ก ๆ ในพื้นที่มานานกว่า 15 ปี และมีโอกาสเข้าร่วมโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) หลักสูตรนักถักทอชุมชน เนื่องด้วยบทบาทความเป็นครูที่สอนและทำกิจกรรมคลุกคลีอยู่กับเด็กและเยาวชนทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ถือเป็นหนึ่งในกลไกที่จะช่วยขับเคลื่อนงานการพัฒนาเด็กในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ธัญญธรณ์ กล่าวว่า การเข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนทำให้เธอได้เรียนรู้และมีพัฒนาการในการทำกิจกรรมกับเด็ก ๆ ในเรื่องกระบวนการ เทคนิควิธีการเข้าถึงเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้การทำงานบรรลุผล

“วิธีการที่ช่วยให้เข้าถึงเด็กได้มากขึ้น เช่น วิธีคิด การพูดคุย การใช้สายตา น้ำเสียง การสบตา การสื่อสาร แลกเปลี่ยน องค์ประกอบเหล่านี้ทำให้เด็กเปิดใจอยากพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเรามากขึ้น อีกทั้งกระบวนการอบรมยังมีเรื่องการเปิดใจ การเก็บความลับ การเปิดข้อมูล การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับการเติมเต็มจากการเป็นนักถักทอชุมชน เมื่อนำไปปรับใช้กับนักเรียนก็ได้ผลดี ทำให้ได้รับความเชื่อมั่นมากขึ้น”

นอกจากนี้ยังได้ความรู้ในเรื่องการพัฒนารอบแผนงาน การใช้จิตวิทยาเด็ก วัยรุ่น และผู้ใหญ่ ในการเชื่อมโยงบูรณาการในทุกกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กทั้งในและนอกระบบการศึกษา ทั้งการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน งานในตำบล งานวิจัย งานของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พมจ.) รวมถึงกลไกในการทำงานหลักในตำบล

**“การเป็นนักถักทอชุมชน
ทำให้เราพัฒนาตัวเอง
เรื่องการพูดคุยแลกเปลี่ยน
การเปิดใจรับฟัง ไม่เป็นคน
ที่สอนอย่างเดียว แต่จะฟัง
ว่าเขาทำอะไรอยู่ คิดอะไรอยู่
จุดไหนเป็นจุดเด่น จุดด้อย
ของเขา สามารถประมวลผล
ความคิดจากคำพูดของเขาได้”**

เมื่อถามถึงการนำความรู้มาปรับใช้ในการทำงาน ธัญญธรณ์ เล่าว่าได้นำไปใช้ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา เป็นเด็กที่หลุดออกไปกลางคัน ซึ่งพอใช้วิธีการที่ได้เรียนมาก็สามารถเปิดใจเด็กให้กลับเข้ามาเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้จบมัธยมต้นหรือมัธยมปลายได้ ถือว่าสุดยอดแล้วของการได้ใจเด็ก ซึ่งประโยชน์ที่เกิดขึ้นอันดับแรกเลยคือ 1. เด็กเข้ามาทำงานในกลไกของทีมสภาเยาวชนในตำบล 2. เด็กจะได้เพิ่มศักยภาพของตนเองในการเข้ามาเป็นนักศึกษา กศน. เป็นตัวอย่างความสำเร็จในการเข้าถึงเด็ก ๆ โดยการสอดแทรกกิจกรรมของการเป็นนักถักทอชุมชนเข้ามาด้วย

“สิ่งที่ประทับใจจากการเป็นนักถักทอชุมชน คือ การพัฒนาตัวเอง เรื่องการพูดคุยแลกเปลี่ยน การเปิดใจรับฟัง ไม่เป็นคนที่สอนอย่างเดียว แต่จะฟังว่าเขาทำอะไรอยู่ คิดอะไรอยู่ จุดไหนเป็นจุดเด่น จุดด้อยของเขา สามารถประมวลผลความคิดจากคำพูดของเขาได้ ซึ่งเวลาที่เด็ก ๆ พูด เขาจะไม่มีการหรือเสแสร้ง คือเปิดใจให้เราเข้าถึงได้ ซึ่งเด็กที่เราไปช่วยบางทีไม่ใช่กลุ่มเด็กปกติทั่วไป อาจจะมีกลุ่มเด็กเปราะบางเข้ามาบ้าง ซึ่งถ้าเราเข้าถึงเด็กกลุ่มนี้ได้ สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนได้ แต่แน่นอนว่าการเข้าถึงเด็กกลุ่มนี้ ต้องใช้เวลาพอสมควรกับการเรียนรู้ต้องเปิดใจรับฟังมากขึ้น เพื่อให้เห็นปัญหาที่แท้จริงของเด็กว่าคืออะไร ที่สำคัญต้องดูข้อจำกัดของเด็กด้วย การให้โอกาสเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับเด็ก เพราะเด็กบางคนมีข้อจำกัดต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน ทำให้มาเรียน

หรือทำกิจกรรมไม่ได้ 100 เปอร์เซ็นต์ เราต้องเปิดใจให้โอกาส เพื่อให้เขาเข้าถึงเราได้เช่นกัน อย่างเด็กบางคนบอก คุณครูทูลงทะเบียนเรียนนะ แต่ช่วงนี้หนูต้องไปทำงานนะครุ มีช่วงเวลามาเรียน มาพบกลุ่มได้ในช่วงไหนบ้าง คือเราให้โอกาสเขา ซึ่งเขาคิดเป็น คิดได้ไม่ทำการเรียน เป็นการพัฒนาทั้งจากตัวเขาเอง และกระบวนการต่าง ๆ ที่เข้ามาช่วย” ธัญญธรณ์ กล่าว ■

เรียนรู้การพัฒนาแกนนำ เด็กเยาวชนจากรุ่นสู่รุ่น โดยหนุนให้เด็ก ‘เชื่อม’ เด็ก

วีระ วิเศษพงษ์

วีระ วิเศษพงษ์ นิติกรปฏิบัติการ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอียอ อำเภอสมน จังหวัดสุรินทร์ อายุ 35 ปี เข้าทำงานที่ อบต.หนองอียอได้ประมาณ 2 ปี โดยรับผิดชอบรวบรวมเอกสารร้องเรียนหรือร้องทุกข์เรื่องต่าง ๆ ในชุมชน ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีเกิดข้อพิพาท รวมถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนด้วย

วีระเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชน เพราะต้องการสืบทอดเจตนารมณ์ของหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับเรื่องเด็กและเยาวชน ซึ่ง อบต.หนองอียอได้เข้าร่วมหลักสูตรฯ นี้มาหลายปี ก่อนที่เขาจะเข้ามาทำงาน การเข้าร่วมหลักสูตรทำให้วีระเข้าใจวิธีคิดและนิสัยของเด็กเยาวชนมากขึ้น และยังได้ความรู้เรื่องและเทคนิคต่าง ๆ ที่นำไปประยุกต์ใช้ในการเข้าหาเด็กในชุมชน ส่งผลให้เขาทำงานกับเด็กได้ง่ายขึ้น

นอกจากนี้วีระยังนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้กับการทำงานอื่น ๆ โดยเฉพาะงานดูแลครอบครัว ดูข้อพิพาท ที่ต้องใช้วิจารณญาณและวิธีการเข้าหาผู้กรณีได้ดีขึ้น รวมถึงการรับฟังปัญหา ทำให้เขามองเห็นภาพปัญหาว่าเกิดจากอะไรและจะแก้ไขได้อย่างไรโดยไม่ต้องเป็นคดีความ

“วิธีการทำงานของผมเปลี่ยนไปมาก จากเดิมที่เคยยึดถือแต่ข้อกฎหมาย ก็เปลี่ยนเป็นการเปิดใจรับฟังมากขึ้น โดยเฉพาะกับเด็กเยาวชนยังต้องรับฟังปัญหาของเขามากกว่าการดูว่ากล่าว การทำงานกับเด็กจะใช้วิธีการแบบผู้ใหญ่ เอาประสบการณ์เดิมมาพิจารณาไม่ได้”

วีระ บอกว่า โดยปกติแล้วที่ อบต.หนองอียอไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องเด็กและเยาวชนมากนัก แต่เขาก็หมั่นเข้าไปทำความรู้จักกับเด็กในชุมชน และจากการที่เขาได้เข้าไปพูดคุยกับเด็ก ทำให้รู้ว่าสิ่งที่เขาทำนั้นมาถูกทางแล้ว นั่นคือ การสร้างตัวแทนของกลุ่มเด็กขึ้นมาแล้วให้เด็กไปสื่อสารต่อเพื่อหาแนวร่วม ซึ่งเด็กก็สะท้อนว่า วิธีนี้เป็นวิธีที่ดี

สำหรับปัญหาในการทำงานกับเด็กนอกระบบวีระ บอกว่า ความยากอยู่ที่การเปิดใจในช่วงเริ่มต้นที่จะต้องคิดหาวิธีการว่าทำอย่างไรให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมและพูดคุย ซึ่งเขาก็ได้แก้ไขโดยการใช้เด็กเป็น ‘ตัวเชื่อม’ ระหว่างกัน อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาที่เขาพบเสมอและยังแก้ไม่ตก คือ การที่เด็กนอกระบบเคลื่อนย้ายออกไปทำงานหรือไปอยู่นอกชุมชน แม้แกนนำชุมชนจะคอยรายงานข้อมูลแล้ว แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมและไม่เป็นไปตามความเป็นจริงเท่าที่ควร

ส่วนข้อเสนอต่อหลักสูตรนักกักตอชุมชนวีระบอกว่า เป็นหลักสูตรที่ดีและให้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการนำไปใช้งานแล้ว ซึ่งการได้เข้าอบรมทำให้เขาได้เห็นภาพการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและเด็กเยาวชนมากยิ่งขึ้น ■

“วิธีการทำงานของผมเปลี่ยนไปมาก จากเดิมที่เคยยึดถือแต่ข้อกฎหมาย ก็เปลี่ยนเป็นการเปิดใจรับฟังมากขึ้น โดยเฉพาะกับเด็กเยาวชนยังต้องรับฟังปัญหาของเขามากกว่าการดูว่ากล่าว การทำงานกับเด็กเราจะใช้วิธีการแบบผู้ใหญ่ เอาประสบการณ์เดิมมาพิจารณาไม่ได้”

นำความรู้และวิธีการพัฒนา เด็กเยาวชนมาปรับใช้ ทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว

ชนันท์กานต์ ชนะกะเล

ชนันท์กานต์ ชนะกะเล นักวิเคราะห์นโยบายและแผน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอียอ อำเภอสมน จังหวัดสุรินทร์ อายุ 50 ปี ทำงานอยู่ที่ อบต.หนองอียอมานานกว่า 10 ปี ด้วยบทบาทหน้าที่คือ การวิเคราะห์นโยบายและแผนงาน ทำให้เธอได้เห็นภาพรวมของชุมชนที่มีเด็กและเยาวชนเป็นหัวใจสำคัญ ทั้งปัญหาและความน่าสนใจของเด็กกลุ่มนี้ ยังสอดคล้องกับลูกของเธอ คือ มีช่วงวัยเดียวกัน โดยความรู้ที่คาดหวังจะได้รับจากหลักสูตรนักกักตอชุมชนคือ การนำความรู้มาปรับใช้ทั้งกับการทำงานและครอบครัว โดยเฉพาะลูกซึ่งอยู่ในวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ

“การเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชนทำให้เราได้อะไรหลายอย่าง ได้ทั้งความรู้ที่จะนำมาใช้ดูแลลูกเราได้ลงพื้นที่ได้ลงชุมชน ได้เห็นปัญหา และได้เข้าไปแก้ปัญหาให้เด็ก ๆ เพราะส่วนมากเด็กจะไม่ค่อยได้คุยกับใคร พอเราลงไปคุยกับเขาเหมือนเขาจะเปิดใจให้เราเข้าไปคุยด้วย”

ชนันท์กานต์ เล่าว่า เดิมทีหน้าที่การทำงานจะเน้นไปในเรื่องการวิเคราะห์พื้นที่ บริบทชุมชน รวมถึงโครงสร้างขององค์กร ซึ่งจะทำให้รับรู้ปัญหาในพื้นที่ค่อนข้างมาก ทำให้เธอวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ในพื้นที่ได้กระจ่างชัด การเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชนยิ่งทำให้เธอทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะกระบวนการคิดที่เป็นระบบมากขึ้น จากเมื่อก่อนที่ทำงานตามหน้าที่ไปเรื่อย ๆ ปัจจุบันเธอทำหน้าที่อย่างเป็นขั้นเป็นตอนและมีแบบแผนมากขึ้น จนเกิดผลสัมฤทธิ์หลายกรณี

“ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากวิทยากร เรานำมาประยุกต์ใช้ในเรื่องการทำงานเป็นทีม การคิดวิเคราะห์ การวางแผนและลำดับขั้นตอนการทำงานที่ถูกต้อง เพราะบางครั้งเวลาทำงานเราจะไม่รู้ว่าหาจุดเริ่มต้นและบทสรุปอย่างไร หลักสูตรนี้ทำให้เราเปิดมุมมองการทำงานใหม่ ๆ และทำงานได้ดียิ่งขึ้น”

**“ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับ
เรานำมาประยุกต์ใช้ทั้ง
ในเรื่องการทำงานเป็นทีม
การคิดวิเคราะห์ การวางแผน
และลำดับขั้นตอนการทำงาน
ที่ถูกต้อง เพราะบางครั้ง
เวลาทำงานเราไม่รู้ว่า
หาจุดเริ่มต้นและบทสรุป
อย่างไร หลักสูตรนี้ทำให้
เปิดมุมมองการทำงานใหม่ ๆ
และทำงานได้ดียิ่งขึ้น”**

ทั้งนี้ชนันท์กานต์ ได้อยกตัวอย่างการช่วยเหลือเด็กให้ฟังว่า มีเด็กคนหนึ่งเคยไปทำงานในเมืองแต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ จนต้องกลับมาอยู่ที่บ้าน เธอจึงยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือสนับสนุนให้เด็กคนนี้เป็นช่างทำผม จนปัจจุบันเด็กคนนี้มีอาชีพเป็นช่างทำผมอยู่ในชุมชนเลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่เป็นอาชีพเสริม จากคนไม่ประสบความสำเร็จก็ได้ลืมตาอ้าปากและมีอนาคตอันสดใส

**“ภูมิใจมากที่ได้ช่วยเหลือคนหลาย ๆ คนให้มีอาชีพเลี้ยงตัวเอง
ได้แล้ว 1. เขาไม่เป็นภาระของสังคม 2. เป็นอาชีพที่สุจริตและสร้าง
รายได้ และ 3. การที่เขากลับมาอยู่บ้าน ก็ไม่ต้องเสียค่าเช่าบ้าน ข้าวก็
ไม่ต้องซื้อ แค่ว่าอาชีพที่ทำให้ยืนอยู่ได้ในสังคม แล้วต่อยอดสู่รุ่นน้อง
ต่อไป”**

ปัญหาที่ชนันท์กานต์พบค่อนข้างมากในพื้นที่คือ สภาพครอบครัวของเด็กและเยาวชนไม่พร้อม กระทั่งเด็กต้องออกไปช่วยพ่อแม่ทำงานหารายได้ พอเด็กไม่อยู่ในพื้นที่ตลอดจึงเข้าสู่กระบวนการพัฒนาได้ไม่ต่อเนื่อง

“พอเราสร้างรุ่นหนึ่งได้ดี แต่พอจะส่งไม้ต่อเขากลับไม่อยู่ ก็จะเกิดรอยต่อที่ต้องคอยสร้างขึ้นใหม่อยู่เสมอเสียทั้งเวลาและพลังงาน”

การแก้ปัญหาหนีไม่พ้นเรื่องการจับเข่าคุยกันทั้งตัวเด็กและคนในครอบครัว ทว่าวิธีนี้ใช้ได้กับเฉพาะครอบครัวที่ไม่เคลื่อนย้ายบ่อย โดยอาจต้องพยายามดึงให้เด็กได้เรียนในพื้นที่หรือสร้างอาชีพรองรับให้พวกเขาไม่ออกไปต่างถิ่น

ชนันท์กานต์ ยังแสดงความคิดเห็นต่อหลักสูตรว่า “อยากให้หลักสูตรนี้มีต่อไปเรื่อย ๆ และอยากให้เจาะลึกมากขึ้นอีก เพราะยังมีเด็กในชุมชนจำนวนมากที่ถูกทอดทิ้ง มีปัญหาครอบครัว คิดว่าถ้าหลักสูตรนี้ยังมีต่อไปจะเป็นโอกาสที่จะช่วยเหลือเด็กและผู้ด้อยโอกาสเหล่านี้” ■

นี่คือโอกาสที่จะได้นำความรู้ มาพัฒนาตนเอง องค์กร และชุมชน

รัตนา สุขสบาย

รัตนา สุขสบาย หัวหน้าสำนักปลัด เทศบาลตำบลกันตวจระมวล อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ อายุ 46 ปี มีหน้าที่รับผิดชอบกำกับดูแลงานบริหารทั่วไป งานนิติการ อุตการ งานแผนและงบประมาณ และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย เธอเป็นตัวของตัวเองและน้อง ๆ ในเทศบาลเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชนเพราะมองเห็นว่า นี่คือ ‘โอกาสที่ดี’ ที่สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการอบรมมาพัฒนาตนเอง องค์กร และชุมชนได้

รัตนา บอกต่อว่า การเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชนนอกจากจะทำให้เธอได้เรียนรู้วิธีการและแนวคิดใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการทำงานที่เทศบาลที่เธอรับผิดชอบมากกว่า 7 ปี รวมถึงงานโครงการวิจัยที่เธอเป็นหัวหน้าโครงการกระบวนการเรียนรู้ทุนทางสังคมเพื่อสร้างทักษะอาชีพให้เยาวชน ต.กันตวจระมวล อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ โดยการสนับสนุนของโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) เพื่อการพัฒนาเด็กเยาวชน และครอบครัว ระยะที่ 3 มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) กับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)

“ตอนนี้เรามีวิธีคิด วิธีการทำงานเปลี่ยนไปจากเดิม คือ มีการคิดวางแผนมากขึ้น มีความเข้าใจเพื่อนร่วมงาน มีการทำงานแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น เมื่อนำไปปรับใช้ในการทำงานทำให้เรามีการวางแผนก่อนทำงานทำงานเป็นขั้นตอน และทำงานเป็นทีม ใจเย็น และเข้าใจคนอื่นมากยิ่งขึ้น”

นอกจากนั้น ผลของการเข้าร่วมโครงการวิจัยยังทำให้รัตนาและน้อง ๆ เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกันตวจระมวล เห็นคุณค่าและความสำคัญของการทำงานบนฐานของความรู้และข้อมูล “การทำงานอะไรเมื่อเราได้ข้อมูลครบถ้วน งานเราจะเร็วขึ้น”

อีกทั้งยังเป็นโอกาสสำคัญที่ทำให้เธอได้เรียนรู้และฝึกทักษะการเป็นโค้ชให้กับผู้นำชุมชนและเยาวชน โดยนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับศักยภาพและความพร้อมของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม แต่ละช่วงวัย

ทั้งที่เลี้ยงชุมชน เยาวชนในระบบและนอกระบบ โดยย่อยให้เป็นเรื่องที่ทำความเข้าใจได้ง่าย ไม่ใช่ภาษาที่ยากแก่การทำความเข้าใจ และต้องใจเย็น ทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป เช่น การเป็นโค้ชให้เยาวชน ทีมเจ้าหน้าที่เทศบาลจะเข้าไปโค้ชเขาอย่างเป็นธรรมชาติ ไม่นั่นเทคนิควิธีที่ซับซ้อน “เหมือนเราคุยกับเด็ก เราคุยไป สังเกตไป มันไม่ได้ทำเหมือนที่วิทยากรแนะนำเรามาทั้งหมด แต่ว่าเอาแนวทางของเขามาใช้กับน้อง”

การทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบ รัตนา มองว่า ปัญหาส่วนหนึ่งเป็นพื้นฐานมาจากครอบครัว บางคนอยากเรียนหนังสือแต่พ่อแม่ไม่มีศักยภาพส่งลูกไปเรียน เขาต้องออกไปดิ้นรน แต่ในใจลึก ๆ เขายังต้องการความรักความอบอุ่นจากคนในครอบครัว

“ที่นี้เด็กส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับปู่ย่า ตายาย พ่อแม่จะออกไปทำงานหาเงิน เด็กจึงไม่ได้รับการดูแลเรื่องจิตใจเท่าที่ควร”

สำหรับปัญหาและอุปสรรคกับการทำงานพัฒนาเด็กเยาวชนนอกระบบ คือ เด็กเยาวชนให้ความร่วมมือน้อย ไม่ชอบกระบวนการคิดวิเคราะห์ที่ใช้เวลานาน ไม่ชอบพูด ไม่ชอบเขียน แต่ชอบลงมือปฏิบัติทางเทศบาลจึงแก้ปัญหาโดยการชักชวนเด็กเยาวชนในระบบมาร่วมทำกิจกรรม เช่น เรื่องการทำบัญชี การวางแผนการทำกิจกรรม การนำเสนอผลงานส่วนเด็กเยาวชนนอกระบบจะมีหน้าที่ในการลงมือทำ

“พอเขาเข้ามาทำกิจกรรมกับเรา ชุมชนและสังคมเห็นจึงให้การยอมรับ เขาก็ปรับตัวได้ เป็นคนดีของชุมชน สุดท้ายนี้ก็อยากให้น้อง ๆ รักตัวเอง รักเพื่อน รักน้อง รักพ่อแม่ รักบ้านเกิด ถ้าเรามีจิตสำนึกรักคนที่อยู่รอบตัว ปัญหา ก็จะลดน้อยลง” ■

‘ดึงเด็กหัวใจ’ เทคนิคการทำงานกับเด็กที่ให้ผลดี

ณัฐพงศ์ ปัญญาไว

ณัฐพงศ์ ปัญญาไว นักวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดสุรินทร์ ที่ทำงานมานานกว่า 8 ปี นอกจากมีบทบาทหน้าที่หลักในการรับผิดชอบดูแลงานด้านการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) แล้ว ยังได้รับมอบหมายให้เป็น ‘นักถักทอชุมชน’ เพื่อช่วยเหลือพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในพื้นที่

ณัฐพงศ์ เล่าว่า เขาเข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนครั้งแรกเมื่อมาร่วมงานกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) หลังจากที่ได้พบโอกาสเข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนรุ่นที่ 1 แม้จะเข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชนเข้าไป แต่ก็ไม่ได้ทำให้เขาผิดหวัง เพราะเขาได้ความรู้หลายอย่างจากเมื่อก่อนทำงานด้านเยาวชน ยอมรับเลยว่าทั้งเหนื่อยและเกือบถอดใจไปแล้ว แม้จะรู้ปัญหาของเด็กในพื้นที่ก็จริง แต่ก็ไม่รู้ว่าจะโน้มน้าวเด็กและเยาวชนให้มาเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างไร เพราะเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน เจ้าหน้าที่ก็ต้องใช้วิธีการสื่อสารต่างกัน กระทั่งมาได้เรียนรู้ตัวอย่างความสำเร็จจากเครือข่ายในการอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน

“ตอนเข้าอบรมมีเครือข่ายนักถักทอชุมชนมาช่วยแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน มีท่านหนึ่งเล่าว่าเขาใช้เทคนิคในการเข้าหาเด็กด้วยการดึงหัวใจมาทำงานด้วย ผมจึงลองนำมาปรับใช้งานในพื้นที่ลองดึงหัวใจในพื้นที่กันตวจระมวลมาเป็นผู้ช่วย ซึ่งก็ได้ผลเพราะเยาวชนในพื้นที่เชื่อฟังผู้ช่วยคนนี้เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นงานวันเด็ก กิจกรรมกลุ่มนักถักทอชุมชน หรือเมื่อเทศบาลจัดงานขอความร่วมมืออะไรก็จะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี”

นอกจากเทคนิคในการเข้าหาเยาวชนนอกระบบการศึกษาแล้ว ณัฐพงศ์ บอกว่า เขายังได้เทคนิคการพูดเสริมพลังเด็ก วิธีการสื่อสารที่จะช่วยพูดให้เด็กยอมรับและกล้าเปิดใจ รวมทั้งยังพยายามทำความเข้าใจถึงความสนใจและความแตกต่างของเด็กแต่ละช่วงวัยเพื่อจัดกิจกรรมที่เหมาะสมมากขึ้น

“เวลาจัดกิจกรรมจะมีการสนทนากัน ผมจะเป็นคนพาทำกิจกรรม ซึ่งถ้าเป็นเด็ก ม.ต้น บางทีผมก็อายนะ แต่เราต้องละลายพฤติกรรมเพื่อให้เขาทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันให้ได้ จากการสังเกตและเรียนรู้เด็กจะเห็นว่าเด็ก ม.ต้น เหมาะกับการทำกิจกรรมแข่งกีฬามากกว่า ซึ่งทุกครั้ง

“เมื่อเรารู้ว่าแต่ละช่วงวัยชอบอะไร เราก็พยายามหยิบยื่นโอกาสให้เขาได้ลองได้คิดและทำในสิ่งที่ชอบหาเวทีให้พวกเขาได้ถึงพลังด้านบวกของตัวเองออกมา ซึ่งทำให้เขาได้เห็นศักยภาพและเห็นคุณค่าของตัวเอง”

ที่จัดจะได้รับความร่วมมือจากเด็กนอกระบบและในระบบอย่างดี ส่วนเด็ก ม.ปลาย จะเริ่มคิดเรื่องการทำงานอาชีพ เมื่อเรารู้ว่าแต่ละช่วงวัยชอบอะไรเราก็พยายามหยิบยื่นโอกาสให้เขาได้ลองได้คิดและทำในสิ่งที่ชอบ หาเวทีให้พวกเขาได้ดึงพลังด้านบวกของตัวเองออกมา ซึ่งจะทำให้เขาได้เห็นศักยภาพและเห็นคุณค่าของตัวเองมากขึ้น” ณัฐพงศ์ กล่าวทิ้งท้าย ■

การเป็นนักกิจกรรมชุมชนช่วยเติมเต็ม เรื่องการพัฒนาเด็กเยาวชนได้มาก

พัชรี สายวงศ์

พัชรี สายวงศ์ นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ เทศบาลตำบลกันตวจระมวล อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ที่มีบทบาทหน้าที่ในการดูแลงานสวัสดิการ งานด้านอาชีพ และงานเด็กเยาวชน โดยปัจจุบันเธอยังทำงานในฐานะ ‘นักกิจกรรมชุมชน’ เพราะหน่วยงานให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

พัชรี เล่าว่า การอบรมหลักสูตรนักกิจกรรมชุมชนทำให้เธอได้เรียนรู้กระบวนการทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างละเอียด รวมถึงรู้จักวางแผนงาน และการตั้งเป้าหมายในการทำงาน ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ได้กับกลุ่มเป้าหมายทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เนื่องจากเป็นแนวทางการทำงานกับคน เพียงแต่ปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการใช้เท่านั้น

“ความรู้และกระบวนการต่าง ๆ ที่ได้ สามารถนำมาถ่ายทอดให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้ เช่น สภากาแฟและเยาวชน จากเดิมที่เราจะเป็นคนวางแผนงานในการทำงานหรือทำกิจกรรมก็เปลี่ยนมาฝึกให้เด็กได้ลองคิดวางแผนและคิดวิธีการทำงาน จัดงานต่าง ๆ ด้วยตัวเอง เช่น กิจกรรมวันเด็กให้เขาได้ลองคิดวางแผนจัดบูธเองว่าจะทำกิจกรรมอะไรกับน้อง ๆ ปลอ่ยให้เขาดำเนินงานเอง มีการแบ่งงานกันว่าคนนี้จะทำอะไรอะไร ตั้งแต่ต้นจนจบ หากต้องการอุปกรณ์เพิ่มเติมก็ให้มาแจ้ง เทศบาลจะจัดหาให้”

ผลที่ได้คือ เด็กกล้าคิดกล้าทำมากขึ้น มีความมั่นใจ เชื่อมมั่นในตนเอง และการได้ควบคุมการทำงานด้วยตนเอง ทำให้พวกเขามีความรับผิดชอบมากขึ้น พัชรี ย้ำว่า นอกจากนำความรู้และกระบวนการต่าง ๆ มาปรับใช้กับเด็กในพื้นที่แล้ว เธอยังนำความรู้ไปถ่ายทอดให้เด็กและเยาวชนในตำบลอื่น ๆ ในฐานะวิทยากรอีกด้วย

นอกจากการนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาฝึกทักษะความคิด การวางแผนการทำงานให้กับเด็กและเยาวชนแล้ว เธอยังได้นำมาปรับใช้ในการขับเคลื่อนงานทำให้งานประสบความสำเร็จได้เร็วขึ้น

“ความรู้ที่ได้รับทำให้มุมมองการทำงานของเราเปลี่ยนไป มีการพูดคุย ประสานงาน วางแผนการทำงานร่วมกันในองค์กร และมีการแบ่งงานกันชัดเจนขึ้น ซึ่งการมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจนและรู้วิธีการที่จะทำงานไปถึงเป้าหมาย ช่วยให้งานเดินหน้าและบรรลุเป้าหมายได้เร็วขึ้น จากเดิมที่เราอาจจะนับ 1-10 ก็กลายเป็นนับแค่ 5-6 ก็ถึงเป้าหมายแล้ว”

**“การอบรมหลักสูตร
นักกิจกรรมชุมชนทำให้ได้
เรียนรู้เรื่อง
กระบวนการทำงาน
พัฒนาเด็กและเยาวชน
รวมถึงการวางแผนตั้ง
เป้าหมายในการทำงาน
ซึ่งสามารถนำมาปรับ
ใช้ได้กับเด็กและผู้ใหญ่”**

พัชรี กล่าวด้วยว่า การเป็นนักกิจกรรมชุมชนช่วยเติมเต็มเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้มาก เพราะที่ผ่านมามีได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบทำงานด้านเด็กและเยาวชนมาตั้งแต่ยุคแรกเริ่ม ตั้งแต่บุคลากรในที่ทำงานยังไม่มาก ทำให้เรารู้จักคนในตำบลมากขึ้น ขณะเดียวกันคนในตำบลก็ได้เห็นและชื่นชมในการทำงานอย่างเต็มที่ของพวกเขาโดยตลอด ที่สำคัญคือนักกิจกรรมชุมชนช่วยให้เด็กมีเวที มีกิจกรรมให้เขาได้พัฒนาศักยภาพต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรม การแสดงความสามารถเป็นวิทยากร ซึ่งเด็ก ๆ ก็รับผิดชอบงานได้ดีมาก ■

การเชื่อมเด็กกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ไม่ยากอย่างที่คิด เพียงแค่ ‘ใส่ใจ’

เทวัญ มีมาก

เทวัญ มีมาก นักวิชาการศึกษา กองการศึกษาและวัฒนธรรม อบต.บ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ อายุ 43 ปี ทำงานเป็นนักวิชาการศึกษามานาน 8 ปี งานหลักคือ ดูแล ‘ครูศูนย์เด็กเล็ก’ ทั้งเรื่องวิชาการและการดูแลเด็ก ส่วนบทบาทนักถักทอชุมชนนั้น เป็นความตั้งใจของเขาที่อยากเห็นเด็กในพื้นที่ได้รับโอกาสต่าง ๆ โดยพุ่งเป้าไปที่กลุ่มเด็กนอกระบบ ลงพื้นที่เสาะหาเด็กกลุ่มเป้าหมาย และใช้ทักษะต่าง ๆ ดึงเด็กเข้ามาทำกิจกรรม เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาที่นำไปสู่การสร้างอาชีพสร้างรายได้ต่อไป

แม้เทวัญจะเน้นไปที่การดึงกลุ่มเด็กโตกลับมาเข้าระบบการศึกษา แต่เนื่องจากงานหลักของนักวิชาการศึกษาทำให้เขาเห็นปัญหาของเด็กเล็กที่ยากจน ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ก็ต้องดูแลเป็นพิเศษเช่นกัน เพื่อติดตามดูว่าเด็ก ๆ ขาดเหลืออะไร และพอจะช่วยเหลือได้อย่างไรบ้าง ซึ่งจากการได้ลงพื้นที่ดึงเด็กเข้าร่วมโครงการ ทำให้มีเด็กหลายคนเริ่มสนใจ

เทวัญบอกว่าการได้รู้จักกับหลาย ๆ คนจนเกิดเป็นเครือข่ายที่กว้างขวาง การมารวมตัวกันพูดคุยเรื่องปัญหาเกี่ยวกับเด็ก แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และหาทางออกร่วมกัน ซึ่งแต่ละมุมมองของแต่ละพื้นที่ก็ต่างกัน รวมถึงหลักคิดจากวิทยากรสามารถนำมาปรับใช้ในการทำงาน และพัฒนาทักษะในการเข้าหาคน คิดอย่างเป็นระบบมากขึ้น มีหลักคิดที่กว้างขึ้น และยังฝึกเป็นคนช่างสังเกต ที่สำคัญคือการฝึกเป็นผู้ฟังที่ดี

“การสังเกตเป็นเทคนิคในการเข้าหาเด็กที่เราใช้เริ่มจากรู้จักกลุ่มเป้าหมายก่อน ถ้าเป็นกลุ่มเด็กที่หลุดจากระบบการศึกษาคือ เขาไม่ได้เรียนเราก็เข้าไปคุยกับเขา ฟังและเสนอให้เขาจับกลุ่มกันลองทำในสิ่งที่ชอบ เช่น รู้ว่าเขาชอบทำรถ ก็ให้ลองจับกลุ่มกันทำเป็นเรื่องเป็นราว ลองมาอบรมดูก่อนเมื่อมีทุนให้ไปเรียนในด้านที่สนใจ สร้างอาชีพได้ในอนาคต”

“ได้วิธีคิดใหม่ ๆ มีหลักคิดที่เป็นระบบ ได้เห็นว่าความเข้าใจเป็นการเริ่มต้นที่ดีในการเข้าหาคน ทำให้เราเป็นคนช่างสังเกต ที่สำคัญคือการฝึกเป็นผู้ฟังที่ดี”

ในฐานะนักวิชาการศึกษา เทวัญ มองว่าการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ ภูมิการศึกษายังจำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ ซึ่งเมื่อถึงจุดหนึ่งเด็กส่วนใหญ่จะเริ่มคิดได้ และเริ่มเข้ามาเรียน กศน. หรือแม้แต่ผู้ใหญ่ที่มีครอบครัวแล้ว ก็ยังกลับมาเรียนอีกครั้ง เพราะการเรียนรู้ไม่มีคำว่าสายเกินไปหรือแก่เกินเรียน อยู่ที่ว่าใครจะคิดได้ก่อนกัน

การทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนไม่ใช่เรื่องยากเกินไปสำหรับเทวัญ เพียงใช้ความเข้าใจในการเริ่มต้นเพื่อนำไปสู่ทางออก และจำเป็นต้องมีหลักคิดที่เป็นระบบในการแก้ปัญหา ถ้าได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของนักถักทอชุมชนแล้ว เขายืนยันว่าจะไม่มีคำว่ายาก เพราะอุปสรรคต่าง ๆ ที่เจอนั้น เราไม่ได้เผชิญเพียงลำพัง แต่ยังมีกลุ่มคนที่มีประสบการณ์พร้อมให้คำปรึกษา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่ทางออกร่วมกัน

เทวัญ ย้ำว่า การรับบทบาทนักถักทอชุมชนดูแลเด็กและการเชื่อมเด็กเข้าสู่ระบบการศึกษา กลายเป็นงานอีกส่วนที่เขาทำคู่กับการเป็นนักวิชาการศึกษาไปโดยปริยาย

“ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบที่ผ่านมามี ระยะเวลาของโครงการที่ค่อนข้างทั้งช่วงห่างกันไปขาดความต่อเนื่องในกระบวนการแก้ไข เนื่องจากข้อมูลที่ทางจังหวัดส่งให้เป็นข้อมูลเก่าเมื่อ 6 - 7 ปีที่แล้ว ซึ่งเด็กบางคนไปมีครอบครัวแล้ว หรือย้ายไปอยู่ที่อื่นแล้ว ทำให้ตามตัวเด็กยาก”

ด้านความเห็นต่อหลักสูตรนักถักทอชุมชน เขามองว่า หากเด็กกลุ่มนี้ได้เข้าอบรม เข้ากระบวนการ โดยมีครูพี่เลี้ยงเป็นโค้ช จะเปิดมุมมองเด็กคนหนึ่งให้กว้างขึ้นได้ และโอกาสที่เขาจะได้หวนกลับมาในเส้นทางที่ดีขึ้นก็สูง หลักสูตรนี้น่าสนใจตรงที่เป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และอาจเป็นการเพิ่มทางเลือกให้เด็ก เพราะจริง ๆ แล้ว

เด็กเหล่านั้นแค่ไม่รู้ว่าจะกลับมาเส้นทางใหม่ได้อย่างไรเท่านั้นเอง และความสำเร็จก็ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว ต้องทำอย่างต่อเนื่องจึงจะเห็นผลลัพธ์ ดังนั้น การสร้างแกนนำขึ้นมาเป็นโมเดลต้นแบบให้กับรุ่นต่อไป จึงเป็นการต่อยอดความต่อเนื่องในการร่วมมือพัฒนาเด็กและเยาวชน ■

รู้จักตัวเอง รู้จังหวะการใช้ สุ จิ ปุ ลิ ทำงานร่วมกับเด็กเยาวชนและชุมชน

จำสืบเอกธงชัย บุตรสำราญ

จำสืบเอกธงชัย บุตรสำราญ นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ อายุ 42 ปี เดิมเป็นทหารแล้วโอนย้ายมาเมื่อปี 2552 เพื่อทำงานนี้ รวมระยะเวลาประมาณ 10 ปี เหตุผลที่เลือกทำงานพัฒนาชุมชนเพราะต้องการทำงานอยู่ใกล้ชิดครอบครัว

หน้าที่งานของเขาคือ งานด้านสวัสดิการสังคมและพัฒนาชุมชน เช่น ดูแลเรื่องเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เบี้ยคนพิการและผู้ป่วย รวมถึงการส่งเสริมอาชีพให้ผู้ยากไร้ ให้คำปรึกษาต่าง ๆ และงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เช่น การพบปะเพื่อให้ความรู้ ด้วยบทบาทเกี่ยวข้องกับชุมชนโดยตรง ทำให้เขาตัดสินใจเข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักกักตอชุมชน

“ผมคาดหวังว่าการอบรมนักกักตอชุมชนจะช่วยเพิ่มศักยภาพให้การทำงานของผม ไม่ใช่แค่กับเยาวชนอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องอื่นด้วย เช่น ผมต้องเข้าไปพบปะผู้สูงอายุ ผู้พิการ การทำแผนประชาคมหรือกระบวนการความคิดหลักสูตรนักกักตอชุมชนทำให้เราเป็นผู้ฟังมากขึ้น รู้จักบทบาทหน้าที่ตัวเอง ถึงเวลาฟังเราก็ฟัง ถึงเวลาพูดเราก็พูด เวลาคิดเราก็คิด โดยมีกระบวนการทำงานที่เป็นรูปธรรมชัดเจน”

ธงชัย เล่าว่าเดิมทีเขาเป็นคนมั่นใจในตัวเองมากเกินไปจนเป็นปัญหา ไม่เคยรับฟังใคร แต่หลังจากผ่านการอบรม เขายอมรับว่าอดีตในตัวเองลดลงอย่างมาก ยอมรับฟังผู้อื่นได้มากอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน ถึงบางสิ่งที่เขารู้มาแล้ว แต่ก็ยินดียอมรับฟัง เพื่อจับเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยจากการฟังมาพัฒนาตัวเอง ซึ่งความรู้ต่าง ๆ ได้ถูกนำมาใช้ต่อยอดในการลงพื้นที่ทำงานกับชุมชนอย่างเป็นระบบ

“ผมนำความรู้มาประยุกต์ใช้เวลาลงชุมชน เวลาพูดคุยกับชุมชนชวนให้เขาคิด ให้เขาย้อนดูอดีตมาปัจจุบันสู่ออนาคต และการวางแผนกันระหว่างลงพื้นที่ชุมชน”

ในชุมชนที่เขาทำงานมีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด เด็กแว้นป่วนเมือง และเด็กติดโซเซียลมีเดียมากเกินไป แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ไม่ได้นิ่งเฉย ต่างร่วมมือกันช่วยเหลือดูแลตามบทบาทหน้าที่ สำหรับเขาเองได้นำองค์ความรู้จากการอบรมมาแก้ปัญหาด้วย

“เมื่อมีโอกาสผมจะนำเรื่องที่ได้เรียนรู้มาบอกเล่าให้เขาฟัง เวลาลงพื้นที่หรือมีกิจกรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เพราะผมจัดกิจกรรมโครงการอบรมป้องกันการค้าประภักก่อนวัยอันควรทุกปี และทำงานสภาเด็กและเยาวชน นี่จึงเป็นโอกาสได้ถ่ายทอดความรู้ให้พวกเขา”

ธงชัย บอกว่า ไม่มีข้อเสนอแนะอะไรมากไปกว่าคำชื่นชม “นักกักตอชุมชนเป็นหลักสูตรที่ดี ควรจะส่งเสริมให้มีหลักสูตรอย่างนี้ต่อไปครับ” ■

**“หลักสูตรนักกักตอชุมชน
ทำให้เป็นผู้ฟังมากขึ้น
เป็นผู้พูดมากขึ้น
เรารู้จักบทบาทหน้าที่ตัวเอง
ถึงเวลาฟังเราก็ฟัง ถึงเวลา
พูดเราก็พูด เวลาคิดเราก็คิด
โดยที่เราไม่กระบวนการ
เป็นรูปธรรม”**

ปัจจัยแห่งความสำเร็จบรรลุเป้าหมาย ต้องทำตัวเป็นน้ำครึ่งแก้ว

ณัฐริกา อินทระมะ

ณัฐริกา อินทระมะ อายุ 23 ปี เจ้าหน้าที่กองการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ เป็นพนักงานจ้างมาได้ 1 ปีเต็ม งานของเธอคือทำทุกอย่างเกี่ยวกับการเงิน ของศูนย์การเบิกจ่าย อบต. บ้านไทร เธอบอกว่า หลักรัฐธรรมนูญหลักทอชุมชน เป็นกิจกรรมที่ชวนคนทำงานด้านการพัฒนาเด็ก ครู ผู้มีประสบการณ์ หรือแม้แต่คนที่ไม่เคยทำมาก่อนก็ได้ มาทำความเข้าใจกัน

แม้เธอไม่เคยทำงานเกี่ยวกับเด็กมาก่อน แต่ด้วยวัยที่ไม่ห่างจาก เด็ก ๆ มากนัก จึงทำให้พอจะเข้าใจเหตุและผลของปัญหา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นด้านการศึกษา เด็กบางคนไม่ได้เรียน บางคนจบเพียงชั้นประถมศึกษา บางคนก็จบมัธยมต้น โดยมีปัจจัยหลักคือ ครอบครัว เช่น พ่อแม่แยกทาง มีปัญหาด้านการเงินทำให้ไม่สามารถเรียนต่อได้ เด็กเหล่านั้นจึงเหมือนถูกทิ้งไว้กลางทาง ไม่รู้จะไปทางไหน และด้วยช่วงวัยที่อายุน้อย อาจทำให้ ความคิดหรือการตัดสินใจผิดพลาดไป

ในฐานะคนที่ไม่เคยทำงานเกี่ยวกับเด็กมาก่อน ณัฐริกาถึงกับเอ่ยว่า การทำงานกับเด็กนั้นยากพอตัว การเข้าหาเด็กคนหนึ่งไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องใช้ความอดทนค่อนข้างสูงในการค่อย ๆ ทำความเข้าใจ และทำให้เด็กเริ่มต้นบทสนทนากันจนถึงเปิดใจเข้ามา ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเพิ่มทางเลือกในชีวิตเขา

เธอมองว่า เด็กทุกคนมีเหตุผลของตัวเอง บางคนที่ไม่สนใจโอกาสดี ๆ หรือตัดสินใจทำอะไรไป โดยที่ส่งผลเสียกับตัวเอง นั้นอาจจะเกิดจากความ ผิดหวังในครอบครัว การเรียน หรือความรัก หลาย ๆ การกระทำของเด็ก อาจจะเป็นการประชดชีวิตอันมีสาเหตุมาจากความขาดในครอบครัว พ่อแม่แยกทางกันหรือไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ความอบอุ่นและความใส่ใจที่ไม่มีใครให้ได้จึงแสดงออกผ่านการกระทำผิด

ณัฐริกา บอกอีกว่า ความเข้าใจและการรับฟัง เป็นหัวใจหลักที่เธอ สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตการทำงานของตัวเองได้ด้วย เพราะไม่ว่าจะ ทำงานด้านใดต้องอาศัยความเข้าใจกัน ไม่เช่นนั้นแล้วจะทำงานร่วมกัน ไม่ได้

“นักหลักทอชุมชนทำให้เราได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และ ความเข้าใจกับเด็กในแต่ละพื้นที่ว่าเขามีกิจกรรมหรือการดำเนินการอะไร เกี่ยวกับเด็กบ้าง หรือบางพื้นที่ที่เคยมีกิจกรรมแบบนี้มาก่อนแล้วเราก็จะ ได้เรียนรู้วิธีการทำงานจากเขา วิธีการเข้าหาเด็ก แนวคิดในการเข้าไปช่วย แก้ปัญหา ซึ่งนอกจากความเข้าใจแล้ว ที่สำคัญคือเราเองต้องเปิดใจก่อน เป็นน้ำครึ่งแก้วที่ไม่เต็ม เพื่อจะได้รับฟังผู้อื่นโดยไม่มีอคติ”

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบ เธอมองว่า อย่างแรกคือตัวเอง เพราะด้วยงานที่ทำอยู่ประจำก็มากพอ

อยู่แล้ว ทำให้เธอมีเวลาไม่มากนักในการลงพื้นที่ พุดคุยกับเด็ก ๆ อีกทั้งเด็กบางคนที่เคยติดต่อกัน เมื่อกลับไปอีกครั้งก็พบว่าไม่ได้อยู่ในพื้นที่แล้ว เนื่องจากโครงการทิ้งช่วงนานเกินไป ความช่วยเหลือ ที่ตั้งใจจะมอบให้อาจเข้าไปสำหรับเด็กบางคน และ เด็กเองก็พบเส้นทางใหม่ในชีวิตไปเรียบร้อยแล้ว

“เราก็คอยให้เขาพัฒนาไปในทางด้านที่ดี ที่สุดของเขา เพราะเราไม่รู้ว่ที่เราทำไป สิ่งนั้น เขาชอบเขารักหรือเปล่า หรือว่าเขารำคาญเราไหม แต่ก็อยากให้เขาไปในทางที่ดีไม่ว่าจะเป็นด้านไหน

ก็ตาม ขอแค่ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดก็พอ” ■

“การทำงานนอกจากจะต้อง ใช้ความเข้าใจแล้ว อย่างแรก คือต้องเปิดใจ และต้องเป็น น้ำครึ่งแก้วที่ไม่เต็ม เพื่อจะได้ รับฟังผู้อื่น โดยไม่มีอคติ”

การสร้างทีมเวิร์ค ต้องรู้จัก รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

ไพบูรณ์ พรหมชาติ

ไพบูรณ์ พรหมชาติ ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลประทุษ อำเภอปราสาทจังหวัดสุรินทร์ อายุ 39 ปี ผู้คลุกคลีกับงานการศึกษามานานกว่า 12 ปี หลังจากได้รับมอบหมายให้ทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนนอกระบบ รวมถึงปัญหาของวัยรุ่น เมื่อปี 2559 ต่อเนื่องมาถึงปี 2560 ทำให้เข้าใจปัญหาและปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อเด็ก จึงตั้งเป้าหมายว่าภายในปี 2562 จะแก้ไขปัญหาค้นหาเด็กออกจากโรงเรียนกลางคันให้ได้มากที่สุด

“ปี 2561 ที่เราทำงานไม่มีเด็กนอกระบบเลยแม้แต่คนเดียว แต่มาเกิดปัญหาอีกครั้งเมื่อปี 2562 ซึ่งเป็นครั้งที่เรารู้ว่า ผมจึงหาวิธีจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้น จนได้พบกับโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) หลักสูตรนักถักทอชุมชน ที่มาเติมส่วนที่เราขาดหายไป เช่น ความรู้ ทักษะ สมรรถนะที่เราต้องนำมาปรับปรุงใช้ในงานของเรา ก็เลยได้มาเป็นนักถักทอชุมชน”

ความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชนหลายอย่างเป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับไพบูรณ์ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในตัวเขาด้วย เช่น การทำงานเป็นทีม ซึ่งเขายอมรับว่าเหมือนแก้จุดบกพร่องได้อย่างตรงจุดมาก ๆ

“นิสัยเดิมของผมคือ ชอบลุยเดี่ยว เพราะรู้สึกว่าการประสานในที่ทำงานจะล่าช้า ผมชอบที่จะสั่งป๊อบทำป๊อบ รอไม่ได้ แต่พอเราผ่านหลักสูตรนักถักทอชุมชน ผมเหมือนถูกกระตุ่นจิตใจได้สำนึกในการทำงานให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การทำงานเป็นทีม จนทำให้ทัศนคติการทำงานของผมเปลี่ยนไป และมีผลต่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น”

ความเปลี่ยนแปลงที่ใหญ่กว่านั้นคือ ประสบการณ์ที่ได้มาจากการศึกษาที่ไม่เคยพบเจอมาก่อนจากเพื่อนนักถักทอชุมชนต่างพื้นที่ทำให้เขาได้ตกผลึกทางความคิด รวมถึงมีเรื่องเล่าให้แกเด็ก ๆ ผู้ปกครอง จนเด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวเอง จากที่เคยมีพฤติกรรมเชิงลบก็กลายเป็นดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

“ผมนำความรู้และประสบการณ์ที่เราไปอบรมมาถ่ายทอดให้เด็ก ๆ ฟังว่าการประพฤติปฏิบัติแบบไหนจะทำให้เกิดผลแบบไหน ผู้ปกครองก็ยอมรับสิ่งที่เราได้ทำเพื่อลูกหลานของพวกเขา”

นอกจากนี้เขายังได้นำมาต่อยอดให้เกิดเป็นรูปธรรม เพียงแต่ว่าในช่วงที่ทุกอย่างหยุดชะงักเพราะโควิด-19 โครงการที่เตรียมไว้ถูกพับเก็บไว้ชั่วคราว ตอนนี้กำลังรื้อฟื้นกิจกรรมแบบฉบับหนึ่งใหม่ ยกตัวอย่างเช่น

โครงการส่งเสริมอาชีพเด็ก โครงการติดตามพฤติกรรมเด็กนอกระบบ โครงการเปิดพื้นที่กิจกรรมต่าง ๆ ให้เยาวชนได้มาแสดงออก และสร้างโอกาสให้พวกเขาทั้งด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา และนันทนาการต่าง ๆ

ในชุมชนที่เขาทำงานอยู่ เดิมมีปัญหาทั้งยาเสพติด เด็กแว่น ซึ่งพบได้หลายพื้นที่ แต่ถึงอย่างนั้นไพบูรณ์ก็ยังมุ่งมั่นว่าแม้ปัญหาจะหนักหนาสาหัสเพียงใดก็มีทางบรรเทาได้ อย่างน้อยที่สุดคือทำให้ปัญหาไม่ลุกลามบานปลาย

“ยุคสมัยเปลี่ยน สังคมเปลี่ยน ความเสี่ยงก็มากขึ้น เด็กหลายคนถูกทอดทิ้งให้เผชิญโลกโดยไม่มีพ่อแม่ให้คำปรึกษา ความผูกพันของ

ครอบครัวที่ไม่แน่นแฟ้นเป็นปัจจัยสำคัญ ผมจึงไปปรึกษาหลายฝ่ายทั้งฝ่ายกฎหมาย ตำรวจ จิตอาสา จนเด็กบางคนเปลี่ยนพฤติกรรม จากเคยยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดก็เลิก ทำมาหากินอย่างสุจริต ยกตัวอย่างเด็กคนหนึ่งเป็นลูกของภารโรงในอบต. เรียนไม่จบม.3 เราอยากดึงเขาให้กลับมาเรียนต่อ พยายามให้เขาไปแก็ ร. แก่ 0 เพื่อดันให้เขาเรียนจบ แล้วจับมาอบรมหน่วยอาสาผู้พิพประมาณ 2 ปี พฤติกรรมก็ยิ่งเหมือนเดิม ผมเลยพาไปพบพรรคพวกที่เคยผ่านประสบการณ์ไม่ติ่มาก่อน พาไปเจอตำรวจ ไปเจอคนหลาย ๆ กลุ่ม จนปัจจุบันนี้เขากลับไปเรียน กศน. จบ และได้ทำงานเลี้ยงดูพ่อแม่” ■

“ผมเป็นคนชอบลุยเดี่ยว ชอบสั่งป๊อบทำป๊อบ รอไม่ได้ แต่หลักสูตรนักถักทอชุมชน ทำให้ผมรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การทำงานเป็นทีม จนทัศนคติการทำงานของผมเปลี่ยนไป ส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น”

ฟังเสียงเขา (เด็กเยาวชน) มากกว่าฟังเสียงในความคิดเรา

นราศักดิ์ พะงาตุณัด

นราศักดิ์ พะงาตุณัด ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พนักงานธุรการ กองการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลประจักษ์ อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ อายุ 36 ปี ทำงานในตำแหน่งผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พนักงานธุรการมาแล้ว 9 ปี โดยหน้าที่ความรับผิดชอบในงานธุรการที่นราศักดิ์ทำเป็นประจำ คือ งานเอกสารทุกอย่าง ทั้งการจัดทำสารบัญ การจัดซื้อจัดจ้าง การทำโครงการต่าง ๆ และภาระงานด้านการศึกษาบางส่วน เนื่องจากขณะนี้ อบต.ยังไม่มีนักวิชาการการศึกษาเข้ามาทำงาน

นราศักดิ์ เป็นคนในพื้นที่ที่ใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนในชุมชน ประจักษ์และละแวกใกล้เคียง ทำให้เขามองเห็นปัญหาในชุมชน รวมถึงเส้นทางชีวิตของเด็กอีกหลาย ๆ คน เขาจึงสนใจเข้าร่วมอบรมในหลักสูตรนักถักทอชุมชน เพราะอยากเพิ่มทางเลือกในการใช้ชีวิตให้กับเด็กในพื้นที่ โดยรับหน้าที่หลักในการลงพื้นที่เนื่องจากเป็นคนในท้องถิ่นที่คลุกคลีกับคนในชุมชนมากกว่าใคร สะท้อนกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ดูทำจะหลุดจากระบบการศึกษา

“ก่อนหน้าที่จะได้ลงชุมชน นักถักทอชุมชนทุกคนจะมานั่งคุยแลกเปลี่ยนมุมมอง เล่าปัญหาของแต่ละพื้นที่ว่าเป็นอย่างไร นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมมาเล่าสู่กันฟัง โดยเฉพาะเทคนิคการเข้าหาผู้อื่น การพูดคุย เพื่อนำไปใช้จริงเมื่อต้องลงพื้นที่เพื่อร่วมหาทางออกให้เยาวชนกลุ่มเปราะบาง”

กระบวนการอบรมจากนักถักทอชุมชน ทำให้ นราศักดิ์รู้ว่า แม้เขาจะอยากช่วยให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาหรืออาชีพเพื่อการดำรงชีวิต แต่สำหรับเด็กบางคนอาจไม่ต้องการโอกาสนั้น และเลือกเดินไปอีกเส้นทางหนึ่ง ขณะที่บางคนพอจะดึงกลับมาได้บ้าง และเข้าเรียนต่อในระบบการศึกษานอกโรงเรียน หรือ กศน.

“สภาพของเด็กแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน แม้จะเป็นปัญหาเดียวกัน จึงจำเป็นต้องมีวิธีเข้าหาที่หลากหลาย เพื่อจะได้เข้าถึงเด็กได้มากขึ้น ซึ่งหลักสูตรนี้ทำให้เราเข้าใจปัญหาหลายอย่างได้เร็วขึ้น และพยายามทำความเข้าใจ รับฟังเสียงของเด็กมากกว่าเสียงในความคิดของตัวเอง”

นราศักดิ์ ยอมรับว่า การพัฒนาและช่วยเหลือเด็กเยาวชนเป็นงานยาก โอกาสของเด็กกลุ่มเปราะบางก็มีน้อย โดยสิ่งที่เด็กขาดมากที่สุดคือ ความเอาใจใส่จากผู้ปกครอง เด็กที่ไม่ได้เรียนส่วนใหญ่มีปัญหาจากผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาให้ หรือผู้ปกครองที่ไม่สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก ซึ่งการไปเคี่ยวเข็ญให้เด็กกลับไปเรียน กลายเป็นการไปยุ่งวุ่นวายกับลูกหลานเขามากเกินไป ดังนั้นครอบครัวจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการพาเด็กกลุ่มเปราะบางก้าวข้ามปัญหานี้ไปได้

ด้านปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนนอก

ระบบที่ผ่านมา นราศักดิ์มองว่า ส่วนใหญ่เป็นเรื่องการไม่ได้รับความร่วมมือ เด็ก ๆ บางกลุ่มยังมีกำแพง ไม่เปิดโอกาสให้เขาเข้าหานัก ขณะที่เด็กบางคนเปิดโอกาสให้เขาได้พูดคุยและตอบรับการช่วยเหลือบ้าง โดยเฉพาะปัญหา ‘ยาเสพติด’ ซึ่งเป็นเรื่องหนักสุด และยากที่จะดึงเด็กกลุ่มนี้มาอบรมด้วย เช่น มีเด็กแถวบ้านเขาคคนหนึ่งอายุ 15-16 ปี ติดยาและเข้ารับการบำบัด แต่เมื่อออกมาแล้วก็ต้องกลับมาติดหนักกว่าเดิมตกอยู่ในวังวนนี้โดยหาทางออกไม่ได้

“นักถักทอชุมชนเป็นโครงการที่ดี แต่บางที่ปัญหาที่นำมาคุยกัน มักคุยถึงข้อดีมากกว่าข้อเสีย ซึ่งบางเรื่องก็เก๋ยากจริง ๆ และต้องใช้

ระยะเวลา แต่อย่างน้อยก็อยากให้เด็ก ๆ ได้มีโอกาสทางการศึกษา มีวุฒิเพื่อนำไปใช้ทำงานในอนาคต ส่วนเรื่องยาเสพติดยังไม่สามารถแก้ไขได้เต็มที่ อาจเป็นเพราะเรายุ่งกันในมุมของผู้ใหญ่ที่มองเห็นปัญหา แต่ความร่วมมือจากเด็กเองยังมีน้อยมาก” ■

**“หลักสูตรนักถักทอชุมชน
ทำให้เราเข้ากับหลาย ๆ อย่าง
ได้เร็วขึ้น และมีวิธีเข้าหาที่
หลากหลาย เพื่อจะได้เข้าถึง
เด็กได้มากขึ้น โดยพยายาม
ทำความเข้าใจ ฟังเสียง
ของเขามากกว่าเสียงใน
ความคิดของตัวเอง”**

อยากเห็นเด็กในชุมชนได้รับโอกาส พัฒนาตนเองและมีทักษะอาชีพ

ว่าที่ร้อยตรี ศักดิ์ชัย สัชชานนท์

ว่าที่ร้อยตรี ศักดิ์ชัย สัชชานนท์ นักวิชาการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลประจักษ์ อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ อายุ 37 ปี รับผิดชอบดูแลกลุ่มกิจกรรมของ อบต. ในด้านกีฬา การศึกษา ตลอดจนแผนงานการศึกษาต่าง ๆ รวมถึงการจัดกิจกรรมให้เด็กและเยาวชน ซึ่งทุกงานเกี่ยวข้องกับชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ บวกกับความปรารถนาดี ที่อยากเห็นเด็กในชุมชนได้รับโอกาส ทำให้เขาตัดสินใจเข้าอบรมหลักสูตร นักฝึกทอชุมชน

“ในชุมชนมีเด็กที่เขาไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อ ผมเห็นเด็กกลุ่มนี้แล้วอยากปั้นเขา อยากมอบโอกาสให้เขา เพราะพวกเขาไม่มีใครให้คำปรึกษา หรือช่วยเหลือเลย ถ้าผมสามารถแนะนำเขาให้มาฝึกทักษะอาชีพได้น่าจะดี จึงอยากนำความรู้จากการอบรมมาต่อยอดการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น”

ด้วยความหวังดีที่ต้องการหยิบยื่นให้เด็ก ๆ เมื่อถูกเพิ่มพูนด้วยองค์ความรู้จากการอบรม ช่วยจุดประกายให้เด็ก ๆ ในชุมชนมองเห็นอนาคต หลังจากมองข้ามและปฏิเสธมาตลอด

“หลังจากที่ได้ไปเข้าร่วมการอบรมมาแล้ว นำความรู้มาปรับใช้เหมือนเป็นการจุดประกายให้เด็กมีเป้าหมายในชีวิตมากขึ้น พวกเขาอาจไม่พร้อม แต่ก็มี ความตั้งใจที่จะไปฝึกฝนตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นวิชาชีพ หรือกิจกรรมที่เขาได้ร่วมทำ ส่งผลให้เขามีกำลังใจมากขึ้น”

ไม่เพียงแต่เด็กที่ได้รับการฝึกฝน ศักดิ์ชัยเองก็ได้รับการฝึกฝนและเรียนรู้จนเกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวเองหลายอย่าง ทั้งการยอมรับฟังความคิดเห็นคนอื่นที่เป็นจุดเริ่มต้นทำให้ศักดิ์ชัยมองเห็นโอกาสใหม่ ๆ ที่เขาได้นำมาถ่ายทอดให้เด็กและเยาวชนได้ฝึกคิดและปฏิบัติตาม

“ผมพยายามชักชวนให้พวกเขาพัฒนาตัวเอง ศึกษาเรียนรู้ ประกอบอาชีพ เพื่อจะได้ไม่ว่าเหวหรือตกอยู่ในปัญหาจนไม่มีทางออก แล้วเดินทางที่ผิด ซึ่งตอนนี้ก็มีเด็กจำนวนมากถูกคิดได้และกลับมาเข้าร่วมเข้าร่วม”

ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่เขามองว่าเป็นปัญหาใหญ่ในพื้นที่ เพราะเด็กนอกระบบจะรู้สึกเคืองเคืองกับสถานะดังกล่าวจนกระทั่งอาจไปยุ่งเกี่ยวกับวงจรยาเสพติด ในฐานะนักวิชาการศึกษาและนักฝึกทอชุมชน เขาจึงเข้าไปชักชวนเด็กกลุ่มเสี่ยงออกมาจากวังวน ทั้งหากิจกรรมให้ทำ อาทิ เล่นกีฬา และหารายได้จากอาชีพที่พอจะทำได้

“ผลลัพธ์ที่ได้หลังจากผมลงมือทำมีเด็กจำนวนหนึ่งที่เชื่อ พยายามหาอาชีพทำ มาปรึกษาเราเรื่องช่องทางทำมาหากิน ผมก็แนะนำเขาไปให้ใช้ต้นทุนน้อย และช่องทางการขาย”

ศักดิ์ชัยมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรนี้ว่า เป็นหลักสูตรที่ดีและควรมีต่อไปเรื่อย ๆ เพราะเด็กที่ด้อยโอกาสบางคนเขาไม่ได้ยากจนมากนัก แต่เป็นเรื่องของความคิด ถ้ามีนักฝึกทอชุมชนมาช่วยเหลือ ชักจูงเขาไปในทางที่ถูกต้อง เขาจะเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้นได้ ซึ่งผมคาดหวังว่าการที่เราทำแบบนี้จะเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้นได้ เพราะเท่าที่ทำได้ก็มีคนที่กลับมาเป็นคนดีได้จริง ๆ ความพยายามที่พากันมาไม่สูญเปล่า ■

“ผมพยายามชักชวนให้พวกเขาพัฒนาตัวเอง ศึกษาเรียนรู้ ประกอบอาชีพ เพื่อจะได้ไม่ว่าเหวหรือตกอยู่ในปัญหาจนไม่มีทางออก แล้วเดินทางที่ผิด ซึ่งตอนนี้มีเด็กจำนวนมากถูกคิดได้และกลับมาเข้าร่วมเข้าร่วม”

กล้าคิด กล้าทำ สร้างความมั่นใจในตัวเอง

สุษาดา साแก้ว

สุษาดา साแก้ว หรือ ‘ครูต้อย’ ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านอำปิล อบต.โขกเหนือ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ อายุ 42 ปี เล่าว่า เธอไม่รู้อีก่อนว่าหลักสูตรนักถักทอชุมชนคืออะไร รู้แต่ว่าเกี่ยวกับการดูแลเด็ก แต่เมื่อได้รับมอบหมายจาก สราวุธ สายธนู ผอ.กองการศึกษา อบต.โขกเหนือ ให้เข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน รุ่นที่ 3 ปี 2563 แรก ๆ ยอมรับว่า ‘งง’ เพราะการอบรมเน้นไปที่เด็กและเยาวชน ไม่ใช่เด็กเล็กที่เป็นหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบมาตลอด 13 ปี

ถึงกระนั้น ครูต้อยก็พร้อมเปิดใจเรียนรู้หลักสูตรฯ โดยบอกว่าการเข้าร่วมการอบรมได้เรียนรู้มากมาย ทั้งวิธีคิด วิธีเปิดใจ วิธีการทำงานกับชุมชน วิธีการเข้าถึงตัวเด็กว่าจะคุยแบบไหน เพื่อให้เด็กเข้าใจ อีกทั้งยังได้เปิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งแตกต่างจากงานหลักที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้มีความมุ่งมั่นในการทำงานมากขึ้น

ครูต้อย เผยว่า การทำงานกับเด็กเล็ก ทำหน้าที่สอนเด็กในแต่ละวัน แต่ตอนนี้ไม่ใช่ เราต้องมองว่าเด็กเรียนจบจากเราแล้วไปอยู่ที่โรงเรียนเขาจะเป็นอย่างไร ครูต้อยจึงเพิ่มเรื่องการฝึกฝนความมีระเบียบวินัย การอดทนรอคอย การทำงานเป็นทีม และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นให้กับเด็ก ๆ ในความดูแลของเธอด้วย

“เมื่อก่อนเราไม่ได้เน้นการทำกิจกรรม วาดรูประบายสี หรือกิจกรรมที่ทำงานร่วมกัน ส่วนมากให้ทำงานเดี่ยว งานใครงานมัน แต่พอไปอบรมกลับมาลองให้น้องทำเหมือนทำงานกิจกรรมที่เป็นกลุ่ม เช่น การเล่นเกม ทำด้วยกัน และฝึกการรอคอย ฝึกความเป็นระเบียบ เด็ก ๆ จะรู้ว่าให้เพื่อนกลุ่มนี้ทำก่อนนะ อีกกลุ่มต้องรอก่อน เขารู้จักคำว่ารอ รู้จักให้เพื่อนก่อน มันทำให้เด็ก ๆ ทำโดยอัตโนมัติ โดยที่เราไม่ต้องตะโกนเรียกแล้วเรียกอีก ทำให้เห็นว่าเขาเปลี่ยนแปลงไปเยอะมาก”

ผลสะท้อนกลับเป็นเสียงชื่นชมจากครูโรงเรียนอนุบาลที่มีต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก “เด็กเข้าอนุบาล 1 ปีนี้ได้รับคำชมว่าเป็นระเบียบมากแล้วในการฝึกระบายสี การเขียน การฝึกทักษะต่าง ๆ ก็ทำได้ดี เราภูมิใจที่ทำงานนี้สำเร็จ” ครูต้อยสะท้อน

อีกสิ่งหนึ่งที่ครูต้อยได้รับจากการเข้ารับการอบรม คือ ความมั่นใจในตัวเอง กล้าคิดกล้าทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง เธอเล่าว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพี่ ๆ น้อง ๆ นักพัฒนาชุมชนและนักวิชาการจากต่างพื้นที่ ทำให้รู้สึกว่าจะต้องมั่นใจในตัวเองมากขึ้น เพราะถ้าไม่มั่นใจในตัวเองก็จะทำงานไม่สำเร็จ

“ยอมรับว่าช่วงหลัง ๆ เรากล้าคิดกล้าแสดงออกมากขึ้น กล้าที่จะเสนอแนวทางการแก้ปัญหาแก่นักวิชาการ กับปลัด กับนายกฯ เพื่อให้เขาเห็นความสำคัญของศูนย์เด็กเล็ก จากเมื่อก่อนที่เราไม่ค่อยกล้า เกรงแต่ว่าทำไปแล้วจะถูกไหม จะผิดไหม ทุกวันนี้ก็กล้ามากขึ้น ไม่กลัว กล้าที่จะแสดงความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น”

**“การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
กับนักพัฒนาชุมชนและ
นักวิชาการจากต่างพื้นที่
ทำให้รู้สึกที่เราต้อง
มั่นใจในตัวเองมากขึ้น
เพราะถ้าไม่มั่นใจในตัวเอง
ก็จะทำงานไม่สำเร็จ”**

ส่วนการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนนอกระบบ ครูต้อยเผยว่ายังไม่มีความคืบหน้ามากนัก ขณะนี้ยังไม่สามารถรวมกลุ่มเด็กและเยาวชนได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านการประสานงานกับผู้นำชุมชนและผู้ปกครอง ทำให้ไม่ได้รับความไว้วางใจให้พาลูกหลานเข้าร่วมกิจกรรม บ้างก็มองว่าลูกหลานยังเล็กอยู่บ้านเฉย ๆ ไม่ต้องทำอะไรก็ได้

สำหรับข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานผู้ให้การสนับสนุน ครูต้อยสะท้อนว่า อยากให้ออบจ.สุรินทร์ กสศ. และมูลนิธิสยามกัมมาจล มาช่วยพูดคุยกับหัวหน้างานในเรื่องการสร้างการเข้าใจกับผู้นำชุมชนและผู้ปกครอง เพื่อเปิดพื้นที่และสนับสนุนนักถักทอชุมชนให้สามารถทำงานกับเด็กและเยาวชนได้มากขึ้น ■

เราต้องฟังเด็ก...ฟังความคิดเห็น คนในชุมชน

นิภาภรณ์ จันทเขต

นิภาภรณ์ จันทเขต หรือ ครูนุ้ย ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดศิริมงคล อบต.โขกเหนือ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ อายุ 36 ปี เธอได้รับมอบหมายจาก สราวุธ สายธนู ผอ.กองการศึกษา อบต.โขกเหนือ ให้เข้าร่วมหลักสูตรรณรงค์ชักชวนชุมชนรุ่นที่ 3 ปี 2563 เนื่องจาก อบต.โขกเหนือเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กเยาวชนให้มีคุณภาพ และมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชน

“ภาพฝันที่อยากเห็นเราอยากให้เด็กมีส่วนร่วม จากที่เราได้เข้าไปดูแล้วเป็นโครงการที่ดี เด็กจะได้ค้นพบตัวเองที่เป็นประโยชน์แก่เขาตัวเราเองก็ได้พัฒนาตัวเองขึ้นเรื่อย ๆ”

สำหรับสิ่งที่ครูนุ้ยได้เรียนรู้จากการอบรม คือการทำงานเป็นขั้นเป็นตอน รู้จักรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น กับเยาวชนเราต้องเข้าใจเขาก่อนว่าสิ่งที่เขาต้องการคืออะไร ไม่ใช่ว่าสิ่งที่เราแนะนำเขาไปเป็นสิ่งที่ถูกสำหรับเขาเสมอ เป็นมุมมองใหม่ที่ไม่เคยคิดอย่างนี้มาก่อน

“เราต้องฟังเด็กก่อน อย่าเอาความคิดตัวเองว่าเราถูกเสมอ และเราต้องฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนด้วย”

เมื่อนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาปรับใช้กับงานประจำ ครูนุ้ย เล่าว่า ทำให้เธอมองงานกว้างขึ้น รอบคอบและรอบด้านมากขึ้น ยกตัวอย่างการขอข้อมูลเด็กที่มาสมัครเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรทำให้ละเอียดและรอบด้านมากขึ้น เวลาต้องการใช้ข้อมูล ก็สามารถดึงข้อมูลที่มีอยู่มาใช้ได้เลย ไม่ต้องขอผู้ปกครองใหม่ อีกทั้งข้อมูลที่ได้นี้ยังทำให้เรารู้จักเด็กแต่ละคนดีขึ้น การดูแลเด็กแต่ละคนก็จะเป็นไปด้วยความระมัดระวังมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

“จากการสัมภาษณ์ข้อมูลกับผู้ปกครอง เราได้รู้จักตัวตนของเด็กมากขึ้น เราได้ไปเห็นด้วยตัวเองว่ามีเด็กเพียงส่วนน้อยที่ได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตา ส่วนมากอยู่กับตายาย ตายายเป็นผู้รับส่ง บางคนตาบอดยายไม่ถูกกัน บางทีตอนเย็นจะให้ส่งเด็กกลับบ้านไหนก็ให้บอกแต่เช้า เด็กบางคนขาดความอบอุ่นตั้งแต่แรก พอเรารู้เราก็คงดูแลเขาได้มากขึ้นเราจะเข้าใจอารมณ์ของเขาได้ดีขึ้น” ครูนุ้ย ซึ่งมีประสบการณ์ดูแลเด็กเล็กมากกว่า 6 ปี กล่าว

ส่วนการทำงานกับเด็กและเยาวชนนอกกระบวนการ ครูนุ้ยเล่าว่า “ปัญหาหลักคือ เราอยากให้เด็กมีส่วนร่วม แต่เด็กยังไม่มั่นใจในตัวเรา ทางด้านผู้ปกครองเองอยากให้หัวหน้างานของเราเข้าไปหาเขามากกว่าอย่างน้อยให้หัวหน้าไปสร้างความเชื่อถือ สร้างความอุ่นใจให้กับเขา เราเป็นแค่ลูกน้อง ยังไม่สามารถสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองได้” ■

**“เราต้องฟังเด็กก่อน
อย่าเอาความคิดตัวเอง
ว่าเราถูกเสมอและเรา
ต้องฟังความคิดเห็น
ของคนในชุมชนด้วย”**

เปิดงานใหม่ 'พัฒนาเด็กเยาวชนนอกระบบ' อยากได้คนนำทางและพาทำ

ดาว แก้ววิเศษ

ดาว แก้ววิเศษ หรือ ครูแขก ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดศิริมงคล อบต. โขกเหนือ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ อายุ 37 ปี กล่าวว่า ได้เข้าร่วมหลักสูตร นักถักทอชุมชน รุ่นที่ 3 ปี 2563 เนื่องจากได้รับมอบหมายจาก สราวุธ สายธนู ผอ.กองการศึกษา อบต.โขกเหนือ ให้เข้าร่วมอบรม ถือเป็นงานใหม่เกี่ยวกับ เด็กและเยาวชนที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน แรก ๆ ยังจับต้นชนปลายไม่ถูก แต่ก็มีมุมที่สนุกสนานกับการเรียนรู้ใหม่ ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมสันตนาการที่สามารถนำมาปรับใช้กับการดูแลเด็กเล็กที่ศูนย์ได้

“เรานำกิจกรรมสันตนาการมาใช้กับเด็กเล็กได้ มาชวนเด็กเล่น มาดัดแปลงให้ง่ายขึ้น ทำให้สนุกสนาน เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์กัน ที่ปกติแล้วเราจะไม่มีการกิจกรรมพวกนี้ส่วนมากจะเปิดตามแผนแล้วดูแลเด็กตามนั้น มีพาเล่นบ้างนิดหน่อย ซึ่งพอเล่นอย่างนี้แล้วสังเกตว่าเด็กบางคนมีการตอบสนองกับเราดีขึ้น”

สำหรับปัญหาอุปสรรคกับการทำงานกับเด็กเยาวชนนอกระบบ ครูแขก สะท้อนว่า เมื่อมีการลงชุมชน ทีมนักถักทอชุมชนยังไม่ได้ได้รับความร่วมมือจาก ชุมชนเท่าที่ควร ต้องการให้หัวหน้างานให้ความช่วยเหลือในการประสานงานกับ ผู้นำชุมชน ตลอดจนพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กเยาวชน ให้มอบความไว้วางใจ อนุญาตให้ลูกหลานมาทำกิจกรรมกับ อบต. “เราอยากไปทำ แต่เราต้องการให้ หัวหน้าเราไปด้วย เราจะได้มีคนที่น่าทาง พาเราทำได้อีก” ครูแขกทิ้งท้าย ■

“เรานำกิจกรรมสันตนาการ มาใช้กับเด็กเล็กได้ เช่น ชวนเด็กเล่น ดัดแปลงให้ง่ายขึ้น ทำให้เด็กเกิดความสุขสบาย เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์กัน สังเกตว่าเด็กบางคนมีการ ตอบสนองกับเราดีขึ้น”

ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนา เด็กให้เติบโตอย่างมีศักยภาพ

ณทิตย อู่สำหัต

ณทิตย อู่สำหัต นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ องค์การบริหารส่วนตำบลตรมไพร อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ มีหน้าที่ดูแลสวัสดิการของคนในชุมชน โดยเฉพาะเด็กแรกเกิด และเป็น ‘นักถักทอชุมชน’ มาเป็นเวลาเกือบ 1 ปี เพื่อช่วยเหลือดูแลเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ณทิตย เล่าว่า โครงการนักถักทอชุมชนทำให้เธอได้มีโอกาสไปเข้าร่วมกิจกรรมหลายครั้ง ทั้งการปรับทัศนคติ และการทำกิจกรรมสะท้อนปัญหาและแนวทางการแก้ไข เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ด้วยโจทย์ของการเป็นนักถักทอชุมชนคือ การช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษา จึงลงพื้นที่สำรวจกลุ่มเป้าหมายและได้ค้นพบว่า ปัญหาของเด็กส่วนใหญ่มาจากความยากจนของครอบครัว และการต้องห่างไกลจากพ่อแม่ ทำให้ต้องอาศัยอยู่กับผู้สูงอายุที่มีช่องว่างระหว่างวัยค่อนข้างมาก และให้การดูแลได้ไม่ทั่วถึง

“ความยากของการทำงานกับเด็กและเยาวชนนอกระบบ คือ การทำให้พวกเขาเปิดใจยอมรับด้วยเด็กบางคนเพียงได้พูดคุยสักครั้งก็เปิดใจสะท้อนบอกเล่าปัญหาและความต้องการได้แล้ว แต่มีเด็กอีกหลายคนที่ไม่เปิดใจ เราแก้ปัญหาด้วยการหาคนที่จะสามารถเชื่อมโยงเราให้เข้าถึงเขาได้ เช่น ญาติผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หัวหน้ากลุ่มเพื่อน หรือเพื่อนสนิท วิธีการนี้ได้ผลค่อนข้างดีเลย ช่วยให้เด็ก ๆ สบายใจและเปิดใจที่จะบอกเล่าปัญหา ความต้องการ และปรึกษาเรื่องต่าง ๆ กับเรามากขึ้น ซึ่งจะทำให้ช่วยเหลือได้ตรงจุด นำความต้องการของเด็กไปประสานงานกับกลุ่มต่าง ๆ เฉพาะทาง เช่น กศน. กลุ่มฝึกอาชีพ และกลุ่มผู้จ้างงาน โดยปัจจุบันเราสามารถช่วยเหลือเด็กที่กำลังเผชิญปัญหาหลุดออกจากระบบการศึกษาได้กว่าร้อยละ 30 และยังได้เห็นถึงทัศนคติของเด็ก ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น พวกเขามีความตั้งใจที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของตัวเอง ตั้งใจเรียนรู้ และตั้งใจที่จะทำความดีมากขึ้น”

“ความยากของการทำงานกับเด็กและเยาวชนนอกระบบคือการทำให้เขาเปิดใจต้องหาบุคคลที่จะช่วยเชื่อมโยงเรากับเด็ก ทำให้เด็กสบายใจที่จะเล่าปัญหาและปรึกษาเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้เราช่วยเหลือพวกเขาได้ตรงจุด”

แม้ทุกอย่างเหมือนจะกำลังเดินหน้าไปได้ด้วยดี เมื่อเด็ก ๆ กลุ่มเป้าหมายเปิดใจให้กับนักถักทอชุมชน แต่กลับมีอีกอุปสรรคใหญ่ที่ณทิตยและเพื่อน ๆ ต้องเจอ และยิ่งก้าวผ่านไปได้คือ พ่อและแม่ของเด็ก

ณทิตย เล่าว่า ปัญหาหนึ่งที่ลำบากใจมาก คือ การที่พ่อและแม่ของเด็กต้องการที่จะพาเด็กไปอยู่ด้วยที่จังหวัดอื่น ด้วยจุดประสงค์ต่าง ๆ ทำให้เด็กต้องหลุดออกจากระบบการศึกษาอีกครั้ง แม้เราจะพยายามโทรศัพท์ไปอธิบายถึงความสำคัญของสิ่งที่ลูกของเขา กำลังทำอยู่ก็ยังไม่เป็นผลก็ค่อนข้างเสียใจและเสียดยโอกาสแทนเด็ก ๆ แต่ก็พยายามช่วยเหลือเด็กทุกคนให้ได้มากที่สุดต่อไป

แม้การทำงานจะไม่เรียบง่าย แต่การได้ทำงานเป็นนักถักทอชุมชนก็ทำให้เธอมีความสุข อีกทั้งการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายนักถักทอชุมชนยังทำให้เธอสามารถนำข้อคิดไปใช้พัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นได้อีกด้วย

ณทิตย สะท้อนว่า สิ่งสำคัญที่ได้เรียนรู้จากการทำงาน คือ เทคนิคในการเข้าถึงคนกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับทราบถึงความคิด ความรู้สึก ปัญหา ความต้องการที่แท้จริง ซึ่งเรื่องเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากในการทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในตำบล นอกจากนั้นการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนนักถักทอชุมชนยังทำให้ได้เห็นถึงรูปแบบกระบวนการทำงาน รับทราบถึงปัญหาต่าง ๆ และแนวทางการแก้ไข ที่แม้ในตำบลของเราจะมีปัญหาที่แตกต่างออกไปก็สามารถนำมาใช้เป็นกรณีศึกษาและข้อพึงระวังได้ 1 ปีที่ได้เป็นนักถักทอชุมชนทำให้มีความสุขมากที่ได้มีส่วนช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของคนในตำบล ■

เด็กพัฒนาได้ ถ้าทำถูกทาง

เกรษราภรณ์ ทวีสุข

เกรษราภรณ์ ทวีสุข นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ องค์การบริหารส่วนตำบลตรมไพร อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ อายุ 40 ปี รับผิดชอบเรื่องการบริหารงานบุคคล การจัดทำแผนอัตรากำลัง เงินเดือน ค่าตอบแทนสวัสดิการ โบนัส ฯลฯ เล่าถึงการได้มาเข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนรุ่นที่ 3 ปี 2563 ว่าได้รับคำชักชวนจากนักวิชาการศึกษา อบต.ตรมไพร เนื่องจากเห็นว่าสอดคล้องกับงานที่ตนเองรับผิดชอบ คือ โครงการการศึกษาออกพื้นที่เชิงระบบของ อบจ.สุรินทร์ เพื่อค้นหาเยาวชนที่ไม่ได้รับการศึกษาให้ได้รับทุนและฝึกอาชีพ อาทิ ช่างยนต์ และช่างเย็บผ้า

“เมื่อมีโครงการนักถักทอชุมชนเข้ามา นักวิชาการศึกษาเขาเห็นว่าเราทำงานด้านนี้มาตั้งแต่ต้น เขาจึงชวนเรา บอกว่าเราสามารถให้ข้อมูลด้านนี้ได้” เกรษราภรณ์ เล่าถึงที่มาที่ไป

โดยคาดหวังว่าเมื่อเข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชนจะสามารถนำความรู้ที่ได้ไปผลักดันให้เยาวชนในพื้นที่เกิดการพัฒนา ปรับปรุง หรือเปลี่ยนความคิดให้สามารถช่วยเหลือตัวเอง มีอาชีพที่มั่นคง อยู่ในสังคมได้ และนำพาน้อง ๆ ในตำบลเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น

เกรษราภรณ์ เล่าว่า สิ่งที่เราได้เรียนรู้จากการอบรมช่วยเปิดโลกการเรียนรู้ให้ตัวเองนอกเหนือจากงานที่รับผิดชอบ การเปิดใจกว้างและพร้อมเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อพัฒนาเยาวชน และเห็นด้วยที่เราสามารถทำงานตรงนี้ได้หากได้รับการสนับสนุนที่เพียงพอ สิ่งที่ประทับใจคือ ‘เวทีเสวนา’ ที่นำเด็กเยาวชนที่เคยหลงผิดมาเล่าประสบการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่เขาสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองไปเป็นคนดี คนเก่ง และเป็นพลังขับเคลื่อนชุมชนได้

“เราเรียนรู้จากเขาที่ไม่มีอะไรเลย จนเขาสามารถพัฒนาตนเองมาเป็นไอดอลของเพื่อน ๆ ได้ เราฟังเขาแล้วเรามีความสุข เราคิดว่าเขาไม่น่าเปลี่ยนแปลงตนเองได้ แต่เขาก็สามารถทำได้ ทำให้รู้ว่าการพัฒนาเด็กสามารถทำได้ ขอเพียงแต่เราต้องหาจุดเด่น จุดด้อยเพื่อที่จะได้พัฒนาเขาได้ถูกทาง รู้สึกดีใจที่สามารถพัฒนาเขาได้”

ส่วนความคืบหน้าของการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบ อบต.ตรมไพร ขณะนี้ได้มีการสำรวจและค้นหากลุ่มเยาวชนแล้ว โดยต่อยอดจากเยาวชน 10 คนที่เคยได้รับทุนในโครงการฯ โดยขั้นตอนต่อไปคือการสร้างความสนิทสนมคุ้นเคย โดยนักถักทอชุมชนทั้ง 3 คนจะพยายามนัดหมายกันลงพื้นที่ให้มากขึ้น

ปัญหาอุปสรรคในการทำงานที่ผ่านมาคือ ไม่สามารถลงพื้นที่ได้อย่างเต็มที่ เพราะทั้ง 3 คนเป็นคนนอกพื้นที่ทั้งหมด เวลาว่างก็ไม่ตรงกันอาจต้องนัดกันมาทำงานเสาร์อาทิตย์แทน

อยากให้มีโครงการนี้ทุกปี และอยากให้ทั้งกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ รวมถึงมูลนิธิสยามกัมมาจล ทั้ง 3 หน่วยงานลงมาในพื้นที่เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้นำชุมชนและผู้ปกครองเยาวชนได้ทราบที่เราเข้าไปทำอะไร เขารู้ว่าเรามีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนอยู่เมื่อเยาวชนต้องการฝึกอาชีพ ผู้ปกครองก็ยินดีส่งลูกหลานมาทำกิจกรรมกับเราได้ โดยในส่วนของ กสศ. ต้องการเสนอแนะให้มีระบบการเบิกจ่ายงบประมาณที่รวดเร็วฉับไวมากขึ้น ■

**“หลักสูตรนักถักทอชุมชน
เปิดโลกการเรียนรู้ให้ตัวเอง
เปิดใจกว้าง และพร้อมเสียสละ
เวลาส่วนตัวเพื่อพัฒนาเยาวชน
เห็นว่าเราสามารถทำงานนี้ได้
หากได้รับการสนับสนุนที่
เพียงพอ”**

การเป็นนักถักทอชุมชน คือโอกาสและประสบการณ์ การทำงานเด็กเยาวชน

จินจุตา แป้นทอง

จินจุตา แป้นทอง ครูเชี่ยวชาญพิเศษ 1 (ค.ศ.1) องค์การบริหารส่วนตำบลตรึม อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ อายุ 42 ปี ทำงานด้านการศึกษามานานกว่า 10 ปี โดยเป็นครูผู้สอนเด็กระดับปฐมวัยในพื้นที่

เมื่อได้รับโอกาสเข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชน เธอรู้สึกยินดี เพราะจะได้แสวงหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่อาจจะนำกลับมาประยุกต์ใช้ได้ในพื้นที่การทำงาน

“วิทยากรที่มาอบรมได้ถ่ายทอดประสบการณ์เพื่อให้เรานำไปใช้กับเด็กนอกระบบหรือเยาวชนอื่น ๆ ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษา และได้มีงานทำในที่สุด”

นอกจากหลักการทำงานแล้ว เธอยังได้เรียนรู้เทคนิคการลงพื้นที่สำรวจเด็กเยาวชนและเด็กปฐมวัยในพื้นที่ชุมชน ได้ทดลองนำความรู้มาใช้จริง เช่น การนำเพลงมาสร้างความไว้วางใจในตัวเด็ก ๆ โดยใช้ดนตรี เพลง และนันทนาการเข้ามาเสริมในช่วงพัก ซึ่งเพลงจะสอดแทรกข้อคิดและความรู้ให้กับเด็กไปพร้อมกัน ผลที่เกิดขึ้นคือ เด็กชื่นชอบให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมมากขึ้น

นอกจากเข้าใจวิธีการชักจูงใจเด็กแล้ว กระบวนการอบรมยังทำให้เธอเข้าใจบริบทของเด็กและชุมชนมากขึ้น โดยเฉพาะปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย เพราะในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เธอต้องประสานกับผู้ปกครองเพื่อความปลอดภัยของเด็กมากเป็นพิเศษ เนื่องจากต้องเข้มงวดเรื่องสุขอนามัยและการให้ความรู้เรื่องการดูแลป้องกันตัวเอง การจัดพื้นที่ให้เว้นระยะห่าง ให้เด็กล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ ซึ่งได้ใช้เทคนิคที่ได้จากการอบรมมาสอนให้เด็กสนุกและยอมปฏิบัติตาม

จินจุตา เล่าว่า ในพื้นที่ไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องเด็กปฐมวัย ตลอดเวลา ที่ทำงานจึงไม่ต้องแก้ปัญหาหนัก ๆ มีเพียงการส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิด สติปัญญา และร่างกาย ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การปลูกต้นไม้ และการสันถนาการ เป็นต้น

“ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเราจัดกิจกรรมให้เด็ก ๆ ได้ช่วยกันปลูกต้นไม้ดอกไม้ประดับ ช่วยกันรดน้ำพรวนดิน ให้เขาได้เรียนรู้จากการลงมือทำจริง ได้สัมผัส ได้ช่วยเหลือกัน ซึ่งเด็ก ๆ ก็ชอบมาก เขาช่วยเหลือกัน แบ่งกันใช้บัวรดน้ำที่มีอยู่”

**“ตั้งใจที่ได้รับโอกาส
ในการแสวงหาความรู้
และประสบการณ์ใหม่ ๆ
ที่สามารถนำกลับมา
ประยุกต์ใช้ในพื้นที่
การทำงานได้”**

จินจุตามีข้อคิดเห็นถึงหลักสูตรนักถักทอชุมชนว่า เป็นโครงการที่ดี อยากให้มีต่อไป แต่อยากให้มีการทำกิจกรรมกับชุมชนโดยตรง เพราะใกล้ชิดและเข้าถึงคนในชุมชนมากกว่า อบต. ■

ช่องว่างความสัมพันธ์ที่ไม่ต้อง ทำลายกำแพง...ต้องใส่ใจเด็กทุกคน

ศิริประภา รำจวน

ศิริประภา รำจวน ครูเชี่ยวชาญพิเศษ 1 องค์การบริหารส่วน
ตำบลตรึม อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ อายุ 35 ปี ทำงานมานาน
10 ปี ด้วยความที่เธอเป็นครูระดับปฐมวัย ทำหน้าที่สอนเด็กเล็ก และ
มีงานเพิ่มเติมคือการเงินบัญชี รวมถึงงานในองค์กร การทำงานหลากหลาย
ด้านเช่นนี้ทำให้เธอได้รับเลือกเข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน

“ตอนแรกคิดว่าเป็นการอบรมปกติอย่างที่เคย
เป็นมา ปรากฏว่าความเข้มข้นและลึกซึ้งของหลักสูตร
ทำให้เราค้นพบสิ่งแปลกใหม่จนต้องประหลาดใจ
ไม่คาดคิดว่าโครงการนี้จะดีขนาดนี้ แต่ก็อาจจะไม่ได้
เหมาะกับครูทุกประเภท เพราะต้องใช้เวลาออกนอก
พื้นที่ด้วยเพื่อเก็บข้อมูล”

สิ่งหนึ่งที่ศิริประภาได้รับมาจากการอบรมแล้ว
นำมาปรับใช้ได้ในสายงานจนกระทั่งตอนนี้เธอเอ่ย
ปากชมว่าได้ผลจริงคือ ‘การวางแผน’ และ ‘กลวิธี
เข้าถึงเด็ก’

“สิ่งที่เราได้รับแล้วนำมาปรับใช้คือการวางแผน
กับการเข้าถึงเด็กแต่ละคน เพราะเด็กแต่ละคนมีความ
แตกต่างกัน มาจากครอบครัวที่ต่างกัน ทำให้เรา
ต้องเอาใจใส่เด็กทุกคนให้มากขึ้น พยายามค้นหาว่าเขา
มีจุดเด่นจุดด้อยตรงไหน หรือต้องเสริมตรงไหน
เช่น เด็กบางคนไม่กล้าแสดงออก เป็นต้น เราก็ต้อง
เข้าไปช่วยแก้ปมตรงนั้นเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น”

การนำความรู้มาแก้ปัญหาดังกล่าวทำให้สิ่งที่
คาราคาซังมานานในชุมชนและโรงเรียนคลี่คลายไป
อย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องความไม่กล้าแสดงออกและ
กำแพงที่เด็กหลายคนสร้างขึ้นปิดกั้นผู้ใหญ่ไม่ให้เข้าถึง

ตรงนี้เองที่ศิริประภายืนยันว่าก่อนเข้าอบรมหลักสูตร ยังทำลายกำแพง
ได้บ้างไม่ได้บ้าง ทว่าปัจจุบันเธอไม่ต้องทุบทำลาย เพียงแค่ใช้วิธีขอเข้าไป
อย่างละมุนละม่อมก็จัดการปัญหาได้แล้ว

“ด้านมุมมอง เราให้ความสำคัญกับเด็กมากขึ้น เพราะแต่ก่อนเรา
ทำงานจนเย็นค่ำแล้วก็กลับบ้าน ตื่นเช้ามาก็ไปทำงาน ทำงานตามหน้าที่
จนไม่ได้ใส่ใจ ตอนนี้ก็ต้องยอมรับว่ายังลงมือทำได้
ไม่เต็มที่ด้วยภาระงานต่าง ๆ นานา ทั้งงานตามรับมอบ
หมายและงานที่เพิ่มเติมเข้ามา แต่ก็พยายามทำให้ได้
มากที่สุด”

**“ความรู้ที่ได้รับสามารถ
นำมาปรับใช้เรื่องการ
วางแผนการเข้าถึงเด็ก
แต่ละคน เพราะแต่ละคน
มีความแตกต่างกัน
มาจากครอบครัวต่างกัน
ทำให้เราต้องเอาใจใส่
เด็กทุกคนให้มากขึ้น
พยายามค้นหาว่าเขา
มีจุดเด่นจุดด้อยตรงไหน
หรือต้องเสริมตรงไหน
เช่น เด็กบางคนไม่กล้า
แสดงออก เราก็ต้อง
เข้าไปช่วยแก้ปมเพื่อให้
เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น”**

ในชุมชนที่เธอทำงานอยู่ เด็กหลายครอบครัว
จะเลี้ยงดูโดยญาติผู้ใหญ่ เช่น ปู่ย่าตายาย ส่วนพ่อแม่
มีทั้งหย่าร้างแยกทางกัน และไปทำงานที่ต่างถิ่น ทำให้
เรื่องความอบอุ่นที่เด็กได้รับไม่เต็มที่ เป็นปัญหาสำคัญ
ในสายตาของเธอ มีหน้าที่ช่วยส่งผลกระทบต่อเรื่อง
การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ที่ปู่ย่าตายาย อาจทำได้
แค่เลี้ยงดู แต่สอนสิ่งที่ เป็นความรู้ด้านวิชาการไม่ได้
มากนักเมื่อเด็กอยู่บ้าน แน่แน่นอนว่าในฐานะครู เธอได้
ลงไปร่วมแก้ปัญหาดังกล่าวด้วย

“ปกติเราศึกษาเด็กเป็นรายกรณีอยู่แล้ว ก็ทำให้
ปัญหาไม่ลุกลามเท่าไร นอกจากเรื่องเด็กและเยาวชน
อย่างอื่น ๆ ที่เป็นปัญหาสังคมนั้นเราอาจไม่ได้เข้าไป
ทำอะไรมากนัก”

ศิริประภาแสดงความคิดเห็นถึงหลักสูตรนี้ว่า
ทำเป็นกระบวนการดีอยู่แล้ว และมีวัตถุประสงค์
ชัดเจนอยู่แล้วว่าช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสและคน
ด้อยโอกาส ทำให้เรานึกถึงความสำคัญของเด็ก
เหมือนอย่างที่เราจัดอบรมเขาต้องการ ■

ทุกข้อมูลมีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กเยาวชนและชุมชน

ปราโมทย์ จันทรเขต

ปราโมทย์ จันทรเขต รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาทุ่ง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ อายุ 45 ปี เดิมเขาเคยเป็นเจ้าของกิจการบริหารส่วนตำบลสลักได อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และย้ายมาทำหน้าที่รองปลัดที่นี่ เมื่อ 2 เดือนที่ผ่านมา

“ที่ อบต.สลักได ผู้บริหารและทีมงานเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชน และกิจกรรมอื่น ๆ ของมูลนิธิสยามกัมมาจลมาต่อเนื่องหลายปี โดยผมได้สมัครเข้าร่วมในหลักสูตรนักกักตอชุมชนรุ่นที่ 3 อยู่ก่อนด้วย”

เมื่อมาปฏิบัติหน้าที่ที่ อบต.นาทุ่ง จึงได้รับไฟเขียวจากนายก อบต. ให้เข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชนต่อ เพราะผู้บริหารเห็นความสำคัญของงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ต้องการให้เด็กและเยาวชน อบต.นาทุ่ง ได้มีโอกาสได้รับความรู้ โดยเฉพาะในเรื่องการฝึกอาชีพ ซึ่งที่ผ่านมา อบต.นาทุ่งก็ส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชนมาบ้างแล้วเช่นกัน

“ผมเข้าร่วมหลักสูตรนี้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีความสนใจ เนื่องจากเห็นถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ เราเป็นเจ้าหน้าที่อยู่กับชุมชน มองเห็นสภาพเห็นบริบทของชุมชนว่าสิ่งที่ชุมชนต้องการคืออะไร จึงอยากเข้าร่วมในส่วนนี้”

กับภาพฝันที่ชุมชนต้องการต่องานพัฒนาเด็กและเยาวชน เขาฉายภาพว่าคือการที่เด็กและเยาวชนมีอาชีพ มีรายได้ เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและภาวะโรคระบาดในปัจจุบัน การประกอบอาชีพจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ทั้งกับเด็กนอกระบบหรือแม้แต่เด็กในระบบเอง

“พื้นที่ที่ผมอยู่เป็นชุมชนชนบท เรื่องของรายได้เขาจะไม่ค่อยมีมากเท่าไร ทำนาได้ปีละครั้งเดียว เด็กในระบบถ้ามีอาชีพเสริมให้เขา เขาก็อยากทำด้วยเหมือนกัน”

สำหรับสิ่งที่ได้เรียนรู้จากหลักสูตรนักกักตอชุมชน คือ เรื่องการจัดการความรู้ หรือ Knowledge Management (KM) ที่จะใช้ในการวางแผนการทำงานเพื่อพัฒนาชุมชน พัฒนาเด็กและเยาวชน เช่น ตอนที่เขาส่งเสริมชาวชุมชนสลักไดให้ทำวิจัยเรื่องอาชีพทำกบอัดไส้ ได้มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่เรื่องของวัตถุดิบต่าง ๆ จนมาสู่การแปรรูปและการตลาด พบว่าข้อดีของการจัดเก็บข้อมูลคือ ทำให้เรารู้ต้นทุนที่ชุมชนมีอยู่มีอะไรบ้าง เมื่อต้องการจะพัฒนาต่อยอดอะไรก็สามารถหยิบข้อมูลตรงนั้นมาใช้ได้เลย

การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบยังทำให้ อบต.บริหารจัดการงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การทำวิจัยเรื่องอาชีพทำกบอัดไส้ของ อบต.สลักได แทนที่ชาวบ้านจะเลี้ยงกบเองเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบตามที่วางแผนกันไว้ตอนเริ่มต้น แต่เมื่อพิจารณาถึงความคุ้มค่าแล้ว การซื้อกบจากประเทศเพื่อนบ้านเป็นทางเลือกที่ประหยัดงบประมาณมากกว่า

“สิ่งที่ผมประทับใจ โดยเฉพาะวิธีคิดวิธีการทำงานที่เปลี่ยนไป คือเรื่องการใส่ใจรายละเอียดของข้อมูล เพราะตราบดีที่เรายังทำงานกับชุมชน ข้อมูลทุกข้อมูลมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงาน จากแต่ก่อนผมไม่ได้ใส่ใจข้อมูลพวกนี้เท่าไร แต่พอเราลงไปจัดเก็บข้อมูล ลงไปคลุกคลีกับข้อมูลเหล่านั้นมันทำให้เราทราบทุนและศักยภาพของชุมชนได้ค่อนข้างมาก ที่ผ่านมาระหว่างจะแค่อามกับตัวผู้นำชุมชน แต่เมื่อเราลงไปเก็บข้อมูลเองมันทำให้เรารู้บริบท รู้ทุน รู้ศักยภาพอย่างชัดเจน”

ปราโมทย์ เล่าว่า ตอนนี้อบต.นาทุ่ง ยังไม่สามารถรวมเด็กเยาวชนนอกระบบได้เป็นกลุ่มก้อน แต่ก็รู้ว่ามีใครบ้าง อยู่บ้านไหน ทางผู้นำชุมชนและผู้ปกครองเองก็ให้ความร่วมมืออยากส่งลูกหลานเข้าร่วมกิจกรรม ปัญหาสำคัญคือสิ่งยั่วยุในชุมชนมีมาก เยาวชนมักติดเพื่อน หากไม่มีเพื่อนไปด้วยเขาจะไม่ยอมร่วมกิจกรรม ซึ่ง อบต.ก็จะหาวิธีแก้ไขต่อไป ■

“ตราบดีที่เรายังทำงานกับชุมชน ข้อมูลทุกข้อมูลมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงาน จากแต่ก่อนผมไม่ได้ใส่ใจข้อมูลพวกนี้เท่าไร แต่พอลงไปจัดเก็บข้อมูล คลุกคลีกับข้อมูลเหล่านี้ ทำให้เรารู้ทุนและศักยภาพของชุมชน”

เปิดพื้นที่สร้างอาชีพ หนุนให้เด็ก ลงมือทำ : ความหวัง ความฝัน ถึงวันที่เปลี่ยนแปลง

แก้วมณี ดิครัน

แก้ว-แก้วมณี ดิครัน ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลนาแร่ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ แม้จะเป็นในคนพื้นที่ โดยกำเนิด แต่เธอยอมรับว่าไม่เคยรู้ข้อมูลเด็กนอกระบบมาก่อน กระทั่งได้รับมอบหมายให้เข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักกักตอชุมชน

ด้วยความเป็นคนรุ่นใหม่และเห็นว่าการอบรมนี้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชนในบ้านเกิด เธอจึงเข้าร่วมอบรมทุกครั้งไม่เคยขาด และทำให้เธอค้นพบหลายสิ่งเปลี่ยนแปลงความเชื่อและการทำงานของเธอรื่องแรกคือการได้รับแรงบันดาลใจจากเยาวชนคนหนึ่งที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมกับนักกักตอชุมชนพื้นที่อื่น ที่เคยเป็นคนที่ไม่เรียนหนังสือและตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมกับนักกักตอชุมชนเพราะหวังเรื่องอาชีพและรายได้ แต่กลับได้รู้จักตัวเองและเข้าใจตัวเองมากขึ้น จนเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองในที่สุด

“ถ้าเยาวชนในชุมชนอื่นเปลี่ยนแปลงตัวเองได้ เยาวชนของชุมชนเราก็ต้องเปลี่ยนแปลงได้” นี่จึงกลายเป็นแรงผลักดันให้แก้วลงมือทำงานกับเยาวชนนอกระบบ ด้วยใจมุ่งหวังว่าอยากให้เด็กในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ก่อนหน้าที่จะเข้าร่วมหลักสูตรฯ แก้วเคยทำงานกับเด็กและเยาวชนมาก่อน แต่ติดตรงที่ว่าเธอไม่รู้จะเข้าหาอย่างไร หลายครั้งที่นัดหมายไปเจอกลับพบว่าเด็กไม่มาด้วย หรือหนีหายไป แต่หลังผ่านการอบรมหลักสูตรนักกักตอชุมชน แก้วได้รับเทคนิคและวิธีการเข้าหาเยาวชน จนได้รับความร่วมมือจากเยาวชนกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

“ที่ผ่านมาเวลาเราเข้าไปหาเด็ก เขาจะหนีไปเลย เพราะเขากลัว ไม่รู้เราเป็นใครและไม่วางใจที่จะคุยด้วย ซึ่งตอนอบรม วิทยากรก็แนะนำวิธีพูดให้เราชวนเด็กพูดคุยในประเด็นทั่วไวก่อนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ เช่น ทำอะไรอยู่

อยู่บ้านเป็นอย่างไรบ้าง ให้น้องรู้สึกสบายใจที่จะคุยกับเราก่อน แสดงความจริงใจให้เขาเห็นว่าเราห่วงเขาจริง ๆ แล้วค่อยเข้าประเด็นเรื่องที่เราต้องการช่วยเหลือเขา เรื่องที่เราต้องการขอข้อมูลจากเขา”

แก้ว บอกต่อว่า เธอได้นำเทคนิคการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกและสร้างความเชื่อมั่นนี้ไปใช้กับการทำงานกับเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ ในฐานะผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน ซึ่งทำให้การทำงานประจำของเธอทำงานง่ายขึ้น

นอกจากเกิดความเชื่ออย่างแรงกล้าต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน และเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานแล้ว แก้วยังค้นพบสาเหตุที่อาจทำให้เด็กอีกหลายคนในชุมชนอื่น ๆ เลือกหันหลังให้ระบบการศึกษาด้วยก็เป็นได้

“สาเหตุที่น้องในชุมชนหลายคนเลือกออกจากระบบการศึกษาอย่างแรกคือฐานะทางบ้านที่ไม่พร้อม บางคนต้องออกมาช่วยครอบครัวหรือบางคนก็ไม่พร้อมด้านร่างกาย น้องเป็นผู้พิการ ขาดแคลนเรื่องเงินที่จะดูแลตัวเอง สาเหตุต่อมาอาจเป็นเพราะครอบครัวที่ยอมให้ลูกออกมาอยู่บ้านกับพ่อแม่เฉย ๆ ไม่ต้องไปเรียน ไม่ต้องทำงาน ส่วนอีกสาเหตุหนึ่งคือ น้องรู้สึกว้าสิ่งที่อยู่ในโรงเรียนไม่ตอบโจทย์ชีวิต ไม่ชอบนั่งอยู่ในห้องสี่เหลี่ยม เรียนไปก็ไม่ได้อะไรเขาเลยเลือกออกมาทำงาน”

“เราต้องเป็นคนหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนให้เยาวชนนอกระบบการศึกษาได้มีพื้นที่ในการทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ มีงาน มีอาชีพเลี้ยงตัวเอง เพื่อให้เยาวชนกลุ่มนี้เป็นคนที่ผลักดันสังคมต่อไป”

การตัดสินใจอยู่ต่อหรือก้าวออกจากระบบการศึกษาเพื่อมาทำงานของเด็กคนหนึ่ง อาจยังไม่มีคำตอบชัดเจนว่าแบบไหนคือสิ่งที่เหมาะกับเด็กที่สุด แต่ในฐานะของคนทำงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กเยาวชน และเป็นคนของชุมชนนี้โดยตรง แก้วมองว่า **สิ่งสำคัญคือการที่เธอต้องเป็นคนหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนให้เยาวชนที่ตัดสินใจออกนอกระบบการศึกษาได้มีพื้นที่ในการทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ มีงาน มีอาชีพเลี้ยงตัวเอง เพื่อให้เยาวชนกลุ่มนี้เป็นคนที่ผลักดันสังคมต่อไป** ■

เมื่อเราปรับ... โลก (การทำงาน) จึงเปลี่ยน

สุราก็พิพย์ สี่หวงค์

ปึกก็-สุราก็พิพย์ สี่หวงค์ นักวิชาการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลนาทุ่ง อำเภอสี่ขอม จังหวัดสุรินทร์ ทำงานมา 3 ปี โดยรับผิดชอบดูแลโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษาของชุมชน วัดหรือโรงเรียน เธอจึงต้องติดต่อประสานงานกับคนอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานร่วมกับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) ส่งผลให้เธอต้องเป็นคนที่เข้มงวดกับการทำงานเพื่อป้องกันข้อผิดพลาด ทว่าความเอาใจจริงเอาใจซึ่งกันส่งผลให้เธอก้าวข้าม ‘จุดสมดุล’ จนส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของเพื่อนร่วมงาน แต่เมื่อเธอได้เข้าร่วมเรียนรู้กับหลักสูตรนักถักทอชุมชน เธอจึงมองเห็นแนวทางพัฒนาตนเองให้ ‘กลับสู่จุดสมดุล’ ที่จะทำให้ทีมสำราญและงานสำเร็จไปพร้อมกัน

ปึกก็ ยอมรับว่าแรก ๆ สับสนมาก เพราะเนื้อหาการอบรมเกี่ยวข้องกับเด็กนอกระบบที่ไม่ตรงกับภาระหน้าที่หลัก เพราะงานของเธอจะเกี่ยวกับเด็กเล็ก อย่างการดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่า แต่ด้วยนิสัยที่ทำอะไรทำจริง และเป็นคนทุ่มเท เธอจึงเดินหน้าเข้าร่วมอบรมต่อจนครบหลักสูตรฯ สิ่งที่น่าประทับใจคือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคการทำงานกับนักถักทอชุมชนรุ่นพี่ที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งเธอได้นำไปปรับใช้ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเด็กนอกระบบ

“ตอนไปเก็บข้อมูลเด็ก เราคาดการณ์ไว้ก่อนว่า ถ้าเข้าไปคุยตรง ๆ เวลาผ่านกันในหมู่บ้าน เขาหนีเราแน่นอน เพราะเด็กกลุ่มนี้เขาต่อต้านผู้ใหญ่ที่ไม่คุ้นเคยอยู่แล้ว ซึ่งตอนอบรมเขาให้เทคนิคว่าลองไปตามเด็กในที่ที่เขาอยู่ประจำ เราเลยไปที่ร้านซ่อมรถบ้าง หรือสถานที่ที่เด็กชอบไปรวมตัวกัน”

ปึกก็ บอกว่า ข้อได้เปรียบคือการทำงานประจำของเธอต้องออกพื้นที่บ่อยอยู่แล้ว บวกกับการเป็นคนในพื้นที่ และหมู่บ้านของเธอเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ยิ่งทำให้สามารถเข้าถึงสถานที่ประจำที่เด็ก ๆ อยู่ได้ง่ายขึ้น

นอกจากนั้นเธอยังปรับเปลี่ยนวิธีเก็บข้อมูลให้เหมาะสมกับบริบทชุมชน จากที่ต้องเก็บข้อมูลลงในแอปพลิเคชันก็เปลี่ยนเป็นการพิมพ์แบบฟอร์มลงกระดาษเพื่อกรอกข้อมูลระหว่างการพูดคุยกับเด็ก ทำให้เด็กรู้สึกสบายใจมากกว่าการเข้าไปด้วยท่าทีที่จริงจัง ซึ่งอาจทำให้เด็กต่อต้านได้

“ความหมายของการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรนักถักทอชุมชน ไม่ใช่แค่การรู้จักและเข้าใจปัญหาเด็กนอกระบบมากขึ้น แต่ยังมีความหมายต่อชีวิตการทำงานในอนาคต”

ปึกก็ บอกว่า บทเรียนแรกที่ได้จากหลักสูตรนักถักทอชุมชน คือจิตวิทยาในการเข้าหาเด็ก ทำอย่างไรให้เด็กเปิดใจให้ข้อมูล บทเรียนต่อมาคือการได้เข้าใจปัญหาของเด็กนอกระบบจริง ๆ

“เด็กหลายคนเขายังอยากเรียนหนังสือ แต่ที่ต้องออกเพราะจำเป็นจริง ๆ เขาไม่มีเงิน ความอยู่รอดของปากท้องเลยต้องมาก่อน แล้วพอทำงานไปสักพักบางคนมีครอบครัว เขาก็มีภาระต้องดูแลแล้ว จนไม่สามารถกลับมาเรียนได้อีก”

อีกบทเรียนหนึ่งที่ปึกก็ได้รับและเป็นบทเรียนที่สร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างยิ่งใหญ่คือ การปรับเปลี่ยนวิธีทำงานจากการเน้นแค่ให้ได้งาน มาเป็นการทำงานที่ได้ทั้งงานและได้ใจผู้ร่วมงานด้วย

“ปกติจะทำงานร่วมกับครู ศพด. เขาเป็นคนทำงานเบื้องหน้าเราเป็นคนบริหารจัดการอยู่เบื้องหลัง ด้วยนิสัยเดิมเราเป็นคนตรง ๆ ไม่ประติดประดยคำพูด เพื่อเข้าหาใครจนมีระยะห่างระหว่างกัน แต่การเข้าอบรมหลักสูตรฯ ทำให้เราต้องปรับตัวทำงานกับเพื่อนนักถักทอชุมชนจาก อบต.อื่น เราถามตัวเองว่า ถ้านำกลับมาปรับใช้ในที่ทำงานจะเป็นอย่างไร เลยลองปรับวิธีสั่งงานตามงานให้นุ่มนวลขึ้น ใช้เหตุผลอธิบายมากขึ้น พบว่าเข้าถึงผู้ร่วมงานมากขึ้น”

นานวันไปการทำงานก็ค่อย ๆ ดีขึ้น ผู้ร่วมงานกล้าเข้าหา เข้ามาถาม บางครั้งก็นั่งทำงานด้วยกัน ผลของงานจึงเปลี่ยนไป เป็นการทำงานด้วยความเข้าใจ ช่วยกันตรวจเช็คความผิดพลาดเป็นระยะ ไม่ใช่เพียงแค่ทำมาส่งให้จบ ๆ อีกต่อไป

“เพราะเราเปลี่ยนแปลง เขาจึงเปลี่ยนตาม เขาเปิดใจยอมรับเรามากขึ้น งานที่เราต้องคอยดูจึงสบายมากขึ้นแทนที่จะต้องตรวจทุกตัวเหมือนเดิม พอมานั่งทำด้วยกัน ไม่เข้าใจก็ถาม เราก็สามารถช่วยจัดการให้เรียบร้อยได้ในระหว่างทำเลย”

ความหมายของการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรนักถักทอชุมชนของปึกก็ จึงไม่ใช่แค่การรู้จักและเข้าใจปัญหาเด็กนอกระบบมากขึ้น แต่ยังมีความหมายต่อไปอีกนานตลอดชีวิตการทำงานของเธอด้วย ■

ถักทอพลังคนรุ่นใหม่ตำบลนาร่อง ‘เป็นคนที่นี้ อยู่ที่นี่ บอกทำเพื่อที่นี่’

ละเอียด จันทรดำ

เปี้ยก-ละเอียด จันทรดำ ผู้ช่วยเจ้าพนักงานธุรการ องค์การบริหารส่วนตำบลนาร่อง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ ทำหน้าที่ดูแลด้านสวัสดิการสังคม และช่วยงานนักพัฒนาสังคม เธอเป็นคนนาร่องโดยกำเนิด และทำงานที่ อบต.นาร่องมาตั้งแต่ปี 2549 นับจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 14 ปีแล้ว

การเข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชนของเปี้ยก เริ่มต้นจากผู้บังคับบัญชาที่เห็นว่าเธอเป็นคนที่มีความสามารถ และสื่อสารกับคนในชุมชนได้ รวมทั้งเป็นคนท้องถิ่น บวกกับนิสัยส่วนตัวที่มีความใฝ่รู้ และชื่นชอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ ทำให้เธอถูกจัดกับการอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน และไม่เคยพลาดการอบรมเลยแม้แต่ครั้งเดียว

“วิธีการสร้างการเรียนรู้ของหลักสูตรนักถักทอชุมชนจะเน้นให้เราได้ทำกิจกรรมมากกว่านั่งฟังแต่เรื่องวิชาการ วิทยากรแต่ละท่านจะฝึกเรื่องกระบวนการคิด ทำให้เรามีวิธีคิด มีวิธีการมองมุมใหม่กับเด็กนอกระบบ เมื่อก่อนเราเคยคิดว่าทำไมเด็กเหล่านี้ไม่เรียน ขอบไปจับกลุ่มกัน แต่กระบวนการนี้ทำให้เข้าใจเด็กกลุ่มนี้มากขึ้นว่า หลายคนมีความจำเป็นที่ต้องช่วยครอบครัวหารายได้ ไปส่งน้องที่เล็กกว่าเรียน เด็กหลายคนเขามองว่าการเรียนแค่ให้ได้วุฒิไปทำงาน แต่ถ้าเขาทำงานหาเงินได้ การเรียนก็ไม่จำเป็น”

นอกจากมุมมองต่อเด็กนอกระบบที่เปลี่ยนไปแล้ว เปี้ยกยังได้ขยายขอบเขตความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อชุมชนของตนเองด้วย

“ตอนได้รับรายชื่อเด็กนอกระบบที่ต้องไปเก็บข้อมูล ก็ให้แฟนที่เป็นบุรุษไปรษณีย์ช่วยหาว่าเด็กแต่ละคนอยู่บ้านหลังไหน ประสานงานกับผู้ใหญ่บ้านเพื่อติดตามเด็ก ซึ่งแรก ๆ ทั้งเด็กและผู้ปกครองก็หลีกเลี่ยงที่จะเจอกับเรา อาจเพราะยังไม่เข้าใจว่าเราเอาข้อมูลไปทำอะไร แต่เรากับน้องในทีมก็ไม่ยอมแพ้ ลงพื้นที่ไปเจอ ไปสร้างความสัมพันธ์ และค่อย ๆ

อธิบายจนกว่าเขาจะเข้าใจว่า เราขอข้อมูลเพื่อหาแนวทางช่วยเหลือเด็กบางคนไม่มีรายชื่อ แต่เขาจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ เราก็เก็บข้อมูลไว้ก่อน จนหลัง ๆ เขาเริ่มเห็นว่าเราทำจริง อยากช่วยจริง ผู้ปกครองบางคนจึงเริ่มมาถามข้อมูลจากเราเอง”

จากความเปลี่ยนแปลงทั้งมุมมองต่อเด็กนอกระบบ และเกิดวิธีทำงานที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนของตนเองแล้ว เปี้ยก บอกว่า สิ่งที่ได้เรียนรู้จากหลักสูตรนักถักทอชุมชนยังทำให้เธอเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานในหน้าที่งานประจำของตนเองด้วย

“อยากส่งเสริมให้เกิดช่องทางหรือวิธีการใหม่ ๆ ที่จะดึงเด็กกลุ่มนี้มาร่วมทำกิจกรรมดี ๆ เพื่อชุมชน เพราะประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นส่งผลต่อหลายทาง ทั้งทำให้เด็กห่างจากพฤติกรรมเสี่ยง ได้รับการยอมรับจากชุมชน และชุมชนเองมีคนรุ่นใหม่มาดูแลชุมชนต่อไป”

“กระบวนการอบรมทำให้เราเข้าใจถึงความรู้สึกของแต่ละคน แต่ละช่วงวัยว่า วิธีการเรียนรู้และความสามารถของแต่ละคนแตกต่างกัน ชาวบ้านบางคนไม่กล้าเข้าหาเจ้าหน้าที่ อบต. เพราะไม่เข้าใจภาษาราชการ กลัวว่าคิดหรือพูดอะไรออกไปกับเจ้าหน้าที่จะดูด้อยค่า เราที่เป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงานธุรการที่ดูแลด้านสวัสดิการสังคมโดยตรง และเป็นคนที่ท้องถิ่น คุยภาษาถิ่นได้ จึงเพิ่มหน้าที่งานของตัวเองให้ชาวบ้านมายื่นเรื่องที่ต้องการติดต่อที่บ้านได้ หรือโทรมาถามได้แล้ว เราจะช่วยประสานงานต่อให้เขา”

การที่เปี้ยกยื่นมือเข้าช่วยเหลือได้กลายเป็นการสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีที่ทำให้ชาวบ้านในชุมชนกับ อบต.นาร่อง ใกล้ชิดกันมากกว่าเดิม เปี้ยก บอกต่อว่า ตอนนี้มุมมองของเธอที่มีต่อเด็กนอกระบบเปลี่ยนไปแล้ว แต่งานส่งเสริมเด็กเหล่านี้ยังคงต้องทำต่อไป อย่างน้อยในฐานะที่เป็นผู้ใหญ่คนหนึ่งของชุมชน เธออยากส่งเสริมให้เกิดช่องทางหรือวิธีการใหม่ ๆ ที่จะดึงเด็กกลุ่มนี้มาร่วมทำกิจกรรมดี ๆ เพื่อชุมชน เพราะประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นมีหลายทาง ทั้งทำให้เด็กห่างจากการรวมกลุ่มทำพฤติกรรมเสี่ยง ได้รับการยอมรับจากชุมชน และมีคนรุ่นใหม่มาดูแลชุมชนต่อไป ■

ความต้องการของเด็กเยาวชน ขอแค่ฟังอย่างความเข้าใจ และไว้วางใจ

วิภาวรรณ ไชยศรีษะ

วิภาวรรณ ไชยศรีษะ หรือ ปุ้ย สาวศรีสะเกษวัย 28 ปี แต่มาบรรจุเป็นนักวิชาการศึกษา ที่องค์การบริหารส่วนตำบลกระเทียม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยทำหน้าที่นี้มาแล้ว 2 ปี

ปุ้ยมีบทบาทดูแลเกี่ยวกับเรื่องการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม กีฬา และสันติภาพ โดยเฉพาะการทำงานร่วมกับครูและเจ้าหน้าที่ในด้านเด็กและเยาวชน ซึ่งใน อบต.กระเทียม มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 6 แห่ง และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 7 แห่ง ปุ้ยจึงได้รับการมอบหมายให้เข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชน และเป็นประสบการณ์ครั้งแรกที่เธอมีโอกาสเข้ารับการอบรม โดยร่วมทำกิจกรรมกับโครงการตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2562 - เดือนกุมภาพันธ์ 2563 ก่อนที่จะเกิด Covid-19 ซึ่งเธอรู้สึกว่าการเข้าร่วมโครงการครั้งนี้เป็นโอกาสได้พัฒนาศักยภาพและรูปแบบการทำงานของตัวเอง

เนื่องจากมีหน้าที่ที่ต้องติดต่อประสานงานกับบุคคลและองค์กรมากมาย กระบวนการอบรมทำให้เธอได้มีเครื่องมือในการประสานงานกับเครือข่ายต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ ยังทำให้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม และมีการวางแผนการทำงานได้ดีขึ้น แต่สิ่งที่ได้ประโยชน์มากที่สุด คือ **“การรับฟังผู้อื่นให้มากขึ้น”**

“ปกติเราจะทำงานร่วมกับเด็กและเยาวชน ซึ่งส่วนมากเป็นกลุ่มเด็กในระบบ แต่เนื่องจากภาระงานที่มีมาก ทำให้ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการลงพื้นที่เพื่อรับฟังเสียงจากเด็กมากนัก โดยสมัยก่อนจะเน้นติดต่อผ่านผู้นำชุมชนหรือคุณครู แต่หลักสูตรนักกักตอชุมชนทำให้ตัวเองเปลี่ยนแนวคิดและวิธีทำงาน ใช้เวลาไปพบปะพูดคุยกับเด็กในพื้นที่ให้มากขึ้น การเป็นผู้ฟังที่ดีจึงมีประโยชน์กับตัวเองมาก ทำให้เกิดความเข้าใจเด็กมากขึ้น เด็กเยาวชนก็กล้าที่จะพูดคุยกับเรา ซึ่งส่งผลดีกับงานของเราเอง ทำให้รู้ปัญหาและสิ่งที่เขาต้องการว่าคืออะไร เพื่อที่จะนำมาวางแผนโครงการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับเด็กกลุ่มนั้น ๆ”

ไม่เพียงแต่เด็กในระบบเท่านั้น ที่ผ่านมามีเธอยังมีการทำงานร่วมกับเด็กนอกระบบด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกับสภาเด็กและเยาวชน

ในตำบลกระเทียม เป็นการพัฒนาศักยภาพของเด็กตามความสนใจของเด็กและเยาวชน โดยปุ้ยมีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและประสานงานเพื่อเสนอโครงการไปยังกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อให้เกิดกิจกรรมตามความสนใจของเด็กและเยาวชน

“สิ่งที่เราหนุนเสริมเขาได้ คือ ต้องหาความถนัดหรือความสนใจของเด็กคนนั้น สิ่งที่สัมผัสได้อย่างชัดเจนเมื่อลงพื้นที่คือ เด็กเหล่านี้ต้องการความเข้าใจและความไว้วางใจ ซึ่งสิ่งที่ช่วยได้ดีที่สุดคือการฟังเขาอย่างตั้งใจ เพื่อเราจะได้นำไปประสานต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามความถนัดหรือตอบโจทย์เด็กคนนั้นจริง ๆ”

“เด็กเหล่านี้ต้องการความเข้าใจและความไว้วางใจ ซึ่งสิ่งที่ช่วยได้ดีที่สุดคือการฟังเขาอย่างตั้งใจ เพื่อเราจะได้นำไปประสานต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามความถนัดหรือตอบโจทย์เด็กคนนั้นจริง ๆ”

ส่วนปัญหาหลัก ๆ ที่พบเจอระหว่างการทำงานโดยเฉพาะกลุ่มเด็กนอกระบบก็คือ **“การให้ความร่วมมือของเด็ก”** ในการเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้จะมีปัจจัยเรื่องภาระทางครอบครัวและเพื่อนเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก สิ่งที่เราแก้ปัญหาได้คือ การบอกกล่าวล่วงหน้ากับกลุ่มเด็ก เพื่อให้เกิดการวางแผน อย่างน้อยก็ประมาณ 1 อาทิตย์ แต่วิธีนี้ก็ยังไม่ได้ประสบความสำเร็จที่ดึ้นก รวมถึงเรื่อง **“งบประมาณ”** จาก อบจ. ซึ่งไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของเด็กทุกคน ได้ ดังนั้นการหาวิธีดึงดูดความสนใจเด็กให้เข้าร่วมโครงการหรือทำกิจกรรม จึงเป็นอีกหนึ่งเรื่องสำคัญที่ยังต้องมีการพัฒนาต่อไป”

ปุ้ย บอกว่า การทำงานกับเด็กและเยาวชนถือเป็นเรื่องดี หลายครั้งที่เธอเองได้เรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก เป็นเหมือนการเปิดโลกทัศน์ให้กับตัวเอง แต่ส่วนตัวอยากให้ภาครัฐที่เข้ามามีส่วนร่วมกันมีแผนระยะยาวให้คนทำงานในพื้นที่ รวมถึงการอบรมหรือฝึกให้คนทำงานมีทักษะเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะ **“ทักษะการตั้งคำถามให้เหมาะกับช่วงวัยของเด็ก”** เพราะเธอคิดว่า **“การเปิดใจ”** ของเด็กคือปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ผู้ใหญ่อย่างเธอทำงานกับเด็ก ๆ เหล่านี้ได้ง่ายขึ้น ■

‘การลงมือทำด้วยตนเอง’ จึงเห็น วิธีการแก้ปัญหาที่ชัดเจนมากขึ้น

อุทัย ไชยขันธ

อุทัย ไชยขันธ นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ องค์การบริหารส่วนตำบลกระเทียม อำเภอสงขลา จังหวัดสุรินทร์ อายุ 44 ปี ทำงานที่ อบต.กระเทียมมานาน 10 ปี มีหน้าที่รับผิดชอบหลัก คือ งานพัฒนาชุมชน ส่งเสริมอาชีพ และดูแลสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับประชาชน และผู้สูงอายุในพื้นที่ แต่ด้วยกำลังคนของ อบต.กระเทียม ที่มีไม่มากนัก อุทัยจึงต้องรับผิดชอบงานอีกหลายส่วน โดยก่อนหน้าที่ อบต.กระเทียม จะมีนักวิชาการศึกษามาบรรจุ อุทัยคือผู้รับผิดชอบงานด้านเด็กและเยาวชนอยู่เป็นเวลา 3-4 ปี ทำให้เขามีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมในหลักสูตร นักอัครทฤษฎี ซึ่งทำให้เขาได้ความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้กับการทำงานของตนเอง

“ผมมีโอกาสเข้าร่วมอบรมหลักสูตรต่าง ๆ พอสมควร แต่หลักสูตร นักอัครทฤษฎีแตกต่างจากหลักสูตรอื่น ๆ เพราะได้ลงมือทำกิจกรรมด้วยตัวเอง ทำให้เห็นวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างประจักษ์ชัดมากขึ้น การได้รับการอบรมฝึกฝนทักษะในการเข้าหาและพูดคุยกับคนอื่น ทำให้การลงพื้นที่ของผมดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะเทคนิคการรับฟังอย่างเข้าใจ พูดคุยกับพวกเขาเหมือนญาติมิตร ทำให้ผมทำงานกับชาวบ้านได้ราบรื่นยิ่งขึ้น ความรู้เหล่านี้คือสิ่งที่ผมได้รับมาจากการเข้าร่วมหลักสูตรฯ ที่ผมนำมาใช้ในการทำงานจนถึงทุกวันนี้”

แม้ปัจจุบัน อุทัยจะไม่ได้ทำงานร่วมกับเด็กและเยาวชนมากนัก แต่การที่เขายังลงพื้นที่พูดคุยกับประชาชนอยู่เป็นประจำทำให้เห็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งในพื้นที่ นั่นคือ ‘ยาเสพติด’

อุทัย บอกว่า ยาเสพติดถือเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลต่อเด็กทั้งในระบบและนอกระบบ จนกลายเป็น ‘Trend’ หรือเป็น ‘วัฒนธรรม’ ในเด็กเยาวชนที่จะมีกลุ่มแก๊งนำชักชวนกันไปเสพยาเสพติด ซึ่งเป็นอีกปัจจัยสำคัญทำให้เด็กเหล่านี้มีความเสี่ยงในการหลุดออกจากระบบการศึกษา และเป็นจุดเริ่มของปัญหาอื่น ๆ ตามมา แม้ อบต.จะมีความพยายามในการทำงานร่วมกับผู้ปกครอง แต่ก็ยังแก้ปัญหาได้ไม่มากนัก

ทั้งนี้ อุทัย ยอมรับว่า แม้จะเห็นเจตนาดีของหน่วยงาน องค์กร และวิทยากรที่มาให้ความรู้ในโครงการหลักสูตรนักอัครทฤษฎี แต่ปัญหาหนึ่งที่เขามองว่าเป็นปัญหาหลักก็คือ ‘จำนวนเจ้าหน้าที่ของแต่ละ อบต.’ ที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเจ้าหน้าที่หนึ่งคนของแต่ละอบต. มีงานประจำที่มากอยู่แล้ว การได้รับมอบหมายไปอบรมหรือร่วมหลักสูตรก็มักจะติดภารกิจหลัก ทำให้การทำกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง

ส่งผลให้การดึงเด็กเข้าระบบไม่ต่อเนื่องด้วยเช่นกัน รวมถึงหลักสูตรควรเน้นกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติจริง เพื่อให้ นักอัครทฤษฎีทุกคนได้เห็นกระบวนการทำงาน และปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ■

“หลักสูตรนักอัครทฤษฎีแตกต่างจากหลักสูตรอื่น ๆ คือ ได้ลงมือทำกิจกรรมด้วยตัวเอง ทำให้เห็นวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างประจักษ์ชัดมากขึ้น”

สร้างปฏิสัมพันธ์ สร้างความไว้วางใจ เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน

ชนม์ชนก เบญจวรรณ

ชนม์ชนก เบญจวรรณ ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) บ้านกระเทียม องค์การบริหารส่วนตำบลกระเทียม อำเภอสงขะ จังหวัดสุรินทร์ อายุ 41 ปี เริ่มทำงานมาตั้งแต่ปี 2549 และได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการในปี 2556 มีหน้าที่หลักคือ การดูแล อบรม เลี้ยงดูเด็กก่อนปฐมวัยในชุมชน นอกจากนี้เธอยังเป็น 'จิตอาสา' ของชุมชน ทำทุกอย่างที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อชุมชนที่อาศัยอยู่ ทั้ง อปพร. หรืออาสาгүйชีพ กู้ภัย

“ตอนแรกไม่ได้อยากช่วยเหลือสังคมมากนัก เพราะปกติทำงานก็เหนื่อยมากแล้ว เราเองก็เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวด้วย แต่เมื่อในหลวง รัชกาลที่ 9 สวรรคต ทำให้คิดได้ว่า พระองค์ท่านก็มีเวลาเท่ากัน แต่ทำไมพระองค์ท่านถึงได้ทรงงานหนักมากมาย นั่นก็เพราะท่านทรงรักประชาชนของท่าน เราเลยเกิดความคิดอยากทำอะไรเพื่อชุมชนของตนเองบ้าง แม้ว่าสิ่งที่ทำจะไม่ได้มากมายก็ตาม”

ด้วยความที่เป็นคนมีจิตอาสา เมื่อทราบข่าวจากหน่วยงานว่ามีโครงการพัฒนาเด็กเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) หลักสูตรนักกักตอชุมชน ชนม์ชนกจึงขอเข้าร่วมกิจกรรมด้วยตัวเอง และหลักสูตรนี้เองที่ทำให้เธอได้พัฒนาศักยภาพด้านการฟัง พูด และพัฒนาบทบาทหน้าที่ของการเป็นที่เลี้ยงที่ส่งเสริมและแก้ปัญหาให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ให้มีอนาคตที่ดี ช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้

“ความรู้ที่นำปรับใช้แล้วเห็นผลที่สุด คงเป็นเรื่องกระบวนการในการเข้าหาเด็กและการสร้างความไว้วางใจใจ ถึงแม้ก่อนหน้านี้เราจะมีการชวนเข้าหาเด็กอยู่แล้ว แต่ไม่มีขั้นตอน ไม่มีแบบแผนจนบางครั้งหลงทางไปกับสิ่งที่ไม่จำเป็น แต่ทุกวันนี้จะมีกระบวนการเข้าหาเด็กและเยาวชนอย่างเป็นลำดับขั้นตอน และปรับให้เหมาะกับแต่ละคน ด้วยการหมั่นสังเกตพฤติกรรมของเด็ก นอกจากนี้ยังลงนํากรบวนการที่ได้รับการอบรมมาใช้กับเด็กโตในชุมชน โดยให้เขาได้สะท้อนความคิดร่วมกับเด็ก ๆ ว่า อะไรคือสิ่งที่เขาอยากพัฒนา อะไรคือสิ่งที่เขาคิดว่าทำได้ดี ซึ่งก็ทำให้เราได้รู้จักเด็กคนนั้นมากขึ้น”

“เราต้องสร้างปฏิสัมพันธ์และทำความเข้าใจกับเด็กเหล่านี้ให้มากขึ้น การถอดหัวโขนของข้าราชการแล้วลงไปทำกิจกรรมร่วมกับพวกเขาให้มากจะเป็นสิ่งที่ได้ประโยชน์ที่สุด นอกเหนือจากการสังเกตพฤติกรรมเขาแล้วยังทำให้เด็กไว้วางใจเราเพิ่มขึ้นอีกด้วย”

นอกจากนี้ชนม์ชนกยังมีส่วนพัฒนาเด็กเยาวชนนอกระบบควบคู่กันไป โดยการลงเยี่ยมบ้านเด็กอย่างต่อเนื่องจนสามารถดึงเด็กเหล่านี้กลับเข้าสู่ระบบได้เป็นจำนวนมาก โดยเธอสามารถพาเด็ก 8 คนกลับเข้าศึกษาต่อในระบบการศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) ได้ แต่ที่ยังเป็นปัญหาใหญ่ก็คือ ‘ยาเสพติด’ ที่ในชุมชนยังมีแกนนำที่มีอิทธิพลอยู่ เด็กหลายคนที่เขาเคยเข้าไปพูดคุยต้องการจะหลุดพ้นจากปัญหานี้ แต่ยังมีความหวาดกลัวจะได้รับอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับตัวเขาหรือคนในครอบครัวได้

“สิ่งสำคัญที่สุดในการทำงานกับเด็กและเยาวชนในมุมมองของเรา คือ ต้องลงไปสร้างปฏิสัมพันธ์และทำความเข้าใจกับเด็กเหล่านี้ให้มากขึ้น การถอดหัวโขนของข้าราชการแล้วลงไปทำกิจกรรมร่วมกับพวกเขาให้มากจะเป็นสิ่งที่ได้ประโยชน์ที่สุด นอกเหนือจากการสังเกตพฤติกรรมเขาแล้วยังทำให้เด็กไว้วางใจเราเพิ่มขึ้นอีกด้วย”

ท้ายสุด ชนม์ชนก ได้กล่าวถึงข้อดีของหลักสูตรนักกักตอชุมชนว่า นอกจากจะทำให้การทำงานมีเป้าหมายที่ชัดเจน และสร้างเครือข่ายคนทำงานที่ดีแล้วยังทำให้คนทำงานเข้าถึงแหล่งทุนที่จะมาสนับสนุนกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กได้รวดเร็วขึ้น แต่ก็อยากสะท้อนถึงกิจกรรมด้านเด็กและเยาวชนว่า หากเป็นไปได้อยากให้หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ

ลงมาจัดกิจกรรมในพื้นที่เลย เนื่องจากการจัดกิจกรรมที่ส่วนกลางทางอบต. แต่ละแห่งพาเด็กไปร่วมกิจกรรมได้จำกัด แต่หากลงมาในพื้นที่จะเป็นการกระตุ้นเด็กในชุมชน สามารถดึงดูดเด็กทั้งในและนอกระบบได้จำนวนมาก ซึ่งตัวเองคิดว่าน่าจะสร้างประโยชน์ได้มากกว่า ■

เมื่อต้องทำงานกับเด็กกลุ่มเสี่ยง... จาก ‘กลัว’ กลายเป็น ‘กล้า’

วนิดา ครอบครัว

วนิดา ครอบครัว ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) วัดอินทราสุการาม องค์การบริหารส่วนตำบลกระเทียม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ อายุ 42 ปี ทำงานเป็นครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมานาน 8 ปี หน้าที่ความรับผิดชอบคือ การดูแลเด็กก่อนปฐมวัยช่วงอายุ 2 - 5 ปี ในชุมชนเด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่พ่อแม่ต้องย้ายไปทำงานต่างถิ่นหรือมีปัญหาหย่าร้าง จึงต้องอาศัยอยู่กับปู่ย่าตายายซึ่งไม่สามารถดูแลเด็กเหล่านี้ได้เต็มที่ กำลังนอกจากนี้ยังทำงานร่วมกับครู กศน. ช่วยฝึกอบรมด้านอาชีพให้กับเด็กทั้งในและนอกระบบ

วนิดา กล่าวถึงงานที่ทำมานานกว่า 16 ปี ว่า “ตอนที่ทำงานดูแลเด็กเล็กในปีแรก ความรู้สึกคือเราจะทำงานนี้ได้ไหม? แต่พอมีโอกาสได้ทำจริง จากความกลัวกลายเป็นความรักและผูกพันกับงานนี้ไปแล้ว เหมือนเราได้เป็นส่วนหนึ่งที่ได้ดูแลและเห็นพวกเขาเติบโตขึ้น สามารถเลี้ยงดูตัวเองได้”

ด้วยบทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ทำให้หน่วยงานต้นสังกัดได้ส่งวนิดาเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชน ทำให้วนิดาได้สัมผัสกับกลุ่มเด็กและเยาวชนมากขึ้น ได้เห็นว่าในชุมชนของตนเองมีเด็กและเยาวชนที่หลุดออกนอกระบบการศึกษาจำนวนมาก ทำให้เธอเกิดความรู้สึกรอยากพัฒนาชุมชน อยากให้เด็กส่วนนี้ได้กลับมาเรียนมีอาชีพ และมีความกล้าที่จะพัฒนาศักยภาพตัวเอง

วันนี้ วนิดา ได้นำความรู้ที่ได้จากการอบรมหลักสูตรนักกักตอชุมชนมาปรับใช้กับงานของตัวเอง ทั้งกระบวนการเข้าหาเด็กอย่างมีขั้นตอน การเปิดใจพูดคุยและรับฟังปัญหาและความต้องการของเด็ก ทักษะและความรู้ที่ได้จากการอบรมช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่สิ่งที่สำคัญเหนืออื่นใด คือ ‘มิตรภาพ’ ของคนทำงานใน อบต.กระเทียม ที่ทำให้การทำงานด้านเด็กและเยาวชนในภาพรวมมีความแข็งแกร่งยิ่งขึ้น

“กิจกรรมหรือการอบรมเพื่อสร้างอาชีพให้เด็กในพื้นที่ ไม่ควรจำกัดชื่อหรือจำนวน อยากให้รับทุกคนที่สนใจ เพราะธรรมชาติของเด็กโดยเฉพาะเด็กนอกระบบ คนที่ไม่มีโอกาสเข้าอบรมจะมาถึงเด็กพวกนี้ กลับเข้าสู่วงวนเก่า ๆ อีก”

การลงสำรวจชุมชนเป็นขั้นตอนหนึ่งที่ทำให้เธอเห็นว่าเด็กนอกระบบที่ชาวบ้านส่วนใหญ่มองว่าเป็นกลุ่มเสี่ยง จริง ๆ แล้วเด็กเหล่านี้พร้อมที่จะพาตัวเองกลับเข้ามาสู่ระบบการศึกษา หรือต้องการมีอาชีพ แต่ ‘โอกาส’ คือสิ่งที่เด็กกลุ่มนี้ยังขาดอยู่ และ ‘เพื่อน’ คือปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของพวกเขา

วนิดา สะท้อนให้เห็นความต่างของเด็กนอกระบบในยุคสมัยที่เปลี่ยนไปว่า ในสมัยก่อนเด็กนอกระบบส่วนใหญ่มาจากความไม่พร้อมในเรื่องค่าใช้จ่าย ทำให้พวกเขาขาดโอกาสทางการศึกษา แต่ปัจจุบันเด็กนอกระบบในพื้นที่เกิดจากปัญหายาเสพติด และการติดเกม ทำให้หลุดออกจากระบบการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาใหม่ที่เข้ามาทำลายคนทำงาน

“การทำงานกับเยาวชนก็เป็นเรื่องยาก เนื่องจากวัยนี้เขาจะไม่กล้าเปิดใจพูดกับเรา โดยเฉพาะเด็กนอกระบบซึ่งเขาแทบจะไม่เข้าใกล้เราเลย เราเองต้องเข้าหาเขาบ่อย ๆ พูดคุยกับเขาให้มากขึ้น โดยใช้ประสบการณ์ที่เราพบเจอมาพูดให้เขาเห็นถึงความจำเป็นของการศึกษาหรือการมีอาชีพ

ซึ่งเราทำงานร่วมกับครู กศน. และ ศพด.บ้านกระเทียมก็สามารถนำเด็กนอกระบบจำนวนมากกลับเข้ามาสู่ระบบการศึกษาได้ แต่ปัญหาสำคัญคือเด็กนอกระบบแทบทั้งหมดเกิดมาจากการ ‘ติดเพื่อน’ โดยเฉพาะในช่วงวัยที่เปลี่ยนจากประถมสู่มัธยม ซึ่งในชุมชนมีเด็ก ม.3 ที่จบการศึกษาแล้วแต่ไม่มีงานทำและไม่เรียนต่อ พวกเขาจะมีการรวมกลุ่มกับเพื่อนที่ยังศึกษาอยู่ในระบบ และมีพฤติกรรมมั่วสุมกันในช่วงกลางคืน ซึ่งเสี่ยงต่อการชักนำให้เด็กและเยาวชนหลุดออกนอกระบบมากขึ้น”

ดังนั้นจึงอยากฝากถึงหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ คือ การจัดกิจกรรมหรือการอบรมเพื่อสร้างอาชีพให้เด็กในพื้นที่ไม่ควรจำกัดชื่อหรือจำนวนเด็กอยากให้รับทุกคนที่สนใจเพราะธรรมชาติของเด็ก

โดยเฉพาะเด็กนอกระบบ หากกลุ่มพวกเขาได้รับการฝึกหรืออบรมเพียงบางคน ในอนาคตคนที่ไม่มีโอกาสเข้าอบรมจะมาถึงเด็กพวกนี้กลับเข้าสู่วงวนเก่า ๆ อยู่ดี นอกจากนี้ยังอยากให้โครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะโครงการอบรมฝึกอาชีพอยากให้มีการเร่งรัดเวลาตั้งแต่รับสมัครจนถึงกระบวนการอบรมให้กระชับมากขึ้น ■

การทำงานด้านเด็กเยาวชน ช่วยกระตุ้นความกระตือรือร้น อยากพัฒนาตัวเอง

สุพัตรา วงศ์ศิริ

สุพัตรา วงศ์ศิริ หรือ นก เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ กองวิชาการ และแผนงาน เทศบาลตำบลกาบเชิง อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ อายุ 29 ปี กล่าวถึงการทำงานด้านเด็กและเยาวชนว่า เธอไม่เคยมีประสบการณ์ด้านนี้มาก่อน และเพิ่งเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชนเมื่อเดือนกรกฎาคม 2562 แม้จะเป็นช่วงเวลาสั้นๆ แต่เธอก็รู้สึกภาคภูมิใจที่สามารถให้ความช่วยเหลือเด็กเยาวชนที่ขาดโอกาส หรือมีปัญหาในครอบครัวได้

“ถึงงานนี้จะไม่ใช่หน้างานโดยตรง แต่เมื่อได้เข้ามาสัมผัสแล้วคิดว่าตัวเองโชคดี เพราะเราก็เป็นคนที่มีปัญหาด้านครอบครัว พ่อแม่แยกทางกัน แต่พยายามสู้มาด้วยตัวเองจนประสบความสำเร็จ สอบบรรจุเข้ารับราชการได้”

นก บอกด้วยว่ารู้สึกประทับใจวิทยากรที่สามารถเข้ากับเด็กเยาวชนได้ ทำให้เด็กเยาวชนมีความสุข และสนุกสนานกับกิจกรรม เหนื่อยแต่ไม่น่าเบื่อ และอยากเข้าร่วมกิจกรรมอีก เพราะได้ทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ได้เรียนรู้ และได้ใช้ความคิดแลกเปลี่ยนกันระหว่างการทำกิจกรรม โดยสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าอบรมคือการเรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน ที่ทุกคนต้องมีความเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งแยก เด็กด้อยโอกาสสามารถมีโอกาสเท่าเทียมกับเพื่อน ๆ ที่ได้เรียนหนังสือ นอกจากนี้ยังทำให้เธอเป็นคนกระตือรือร้นในการทำงาน และอยากพัฒนานตนเอง

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชน นกกระบบของ ทต.กาบเชิง คือ เด็กเยาวชนยังไม่มีเชื่อมั่นว่าสิ่งที่เราต้องการสนับสนุนเขาคืออะไร จะเห็นผลสำเร็จจริงไหม และจะช่วยเหลือเขาได้อย่างไร ฉะนั้นนักกักตอชุมชนจะต้องมาวางแผนการทำงานร่วมกัน และจึงเข้าไปพูดคุยกับผู้นำชุมชนและผู้ปกครองเพื่อให้เขาเข้าใจและให้การสนับสนุน

**“สิ่งที่ได้จากการอบรมยัง
ทำให้เธอได้เรียนรู้
สามารถนำมาปรับใช้ได้
อีกทั้งกระตุ้นให้เธอ
เป็นคนกระตือรือร้น
ในการทำงาน และ
อยากพัฒนาดตนเอง”**

ส่วนข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานผู้ให้การสนับสนุน เธออยากให้หน่วยงานสอบถามกับเด็กเยาวชนโดยตรงว่าเขาต้องการอะไร หากเขานัดด้านใดควรส่งเสริมด้านนั้นอย่างเต็มที่ เช่น เยาวชนอยากทำอาชีพใดก็มีการฝึกอาชีพให้ หรือถ้าเยาวชนอยากเรียนหนังสือก็มีทุนให้

สุดท้ายนี้ นกบอกว่าอยากขอบคุณ กสศ. มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ฯ และ อบจ.สุรินทร์ ที่เล็งเห็นความสำคัญของเด็กเยาวชนที่ด้อยโอกาส ทำให้เด็กเยาวชนสามารถเห็นความสำคัญของการศึกษา และค้นพบความถนัดของตนเอง ■

สัมผัสเรียนรู้เชิงลึก ผ่านประสบการณ์จริง เราต้องไม่ตัดสินเด็ก

วิชุดา สมรูป

วิชุดา สมรูป หรือ ตี๋ พนักงานธุรการ กองการศึกษา เทศบาลตำบลบึงเขิน อำเภอบึงเขิน จังหวัดสุรินทร์ อายุ 42 ปี บอกว่า เธอไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานด้านเด็กและเยาวชนมาก่อน โดยปกติเธอจะเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องหนังสือที่เข้าออกของกองการศึกษา และมีหน้าที่รองคือเจ้าหน้าที่พัสดุ และเจ้าหน้าที่การเงินประจำกอง ส่วนหน้าที่งานกองการศึกษา ตี๋ จะเป็นผู้ดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อายุ 2 - 4 ปี ในส่วนของอาหารกลางวัน อาหารเสริมนม และบุคลากรครู แต่ไม่ได้ทำงานสัมผัสกับเด็กโดยตรง

“ตอนที่รู้ว่าต้องมาเป็นนักกิจกรรมชุมชน ยังนึกภาพไม่ออกว่าต้องทำอะไรอย่างไรบ้าง แต่พอเข้ามาอบรม ได้เห็นว่านักกิจกรรมชุมชนสามารถช่วยเหลือน้อง ๆ ที่ด้อยโอกาส ไม่ได้เรียนต่อ ไม่มีอาชีพ จึงรู้สึกชอบ และคิดว่าเราน่าจะมีส่วนช่วยเหลือผลักดันให้เขาประสบความสำเร็จได้”

โดยกิจกรรมที่ประทับใจคือ กิจกรรมข้ามเส้นที่เปิดโอกาสให้น้อง ๆ ก้าวผ่านความรู้สึกของตัวเองว่าเขาจะสามารถเอาชนะความกลัวในจิตใจตัวเอง และสามารถยอมรับในตัวเองได้หรือไม่

ตี๋ บอกว่า สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการอบรมคือ ความรู้สึกและมุมมองต่อเด็กเยาวชนนอกระบบที่เปลี่ยนไป

“ปกติที่เห็นลักษณะภายนอกเหมือนเขาเป็นเด็กแว้น ขี้เหล้าขี้เมา แต่พอได้มาสัมผัสจริง เห็นเลยว่าน้องเป็นคนที่ถูกกลั่นแกล้ง ถูกกลั่นแกล้งจนออกวิทยาการถามเขาสามารถตอบได้ มีไหวพริบ มีความฉลาด ทำให้รู้ว่าเราไม่ควรประเมินคนจากภายนอก แต่เราต้องลงไปสัมผัส ไปพูดคุยให้รับรู้เรื่องราวของเขาให้ชัดเจนก่อนที่จะตัดสินว่าเขาใช้ได้หรือใช้ไม่ได้ บางทีเขาอาจจะไม่ได้เลวร้ายเหมือนที่เราได้ยินได้ฟังมาก็ได้”

นอกจากนี้เธอยังทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมความเข้าใจระหว่างเยาวชนกับพ่อแม่ผู้ปกครอง การเข้าไปพูดคุยกับผู้ปกครองทำให้รู้ว่ามีเด็ก ๆ กำลังคิดอะไร ต้องการอะไร ทำไมถึงมีพฤติกรรมแบบนี้ และเพราะเหตุใดจึงเกิดปัญหานั้น

สำหรับปัญหาและอุปสรรคของการทำงานพัฒนาเด็กเยาวชนนอกระบบ ตี๋สะท้อนว่า อยู่ที่ว่าสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ตัวเยาวชน ทำอย่างไรให้เยาวชนสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม โดยที่ผ่านมานักกิจกรรมชุมชนพยายามแก้ปัญหาโดยการชี้ถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม บอกเขาว่าจะได้อะไรกลับไป ยกตัวอย่างให้เขาฟัง

“อย่างเวิร์คช็อปครั้งนี้ เราได้น้องเยาวชนมา กับเรา 1 คน ก็คิดว่าเมื่อน้องเขามาได้เห็น ได้มาสัมผัสแล้ว เขาบอกว่าเขาชอบ สนุก และยินดีมาทำกิจกรรมแบบนี้อีก เราจึงคิดว่าถ้าได้ตัวเยาวชนไปบอกเพื่อนเยาวชนที่เหลือ เขาอาจจะอยากมาร่วมกิจกรรมกับเราก็คือได้” ■

“เราจะประเมินคนจากภายนอกไม่ได้ แต่เราต้องลงไปสัมผัส พูดคุยให้รับรู้เรื่องราวของเขาให้ชัดเจน ก่อนที่จะตัดสินเขาว่าใช้ได้หรือใช้ไม่ได้ เพราะบางทีเขาอาจจะไม่ได้เลวร้ายเหมือนที่เราได้ยินได้ฟังมา”

การทำงานร่วมกับเด็กเยาวชน นอกระบบ ต้องเชื่อมั่น ลงมือทำจริง เพื่อก้าวต่อไป

อุไรรัตน์ จิตต์หาญ

หนอง-อุไรรัตน์ จิตต์หาญ ผู้อำนวยการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลสะเดา อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ อายุ 51 ปี บอกเล่าเหตุการณ์เข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชนว่าเป็นเพราะความสนใจส่วนตัว เพราะงานประจำของเธอที่ทำมากว่า 4 ปี รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และงานเกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ รวมทั้งงานด้านวัฒนธรรมในพื้นที่ที่มีความหลากหลายสูง

หลังจากเข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน หนอง บอกว่า ได้รับทั้งความประทับใจและบทเรียนดี ๆ ที่กลายมาเป็นแนวทางในการทำงานกับเด็กเยาวชนนอกระบบ เช่น กิจกรรมละลายพฤติกรรมที่มีบุคคลพาให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้ทำงานร่วมกันเป็นทีมอย่างเนบเนียน ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับการจัดกิจกรรมให้เด็กในชุมชนได้ เพื่อช่วยแก้ปัญหาการทะเลาะวิวาทของเด็กต่างหมู่บ้าน รวมทั้งช่วยดึงศักยภาพของเด็กแต่ละคนจากการทำกิจกรรมหรือกิจกรรมแชร์ประสบการณ์เรื่องราวส่วนตัวที่อาจไม่ใช่ประเด็นที่จะพูดคุยกันได้ง่ายนัก แต่พอได้เล่าออกมาแล้ว กลับทำให้แต่ละคนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของคนอื่น

“มีกิจกรรมหนึ่งให้แต่ละคนเล่าชีวิตตัวเอง ผลัดกันเล่าผลัดกันถาม แล้วแจกกระดาษให้คนละแผ่นเขียนประวัติตัวเองลงในกระดาษแผ่นนั้นว่าที่ฟังมาประทับใจเพื่อนคนไหน ได้ข้อคิดอะไรบ้าง เรามองว่าอยากนำตรงนี้ไปปรับใช้กับเด็กนอกระบบ เพราะการที่เด็กคนหนึ่งก้าวออกจากระบบ นั่นคือแผลแล้ว แต่แผลจะกว้างขึ้นหรือเล็กลง ขึ้นอยู่ที่สังคมรอบข้าง ถ้าสังคมไม่ได้มองว่าเป็นสิ่งที่เลวร้าย คนอื่นสามารถเรียนรู้จากเรื่องราวในชีวิตเขาได้ เด็กที่ก้าวออกจากระบบก็จะมั่นใจที่จะก้าวต่อไป”

เมื่อได้รับความรู้ หนองและทีมจึงได้โอกาสลงพื้นที่ไปเก็บรวบรวมข้อมูลของเด็กนอกระบบในชุมชนจนได้รับรู้เหตุผลการออกนอกระบบของเด็กหลายคนว่าส่วนใหญ่เกิดจากความไม่พร้อมด้านเศรษฐกิจของครอบครัว เด็กจึงเรียนหนังสือให้พออ่านออกเขียนได้ แล้วออกมาช่วยทำงานหาเงิน

นอกจากได้เรียนรู้องค์ความรู้จากการอบรม ได้เรียนรู้เรื่องราวของเด็กนอกระบบจากการลงพื้นที่แล้ว หนองบอกว่าเธอยังนำความรู้จากการอบรมกลับมาปรับใช้กับงานประจำที่ทำอยู่ด้วย เรื่องแรกคือ ‘การวางแผนเป้าหมาย’ การทำงานที่ชัดเจน แต่วิธีการไปถึงเป้าหมายอาจปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทและความเหมาะสม เรื่องต่อมาคือ ‘การเลือกคนให้เหมาะกับงาน’ เพราะมองว่าจะเพิ่มโอกาสความสำเร็จของงานให้มากยิ่งขึ้น แต่ก็ต้องเผื่อใจหรือมีแผนสำรองไว้สำหรับความผิดพลาดที่อาจไม่ได้นึกถึงด้วย และสุดท้ายคือ ‘ผลลัพธ์เกิดขึ้นจากการลงมือทำ’

“การที่เด็กคนหนึ่งก้าวออกจากระบบ นั่นคือแผลแล้ว แต่แผลจะกว้างขึ้นหรือเล็กลง ขึ้นอยู่ที่สังคมรอบข้าง ถ้าสังคมไม่ได้มองว่าเป็นสิ่งที่เลวร้าย คนอื่นสามารถเรียนรู้จากเรื่องราวในชีวิตเขาได้ เด็กที่ก้าวออกจากระบบก็จะมั่นใจที่จะก้าวต่อไป”

“ปกติเราเป็นคนชอบลุยอยู่แล้ว พอได้เจอนักถักทอชุมชนจากที่อื่น เรารู้สึกว่าคุณเขากระตือรือร้นมาก ทำงานไม่หยุดแม้ว่าจะเจอกับอุปสรรค ทำได้มากได้น้อยก็ต้องทำ ตรงนี้ล่ะที่เรานำมาปรับใช้คือ ถ้าไม่ทำเราจะมองไม่เห็นอะไรเลย ดังนั้นต้องทำ ฉะนั้นถ้าเรามอบหมายงานลูกน้องไปเราจะติดตามความคืบหน้าตลอด ได้มากได้น้อยไม่เป็นไร อย่างน้อยขอให้ได้เริ่มลงมือทำ”

ความเปลี่ยนแปลงอาจไม่เกิดขึ้นในชั่วพริบตา แต่ความเชื่อมั่นและการลงมือทำอย่างไม่หยุดของหนองและทีมนักถักทอชุมชนแห่ง อบต.สะเดา จะนำความเปลี่ยนแปลงมาสู่ชุมชนในที่สุดแน่นอน ■

เชื่่อมร้อยเครือข่ายในชุมชนให้เข้มแข็ง ร่วมแรงร่วมใจพัฒนาเด็กเยาวชน

สุวิธา ใจมัน

สุวิธา ใจมัน นักวิชาการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลสะเดา อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ ได้รับหน้าที่ดูแลเรื่องการศึกษาเป็นหลัก ทั้งการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดกิจกรรมชุมชนด้านกีฬานันทนาการ ศาสนา วัฒนธรรม และกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ หลังจากทราบข่าวการรับสมัครหลักสูตรนักถักทอชุมชน เขารู้สึกสนใจเป็นพิเศษ เพราะคิดว่าเป็นโอกาสที่จะได้พัฒนาตัวเอง พัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชน

“ผมคิดถึงอนาคตของเด็ก ถ้าเด็กอยู่แต่ในชุมชน ไม่ได้ออกไปเรียนรู้ภายนอก เขาคงจะอยู่แต่ในกรอบของตัวเอง ไม่ได้เปิดโลกทัศน์ แต่ถ้าเข้าร่วมกิจกรรมนี้ เขาอาจได้ไปเจอสิ่งแวดลอมใหม่ ๆ สังคมใหม่ แนวคิดใหม่ แล้วอาจพัฒนาความคิดทำให้อยากกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาอีกครั้งหนึ่ง”

การอบรมของหลักสูตรนักถักทอชุมชนทำให้เขาได้เรียนรู้การปรับตัวในการทำงานกับเด็กและเยาวชน เนื่องจากเขาไม่ใช่คนในพื้นที่จึงไม่รู้จักบริบทชุมชน ไม่คุ้นเคยกับเด็ก บางทีไปก็ไม่เจอตัวเด็กหรือเจอตัวแต่เด็กไม่คุยด้วย เขาแก้ปัญหาโดยชักชวนคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นครู ผู้ใหญ่บ้าน หรือสมาชิก อบต. ให้สลับสับเปลี่ยนกันลงชุมชนไปพร้อมกับเขาและทีมนักถักทอชุมชน เพื่อสร้างความคุ้นเคย

“เด็กบางคนไม่รู้จักรเรา เขาก็ไม่กล้าพูดกล้าคุย หรืออาจต่อต้านเรา ต้องลงไปคุยด้วยบ่อย ๆ เขาก็จะเปิดใจ โดยจะเจอเด็กแต่ละคนประมาณ 4 - 5 ครั้ง รอบแรกไปหาที่บ้านตามรายชื่อก่อน รอบที่ 2 ไปทำความเข้าใจ กรอกข้อมูล รอบที่ 3 ไปสอบถามความต้องการ รอบที่ 4 ค่อยชักชวนไปอบรม”

การเอาใจใส่สร้างความสัมพันธ์กับเด็กและเยาวชนนอกระบบทำให้เขาได้เรียนรู้เรื่องที่ 2 คือ **การเข้าใจสถานการณ์ของเด็กนอกระบบในชุมชน** เขาบอกว่า การลงพื้นที่ทำให้พบว่าบริบทของเด็กแตกต่างกัน เด็กบางคนยังอยากเรียนหนังสือ แต่จำเป็นต้องออกมาช่วยครอบครัว

ทำงานเลี้ยงปากท้อง เด็กบางคนพิการ ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งเขาก็ตัดสินใจเก็บข้อมูลของเด็กเหล่านี้เพิ่ม เพื่อในอนาคตมีหน่วยงานที่สนใจเข้ามาช่วยเหลือเพิ่มเติม

บทเรียนเรื่องการลงพื้นที่ที่ได้รับจากหลักสูตรนักถักทอชุมชนทำให้เขาปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน “ปกติการทำงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผมจะให้ครูในศูนย์ฯ ลงพื้นที่เป็นหลัก แต่ก็มีผู้ปกครองสะท้อนว่า

อยากให้เจ้าหน้าที่ลงไปตอบข้อสงสัยบ้าง พอผมลงไปด้วยก็ทำให้ครู ผู้ปกครองเกิดความเชื่อมั่นว่าเราให้ความสำคัญกับการดูแลลูกหลานของเขา ซึ่งเรื่องนี้เป็นหนึ่งในสิ่งที่เราเรียนรู้จากหลักสูตรในการใช้ใจแลกับคนที่ทำงานร่วมกัน หรือคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงานของเรา”

อีกสิ่งหนึ่งที่สุวิธาบอกว่าเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานของตัวเองคือ **การสร้างเครือข่ายในชุมชน เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของชุมชน**

“ก่อนหน้านี้เราไม่เคยมีเครือข่ายในการทำงาน แต่ตอนนี้เราสร้างเครือข่ายที่มีผู้ใหญ่บ้าน

ส.อบต. อาสาสมัครชุมชน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน โรงเรียน ตำรวจ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ให้มาร่วมมือกัน เพราะมองว่าพื้นที่เขตรับผิดชอบมีมากกว่าที่เราจะดูแลได้ทั่วถึงเพียงลำพัง ถ้าเด็กในพื้นที่มีปัญหา เครือข่ายของในพื้นที่น่าจะรู้จักและแจ้งเราได้ ซึ่งเมื่อก่อนไม่ได้คิดมุมนี้ แต่หลักสูตรทำให้รู้ว่าถ้าเรามีข้อมูลไม่เพียงพอ การแก้ปัญหาาก็จะเป็นไปได้ยาก”

การได้ลงมือสัมผัสกับเรื่องราวของเด็กและเยาวชนนอกระบบด้วยตัวเอง ทำให้สุวิษามองเห็นแนวทางใหม่ ๆ ที่จะนำกลับมาต่อยอดการทำงานของตัวเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นแน่นอนว่าคนแรกที่จะได้รับประโยชน์คือตัวเขาที่จะสามารถจัดการงานได้ดีขึ้น แต่ที่สำคัญกว่าคือการที่เขาจะได้มีโอกาสดูแลส่งเสริมเด็กและเยาวชนนอกระบบให้ทั่วถึงมากขึ้นสมความตั้งใจ ■

คณะทำงาน

“65 บทเรียนการทำงานเด็กเยาวชน” กับหลักสูตรนักถักทอชุมชน

ดำเนินการโดย	มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
สงวนลิขสิทธิ์	โครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น 4 ภาค ระยะที่ 3: หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ อาคาร Plaza East เลขที่ 19 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ โทรศัพท์ : 0-2937-9901-7 โทรสาร : 0-2937-9900
ที่ปรึกษา	คุณปิยาภรณ์ มัณฑะจิตร
บรรณาธิการ	คุณสุทิน ศิรินคร
ภาคีเครือข่าย	กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) คณะกรรมการการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ สมาพันธ์การศึกษาจังหวัดสุรินทร์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ 25 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ที่เข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ (ปีที่ 1)
จัดทำเนื้อหา ออกแบบ และควบคุมการผลิต	บริษัท คิดค้นควา จำกัด 57/357 หมู่ 1 ต.บางบัวทอง อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110 โทรศัพท์ 0-2270-1350 e-mail: kidkonkwa@gmail.com

การทำงานเด็กเยาวชน
หลักสูตรนักถักทอชุมชน